

**T. C.**  
**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**İSLAM SANATLARI VE TARİHİ ANA BİLİM DALI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**AMERİKA'DA İSLAM'IN SERÜVENİ VE İHTİDA**  
**HAREKETLERİ**

**Elif Zeynep YILMAZ**

**2501151332**

**TEZ DANIŞMANI**

**Prof. Dr. Nurettin GEMİCİ**

**İstanbul-2020**



T.C.  
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



YÜKSEK LİSANS  
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : ELİF ZEYNEP YILMAZ Numarası : 2501151332  
Anabilim Dalı /  
Anasanat Dalı / Programı : İSLAM TARİHİ VE SANATLARI Danışmanı : PROF. DR. NURETTİN GEMİCİ  
Tez Savunma Tarihi : 13.03.2020 Saati : 14:30  
Tez Başlığı : "AMERİKA'DA İSLAM'IN SERÜVENİ VE İHTİDA HAREKETLERİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,  
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

| JÜRİ ÜYESİ                       | İMZA | KANAATİ<br>(KABUL / RED / DÜZELTME) |
|----------------------------------|------|-------------------------------------|
| 1- PROF. DR. NURETTİN GEMİCİ     |      | KABUL                               |
| 2- DR. ÖĞR. ÜYESİ YAVUZ YILDIRIM |      | KABUL                               |
| 3- DR. ÖĞR. ÜYESİ NEVZAT SAĞLAM  |      |                                     |

| YEDEK JÜRİ ÜYESİ                    | İMZA | KANAATİ<br>(KABUL / RED / DÜZELTME) |
|-------------------------------------|------|-------------------------------------|
| 1- DOÇ. DR. HÜSEYİN HÜSNÜ KOYUNOĞLU |      |                                     |
| 2- DR. ÖĞR. ÜYESİ AYHAN IŞIK        |      | KABUL                               |

## ÖZ

### AMERİKA'DA İSLAM'IN SERÜVENİ VE İHTİDA HAREKETLERİ

Elif Zeynep YILMAZ

Amerika Kıtası'nda İslam tarihinin başlangıcına dair farklı iddialar bulunmaktadır. Bu iddiaların dayandırıldığı tezler, Amerika tarihi konusunda çalışma yapan bilim adamları arasında bazı görüş ayrılıklarının oluşmasına neden olmuştur. Bu çalışmamızda Columbus öncesi ve Columbus sonrası Kıta'daki İslam'ın serüveni, iki farklı iddia sahibinin de görüşlerine yer verilerek Amerika'da İslam'ın tarihi incelenmeye çalışılmıştır.

Columbus sonrası döneme dair kıtaya köle ticareti ile getirilen Afrikalı kölelerin günümüze kadar ulaşmış yazılı kaynakları referans alınarak o dönem İslam tarihine ilişkin bilgiler verilmiştir. Afrika asıllı Müslüman kölelerin kıtaya gelişini, Amerika'da İslam tarihinin başlangıç zamanı olarak iddia eden bilim adamlarının bu argümanları da tezimizde değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte, Amerika ihtida hareketlerinin başlangıç zamanına değinilmiş, Amerikalı mühtedilerin hayat hikâyeleri örnekleriyle Amerika ihtida hareketleri tarihi de çalışmamızda yer almıştır.

Amerika Kıtası'ndaki diğer farklı dinler gibi İslam dininin ve Müslümanların da Kıta tarihinde henüz Amerika Birleşik Devletleri'nin varlığı söz konusu değil iken yer edindikleri, Kıta'nın savunmasında ve tarihinin yazılmasında büyük katkıları olduğu görülmüştür. Amerika İslam tarihinde, İslam hakkında *Islamophilic* (İslam Sevgi ve Kardeşlik Dinidir) *Teosofik Düşüncesi*'nin günümüzde de tekrar etkin olması için tarihin sahih bilgiler ışığında objektif olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** ABD, İslam, İhtida, Mühtedi, Köle, Islamophilic

## ABSTRACT

### THE HISTORICAL ADVENTURE OF ISLAM IN AMERICA AND RELIGIOUS CONVERSION MOVEMENT

Elif Zeynep YIMAZ

## ABSTRACT

There are different claims about the beginning of the history of Islam in the American continent. The theses based on these claims have led to some differences of opinion among the scientists working on the history of America. In this study, the adventure of Islam in the pre-Columbian and post-Columbian continent (the history of Islam in the America) has been tried to be discussed by including the opinions of two different scholars.

Information about the Islamic history of the post-Columbian era is provided by referring the written sources of African slaves brought to the American continent through the slave trade. It is uncertain when the first Muslims came to the American continent. However, the arguments of scholars, who claim that the history of Islam in the America has begun with the arrival of Muslim slaves of African descent to the continent, is reviewed in this study. On the other hand, other scholars' claims that the Muslims reached the America in pre-Columbus era are discussed within this thesis too.

Nevertheless, the beginning and the history of the Islamic conversion movements in America has been discussed through the examples of life stories of the American converts within the scope of this thesis.

It is seen that, like other religions in the American continent, Islam and Muslims have got a foothold in the history of the continent before the establishment of the United States of America and have made major contributions for defending and making history of the continent. In order for *Islamophilic Theosophical Thought* about Islam, which was actively used in the American Islamic history and was meant that '*Islam is the Religion of Love and Brotherhood*', to be reactivated again in today's world, it should be evaluated objectively in the light of historical knowledge.

**Key Words:** History of Islam in America, Islamophilic, Conversion, Converts, Columbus.

## ÖNSÖZ

Yakın geçmişten günümüze kadar araştırılmış ve kesin delillerle ortaya konmuş, Amerika Kıtası'nda İslam'ın tarihi ile ilgili genel olan görüş Kıta'ya İslam'ı Afrika kökenli Müslüman kölelerin getirdiğidir. Bunun yanı sıra çoğu Amerikalı tarihçinin benimsemediği ve karşı çıktığı ikinci görüşe göre Amerika Kıtası'nda İslam'ın varlığı, Columbus'un kıtayı keşfi öncesine dayanmaktadır.

XX. yüzyıl öncesi Amerika Kıtası'nda İslam tarihi hakkında bugüne kadar ulaşılmış bazı yazılı veriler ışığında yapılan çalışmalar, Afrika kökenli Amerikalı Müslümanlar hakkındadır. Bu çalışmanın amacı Amerika'da İslam'ın serüvenine ve ihtida hareketleri tarihine genel başlıklar hâlinde ışık tutmaktır. Amerika İslam tarihinde yer edinmiş önemli isimlerin hayat hikâyelerine de yer verilerek yaşadıkları dönemde İslam'a ve Müslümanlara bakış açısının daha iyi anlaşılması hedeflenmektedir.

Bu tezde Amerika Kıtası'nda İslam'ın tarihine dayalı iki farklı iddia da konuya hâkim tarihçi ilim adamlarının gerçekleştirdiği çalışmalar eşliğinde değerlendirilecektir.

“Amerika'da İslam'ın Serüveni ve İhtida Hareketleri” başlıklı tezimizde Amerika Birleşik Devletleri İslam'a giriş tarihine kısaca değindikten sonra ABD İslam tarihinde yer edinmiş çeşitli Afrika kökenli Müslümanların hayatlarından örnekler verilecektir. Bununla birlikte çeşitli mühtedi örnekleri ile ABD ihtida hareketleri tarihi hakkında genel bilgilere değinilecektir.

2011 yılında Malezya Uluslararası İslam Üniversitesinde öğrenci iken hayatımda ilk defa Amerikalı mühtedi bir öğrenci ile tanıştım. Onunla gerçekleştirdiğimiz mülakatlar neticesinde ihtida alanındaki araştırmalarım başladı, ardında da Sultanahmet Camisi'nde Türkiye'nin ilk ve tek kadın cami rehberi olarak çalıştığım dönemde de Amerika Kıtası'nda İslam'ın serüveni ile ilgili akademik çalışmalar yapmaya karar verdim. Sultanahmet Camisi'nde çalıştığım süre boyunca dünyanın birçok farklı noktasından gelen mühtedilerle görüşme imkânım oldu. Aynı

şekilde Amerikalı mühtedi ve henüz Müslüman olmayan ziyaretçiler ile yaptığım mülakatlar da tezin konusunun belirlenmesine büyük katkı sağladı.

Tez konusunun belirlenmesinde rehberliğini esirgemeyen Dr. Selim Argun’a, tez danışmanım Prof. Dr. Nurettin Gemici’ye teşekkür ederim.

Georgetown Üniversitesinde çalışmalarımı gerçekleştirdiğim sürece danışmanım olan Prof. Dr. Jonathon Brown’a, misafir araştırma görevlisi olarak bünyesinde çalıştığım Prince Alwaleed Center for Muslim-Christian Understanding (ACMCU) çalışanlarına desteklerinden ötürü teşekkür ederim.

Yurt içi ve yurt dışında araştırmalarımı gerçekleştirdiğim bu süreçte bu söz konusu tez için benimle mülakat yapan Amerikalı mühtedilere de teşekkür ederim.

Araştırma sürecim boyunca yanımda olan ve beni destekleyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu tezi çalışma aşamasında karşılaştığım hiç bir zorluğa yenilmeden sonuna kadar devam edecek gücü veren Yaradan’a şükürler olsun.

Elif Zeynep YILMAZ

İstanbul 2020

# İÇİNDEKİLER

Sayfa

|                          |     |
|--------------------------|-----|
| ÖZ.....                  | iii |
| ABSTRACT.....            | iv  |
| ÖNSÖZ.....               | v   |
| İÇİNDEKİLER.....         | vii |
| KISALTMALAR LİSTESİ..... | ix  |
| GİRİŞ.....               | 1   |

## BİRİNCİ BÖLÜM

### AMERİKA'DA İSLAM'IN SERÜVENİ

|                                                                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.1 Amerika Kıtası Erken İslam Tarihi .....                                                                    | 11 |
| 1.2. Columbus (1400) Öncesi Amerika'da İslam'ın Serüveni.....                                                  | 11 |
| 1.2.1 Columbus Öncesi Amerika Kıtası'nda Müslümanların Varlığı.....                                            | 12 |
| 1.2.2. Amerika Kıtası'nın Müslüman Denizciler Tarafından Columbus<br>Öncesi Keşfi.....                         | 17 |
| 1.2.3. Columbus Öncesi Amerika Kıtası'na Müslümanların Ulaşmış Olma Görüşüne<br>Yapılan Sert Eleştiriler ..... | 20 |
| 1.2.4. Erken Amerika İslam Tarihinde Kesin Belgelerin Yetersizliğinin<br>Nedeni .....                          | 21 |
| 1.3. Columbus Dönemi .....                                                                                     | 22 |
| 2.1. Columbus Sonrası Erken Dönemde Amerika'da Müslümanlar.....                                                | 25 |
| 2.2. Afrika Kıtasının İslamlaşma Sürecine Kısa Bir Bakış.....                                                  | 26 |
| 2.3. Afrikadan Getirilen Kölelerin Getirildikleri Coğrafi Bölgeler .....                                       | 27 |
| 2.4. Kuzey Amerika'ya Getirilen Kölelerin Dinî İnançları ve İş Alanları.....                                   | 28 |
| 2.5. Afrika Asıllı Amerikalı Kölelerin Eğitim Durumları.....                                                   | 29 |

|                                                                                                    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.6. Amerika Kıtasında Yaşayan Kölelerin Dinî Kimliklerini Anlama Metodları ....                   | 30 |
| 2.7. Müslüman Kölelerin Irkçılık Yaptığı İddiası .....                                             | 31 |
| 2.8. Afrika Asıllı Amerikalı Kölelerin Din Değiştirmesi: İslam'dan<br>Hristiyanlığa Geçiş .....    | 31 |
| 2.9. XIX. Yüzyılda ABD'de Genel Nüfusa göre Dinlerin Tahmini Oranı .....                           | 33 |
| 2.10. Columbus Sonrasında Amerika'da Yaşayan Afrika Asıllı<br>Müslüman Köleler.....                | 34 |
| 2.10.1. Ayuba B.Suleiman (1701 -1773) .....                                                        | 35 |
| 2.10.2. Yarrow Mamout (1736-1773) .....                                                            | 37 |
| 2.10.3. Omar B. Said (1770-1864).....                                                              | 40 |
| 2.10.4. Bilali Mahomet (1760-1859) – Salih Bilali (1790-?).....                                    | 43 |
| 2.10.5. Abdul Rahman Ibrahima Ibn Sori (1762-1829).....                                            | 46 |
| 2.10.6. Lamen Kabe (1767-?) .....                                                                  | 46 |
| 3.1. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Amerika'da Müslümanlar .....                                      | 50 |
| 3.1.1. Edward Wilmot Blyden (1832-1912)'in Karşılaştırmalı Değerlendirmesi.....                    | 50 |
| 3.2. Amerika İhtida Hareketleri .....                                                              | 51 |
| 3.2.1. 1800-1900 Yılları Arasında Amerika İhtida Hareketleri .....                                 | 51 |
| 3.2.2. Savaş Sürecinde Amerika ile Trablus Ocağı Arasındaki İhtida<br>Hareketleri (1801-1805)..... | 52 |
| 3.2.3. 1800'lerde Batılıların Din Değiştirmelerde Kullandıkları Terimler .....                     | 54 |
| 3.2.4. Amerika-Trablus Ocağı Savaşı (1801-1805) .....                                              | 57 |
| 3.2.5. Amerika'da Yeni Dinî Akımlar .....                                                          | 60 |
| 3.3. Amerika'da Gerçekleştirilen İlk Tebliğ Hareketleri .....                                      | 61 |
| 3.3.1. Alexander Russell Webb'in İhtida Süreci.....                                                | 62 |
| 3.3.2. Islamophilic (İslam Sevgi ve Kardeşlik Dinidir) Teosofik Düşüncesi .....                    | 65 |
| 3.3.3. Webb'in İslama Giriş Tarihi Hakkında.....                                                   | 67 |

|                                                                         |           |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 3.3.4. İslam’a Davetin Başlangıcı ve Gerçekleştirilen Faaliyetler ..... | 67        |
| 3.3.5. İslam’a Davet İçin Gerçekleştirilen Organizasyonlar .....        | 68        |
| 3.3.6. Amerika İslam Hareketinin İlerleme Aşaması .....                 | 70        |
| 3.3.7. Ayrılma ve Çöküş .....                                           | 71        |
| 3.4. Özgür İrade ile Müslümanların Amerika’ya Göç Etmesi .....          | 72        |
| <b>SONUÇ.....</b>                                                       | <b>75</b> |
| <b>BİBLİYOGRAFYA / KAYNAKÇA.....</b>                                    | <b>80</b> |
| <b>EKLER.....</b>                                                       | <b>97</b> |

## KISALTMALAR LİSTESİ

|              |                                             |
|--------------|---------------------------------------------|
| <b>a.e.</b>  | : Aynı eser                                 |
| <b>ABD</b>   | : Amerika Birleşik Devletleri               |
| <b>bkz.</b>  | : Bakınız                                   |
| <b>b.</b>    | : ibn, bin                                  |
| <b>böl.</b>  | : Bölüm                                     |
| <b>C.</b>    | : Cilt                                      |
| <b>Çev.</b>  | : Çeviren                                   |
| <b>TDVİA</b> | : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi |
| <b>İA</b>    | : İslam Ansiklopedisi                       |
| <b>Intro</b> | : Introduction                              |
| <b>Mad.</b>  | : Maddesi                                   |
| <b>USA</b>   | : United States of America                  |
| <b>S</b>     | : Sayı                                      |
| <b>s.</b>    | : Sayfa numarası                            |
| <b>ö.</b>    | : Ölüm tarihi                               |
| <b>Vol.</b>  | : Volume                                    |

## GİRİŞ

Amerika’da İslam tarihinin başlangıcı hakkında kaynaklarda iki farklı görüş yer almaktadır. Yaygın olarak kaynaklarda yer alan görüşe göre, Amerika Kıtası’nda İslam tarihinin başlangıcı olarak 1500’lerde Afrikalı Müslümanların kıtaya köle ticareti ile gelmeye başladıkları tarih referans alınmaktadır. İkinci ve çoğu Amerika tarihçisi tarafından kabul edilmeyen iddia ise Columbus’un Amerika Kıtası’nı keşfinden uzun yıllar öncesinde Müslümanların Amerika seferleri yaptıkları ve çeşitli sebeplerle orada kalarak yaşadıkları iddiasıdır. Bu çalışmada iki farklı iddia da kaynaklarda yer aldığı şekilde karşılaştırmalı olarak sunulacaktır.

Tarih sıralamasına göre gittiğimiz takdirde Columbus’tan önce Amerika Kıtası’na Müslümanların ulaştıklarını iddia eden tarihçi ve arkeoloji uzmanı ilim adamlarının görüşleri kaynaklardan alınan bilgilerle ilk olarak işlenecektir.

Bu tezin çıkış noktası ve iddiası, Müslümanların Amerika tarihinde başlangıcı kesin bilinmemekle birlikte uzun yıllardan beri yer aldığı ve Amerika tarihini diğer dinlere mensup olan ya da olmayan insanlarla beraber yazmış oldukları, Amerika coğrafyasına ve tarihine sonradan dâhil olmadıklarıdır. Amerika tarihinin, İslam dini ile birebir iç içe yaşayarak bugüne geldiği tez araştırması sırasında görülmüştür.

İngiliz köle tacirlerinin Afrika’dan zorla esir alarak Amerika Kıtası’na getirdiği iyi eğitilmiş, üst düzey Afrikalı kölelerin hikâyeleri anlatılacaktır. Amerika’ya XIX. yüzyılda getirilen kölelerin hayatları hakkında günümüzde yeterli bilgi olmamasına rağmen Omar b. Said’in kendi el yazısı ile yazdığı otobiyografisi, aslı bozulmadan günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır. XIX. yüzyıldan günümüze kadar ulaşabilen yazılı kaynaklar, Müslüman kölelerin yaşadığı zamanı anlayarak analiz edebilmemiz için tezimizde ikinci bölümde genel hatları ile ele alınacaktır.

Amerika ihtida hareketlerinin başlangıcı ve devamında nasıl bir gelişme seyrettiği de tezimizin üçüncü bölümünde incelenecektir. Trablusgarp Savaşı’nda ihtida eden askerlerin hikâyesinin de yer alacağı üçüncü bölümde 1800’lerin sonunda Amerika tarihinde ilk defa sistemli bir İslam’a davet faaliyeti gerçekleştiren Alexander Russell Webb’in hayatı ve çalışmaları da değerlendirilecektir.

1492 öncesi ve 1910 yılları arasında Amerika Kıtası İslam tarihinde gerçekleşen ve Amerika tarihinde yer edinen önemli dönüm noktaları ile başlayarak Kuzey Amerika Kıtası'nda İslam'ın serüvenini genel hatları ile inceleyeceğiz.

1492'de Christoff Columbus, içerisinde Müslüman denizcilerin de bulunduğu bir gemi ile Amerika Kıtası'na ulaştı. 1510'da ise Afrikalı köleler Amerika'ya ulaştı. 1500'lerin sonuna gelindiğinde Hasan, Ömer, Osman, Ali ve Ramazan isimlerinde İspanyolca dökümanlara sahip Müslümanların Kıta'ya ulaştığı görülmektedir. Estavanico isimli Fas asıllı Müslüman köle, Kuzey Amerika'ya 1527'de ilk ayak basan Müslüman olarak tarihe geçti. Kuzey Amerika tarihinde İslam'ın başlangıcına dair en erken kanıt ise 1528 yılında Faslı köle Estevanico'nun Texas'ta geçirdiği gemi kazasıdır.

1625-1626 yılları arasına baktığımızda Afrikalı kölelerin New Netherland'a (New York) ulaştıkları görülmektedir. 1991'de ise New York'ta koloni dönemine ait bazı Müslüman Afrikalı kölelerin mezar kalıntılarının bulunması bu bilgiyi doğrular mahiyettedir.

Yaklaşık olarak otuz bin Batı Afrikalı Müslüman köle 1711-1808 yılları arasında Kıta'ya ulaşmıştır. 1730'da Gambiya'da Müslümanların dinî lideri olan Batı Afrikalı Job Ben Solomon, bugün de yoğun olarak Afrika asıllı Amerikalı Müslümanların yaşadığı Washington D.C. yakınlarında bulunan Maryland bölgesine köle olarak getirildi. Job Ben Solomon'un Amerika'dan İngiltere'ye 1734 senesinde yaptığı yolculukta gemideki yol arkadaşı olan Thomas Blutt, "Some Memoirs of the Life of Job" başlıklı Solomon'un hayatını anlatan kitabını yayımladı. Söz konusu eser Afrikan-Amerikan literatüründe yazılı ilk eser olarak da tarihe geçti.

Amerika Bağımsızlık Savaşı'nda (1775-1783) Güney Carolina Türk topluluğu üyelerinden Yusuf ben Ali, Bampett Muhamed ve Peter Salem gibi bazı Müslümanlar da ülke savunmasında yer aldı. 1777 yılında Sultan Muhammed b. Abdullah zamanında ABD'nin bağımsızlığını tanıyan ilk Müslüman ülke Fas oldu. 1801-1809 tarihleri arasında ABD üçüncü başkanı olan Thomas Jefferson, hukuk fakültesinde eğitim aldığı öğrencilik yıllarında (1765) Kur'an-ı Kerim'in İngilizce meali üzerinde çalışmalar yaptı.

ABD'nin ilk Başkanı George Washington, Müslümanların da diğer milletlerden ve diğer dinlerden insanlar gibi kendi özel mülkü olan Mount Vernon Çiftliği'nde çalışabileceklerini 1785'te açıkladı. Bu açıklamayı yaparken Müslümanları "Mahometans" terimini kullanarak tanımladı.

Afrika asıllı Müslümanların 1794-1795 yıllarında Hristiyan dinine mensup kişilerle evlilikler yaptığı görülmektedir. Bu evliliklerden kayıtlara geçen, Abdul Rahman İbrahima'nın Babdist bir köle olan Issabella ile evliliğidir. Bu evlilik sonrasında eşlerin din değiştirmeyerek eski dinleri üzerine hayatlarını devam ettirdikleri bilinmektedir.

ABD'nin İkinci Başkanı John Adams (1797-1801) hayatı boyunca köleliğe karşı çıktı ve hiçbir zaman köle sahibi olmadı. Trablusgarp'da 4 Kasım 1796'da imzalanan antlaşmada; "Amerika Birleşik Devletleri hiçbir bakımdan Hristiyanlık temeli üzerine kurulmadı. Bu noktadan hareketle kendi içinde Müslümanların din, hukuk ve huzuruna hiçbir kastı ve nefreti yoktur. Belirtildiği gibi Birleşik Devletler hiçbir Muhammedi (Müslüman) topluma karşı savaş ve düşmanlığa girmiş değildir. Bu antlaşmanın tarafları bu iki ülkenin birlikte kurduğu uyumu kesecek dinî bir yorum ve bahane ileri sürmeyecekler." maddesi yer aldı. Amerika'da laikliğin dayandığı dört tarihî devlet belgesinden biri olan bu antlaşma, John Adams zamanında ABD Hükümeti ile Trablusgarp Dayısı Karamanlı Yusuf Paşa arasında imzalandı. Bu antlaşma Amerika donanması tarihi adına da büyük önem taşımaktadır.

Özgürlüğüne kavuşan Afrika asıllı köle Yarrow Mamout, o dönemin ve günümüzün üst düzey zenginlerinin yaşam alanı olarak tercih ettiği Washington D. C. Georgetown'dan 1800'de bir ev satın aldı.

I. Berberi Savaşı (1803) sırasında Cezayir'de esir düşen 300 Amerikalı gemiciden beşi, literatürde yer aldığı şekliyle "turn Turk" yani din değiştirerek Müslüman olmaya karar verdi. Bu savaş aynı zamanda ABD'nin uzak bir coğrafyada farklı kolonilerden Amerikalılarla birlikte gerçekleştirdiği ilk savaştır. Bununla birlikte ABD Donanma Karargâhı'nın bahçesine bu savaşta ölen Amerikan askerleri anısına dikilen "Trablus Anıtı" da en eski askerî anıttır.

1805 yılında ABD Üçüncü Başkanı Thomas Jefferson'ın, White House'da verdiği iftar yemeğine Tunuslu Diplomat Sidi Süleyman Mellimelli de katılmıştır.

1810-1813 tarihleri arasında görev yapan ABD Cezayir Konsolosuna göre Baltimorlu Amerikalı Denizci Walker, din değiştirerek Müslüman olduğunu ilan etmiştir. 1812 İç Savaşı sırasında Bilali Mahomet, kölelerden oluşan bir asker grubuna liderlik ederek Sapelo Adası'nı İngilizlerin istilasına karşı savunmuştur. 1831'de Kuzey Carolina'da yaşayan Batı Afrika kökenli Ömer İbn Said, Amerika köle tarihinde bilinen ilk Arapça otobiyografinin yazarıdır. Bununla birlikte Afrika asıllı Amerikalı Müslüman Köle Charno'nun yazdığı Fatiha Suresi'nin çevirisi, Yazar William Caruthers tarafından New York'ta 1834'te yayımlanmıştır.

Yemen'den ve Türkiye'den Amerika'ya küçük gruplar hâlinde göçler, 1840'ların başında başlamış, Balkan Savaşları sırasında hızla artmış ancak I. Dünya Savaşı sonuna (1918) doğru azalmıştır. Bu göçlerin en önemli sebebi ekonomik olup hedeflenen maddi birikim sağlandıktan sonra ülkeye geri dönüş niyetiyle çıkılan bir göç yolculuğu olmuştur. O yıllarda bu iş gücü göçüne dâhil olan Türk göçmenlerin çoğu vasıfsız işçi sınıfındandır.

1848 senesine gelindiğinde Ömer İbn Said'in kendi el yazısı ile yazdığı Arapça otobiyografisi İngilizceye çevrilmiştir. "*Biography of Mohammah G. Baquaqua, a Native of Zoogoo, in the Interior of Africa*" başlıklı eserde eskiden Müslüman olan Baquaqua'nın İngiliz dilinde çok önemli yere sahip olan biyografisi ise 1854'te yayımlanmıştır.

Thomas Jefferson'ın talebi ile Amerika ordusu için Osmanlı'dan alınan develere bakıcılık yapmak için 1856'da Deve Bakıcısı Hacı Ali, Osmanlı Devleti tarafından Amerika'ya gönderilmiştir. Hacca giden ve din değiştirerek Müslüman olan Yunan-Suriye asıllı Hacı Ali (Hi Jolly), 1856 yılında deve bakıcısı olarak Arizona'da çalışmaya başlamış, 1880 senesine gelindiğinde ise Philip Tedro ismini alarak Amerikan vatandaşı olmuştur. 1903 yılında ABD'de vefat etmiştir. Yaşamını yitirdiği Quartzsite kasabasında halk kahramanı olan Hacı Ali (Hi Jolly) için her yıl Ocak ayında yürüyüşler yapılarak festivaller düzenlenmektedir.

1861-1865 tarihleri arasında gerçekleşen Amerika iç savaşında yaklaşık 292 Müslüman'ın yer aldığı bilinmektedir. Bu savaşta en yüksek rütbeli Müslüman asker olan Kaptan Moses Osman, 1865 tarihinde öldürülmüştür ve Amerika Ulusal Askerî Mezarlığına gömülen ilk Müslüman olarak Amerika İslam tarihine geçmiştir. Amerika iç savaşı devam ederken Kuzey'in yasaları gereği tüm kiliseler, çiftlikler, okullar, kütüphaneler yıkılıyordu. Bu yıkım sırasında Alabama Üniversitesi Kütüphanesi görevlileri sadece Kur'an-ı Kerim'den bir bölüm saklayabilmişlerdir.

1869-1898 yılları arasında 20690 Asyalı Türk ve Orta Doğulu Müslüman yasal olarak Amerika'ya göç etmiştir. Göçler 1878 ve 1924'te Suriyeli Müslümanların Ohio, Michigan, Iowa ve Dakota'ya göç etmeleri ile çok hızlı bir şekilde artmıştır. O yıllarda Ford Şirketi emek isteyen işlerde, zor şartlar altında çalışmayı kabul eden Müslüman göçmenlere ve Afrika asıllı göçmenlere iş veriyordu.

1800'lerin sonuna gelindiğinde Eski Filipin Konsolosu Mühtedi Alexander Russell Webb, Chicago'da gerçekleştirilen Chicago Dünya Dinleri Konferansı'nda İslam'ı anlatan bir konuşma yapmıştır ve bu Konferans'a katılan Amerikalı tek Müslüman olmuştur. Webb, *Amerika'da İslam* kitabını yayınlayarak Amerika İslami Propoganda grubunu kurmuştur. Bunun yanı sıra Amerika'daki ilk İslam çalışmaları grubunun kurucusu olan John Lant, 11 Aralık'ta New York'ta ezan okumuştur.

1900'lerin başında Chicago'da bugüne kadar devam edebilen ve bilinen en eski İslamî organizasyon olan Dzemijetul Hajrije (İyilik Topluluğu) kurulmuştur.

Hindistanlı müzisyen ve sufi Müslüman Inayat Khan, 1910'da Amerika'yı dolaşarak çeşitli organizasyonlar yapmıştır. New Orleans'ta yaşayan Türk, Arap ve Osmanlı Devletinden gelen diğer milletler Amerika resmî nüfus kayıtlarına geçmiştir.

Amerika'da Arapça hazırlanan *Al-Bayan* gazetesi 1914 yılında yayın hayatına başlamıştır. Bunun yanı sıra Müslümanların kurduğu çift dilli gazete *Detroitte* 1936 yılında yayımlanmaya başlanmıştır.

1917 yılında ABD, göç yasalarında değişikliğe giderek Araplar ve Güney Asyalıların göç koşullarına kısıtlama getirmiştir. I. Dünya Savaşı Dönemi'nde (1914-1918) 13965 Müslüman ve gayrimüslim Suriye asıllı asker Amerika savunmasında yer almıştır. Bu askerlerden 5470 askerin Müslüman isimleri ile anıldığı ve askerler arasında en popüler isim olan Muhammed isminin kırk bir farklı şekilde telaffuz edildiği kayıtlarda görülmektedir. II. Dünya Savaşı'nda ise (1941-1945) en az 1500 Arap-Amerikan, Afrikan-Amerikan, Asya asıllı Amerikalı Müslüman savaşta Amerika ordusunda savaşmıştır. Kore Savaşı'nda (1950-1953) da Amerikalı Müslüman askerler yine Amerika adına savaşmış, bazı askerler de öldürülmüştür.

1920'lerin başında Chicago'da Türkçe konuşan Türklerin, Bosnalıların ve Kürtlerin uğrak yeri olan Türk kahvehaneleri hizmet vermeye başlamıştır. Amerika'da ilk cami/mescit, Ford araba fabrikasının hemen yakınına Highland Park Detorit'te 1921'de açılmıştır.

Moorish Science Temple of America'nın kurucusu olan Noble Ali Drew (ö. 1929), Afro-Amerikalı (Afrika asıllı Amerikalı) Müslümanlar için ilk ibadet merkezini Chicago'da açtı. Bununla birlikte Detroit'te Duse Mohammed Ali ve arkadaşları *Universal Islamic Society* diğer bir adıyla *Central Islamic Society* kurumunu hayata geçirdiler. Suriye ve Lübnan asıllı Müslümanlar da aynı dönemde Iowa'da cuma namazı kılabilcekleri bir bina kiraladılar.

1929'da Noble Ali Drew Chicago'da dairesinde ölü bulundu. Olaydan bir yıl sonra W. D. Fard, Afrikan-Amerikan Müslümanların yoğunlukla yaşadığı Detroit bölgesinde daha sonra *Nation of Islam* olarak hayatına devam edecek olan *Temple of Islam* hareketini başlattı. *Nation of Islam* hareketi 1932 yılında Amerika tarihinde bir ilk olan *University of Islam* eğitim kurumunu kurdu. *Nation of Islam*'ın kurucusu Fard'ın aniden bilinmeyen bir sebepten ötürü ortadan kaybolmasının ardından hareketin başına Elijah Muhammed geçti. Mısır gibi farklı İslam coğrafyalarında dinî ilimler eğitimi almış olan Elijah Muhammed, ölünceye kadar kırk bir yıl harekete liderlik yaptı ve 1975 yılında öldü. Ölümünün ardından oğlu W. D. Mohammed 1976 yılında *Nation of Islam* adını değiştirerek "Amerikan Müslüman Toplumu" hareketi ile hizmet etmeye devam etti. İlk siyasi Müslüman cemaati Wallace Fard

Mohammed'ten etkilenen Elijah Mohammed tarafından *Nation of Islam* (İslam Ulusu) kurulmuştı. Elijah Mohammed'in İslam dini adına anlattığı öğretiler sahih bilgilere ters düşecek nitelikteydi. Louis Farrakhan, W. D. Mohammed'in hareketin isminde yaptığı değişikliği kabul etmemiş ve Elijah Muhammed'in öğretilerini orijinal şekilde devam ettirmek için *Nation of Islam* hareketini aslına uygun sürdürmeye karar vermiştir.

1938 yılında Hussien Karoub'un kurduğu sünni cami olan *American Moslem Society*, Michigan Dearborn'da faaliyete başlamıştır.

Türkiye'nin ABD Büyükelçisi, Diplomat Münir Ertegün'ün oğlu Ahmet Ertegün babasının ölümünden sonra Amerika'da kalarak Amerika tarihinde çok başarılı işlere imza atacak olan Atlantic Record adlı plak şirketini kurdu. Üç Grammy ödülü alan Ertegün, müzik dünyasının önde gelen isimleri tarafından verilen ICON Onur Ödülü'ne layık görüldü.

1952 yılında Türkiye Kültür Bakanlığı sponsorluğunda Mevlevî "Whirling Dervishes" turnesi gerçekleştirilmiştir.

1954'te ilk defa resmî olarak Arnavut-Amerikan Müslümanlar, Baba Rexheb liderliğindeki Bektaşî Tekkesini Michigan'de kurmuşlardır.

Malcom X, hapisanede bulunduğu süreçte (1948) mektuplaştığı, ardından görüşlerini savunduğu, ancak sonrasında tamamen karşısında yer aldığı Elijah Muhammed ile yaşadığı görüş ayrılıkları neticesinde, *Nation of Islam* hareketinden ayrıldığını (1964) ve kendi oluşumunu hayata geçirdiğini ilan etti. Ardından hac görevini yerine getirmek üzere Mekke'ye giderek farklı milletlerden Müslümanlar ile tanıştı. hac dönüşü sonrasında Sünni-İslam'ı benimsediğini açıkladı. Daha önce savunucusu olduğu ırkçı söylemlerinden de vazgeçtiğini ifade eden Malcom X, ismini El-Hacı Malik El-Şahbaz olarak değiştirdi. 1965 yılında Afro-Amerikalılar Birliği Organizasyonunu kurdu. 2018 yılında mülakat yaptığım elli yaş üzeri Afrika asıllı Amerikalı mühtedilerin hemen hepsi İslam'ı tercihlerinde Malcom X'in etkisinin büyük olduğunu dile getirmişlerdir. Amerika tarihindeki en etkili

Müslümanlardan biri olan Malcom X, 21 Şubat 1965 tarihinde konuşma yaptığı kürsüde altı silahlı kişinin saldırısına uğrayarak öldürüldü.

Amerika İslam tarihinde ve dünya boks tarihinde önemli yeri olan, otoritelerce dünyanın gelmiş geçmiş en iyi boksörü kabul edilen Muhammed Ali, 1966 Vietnam Savaşı'na katılmayı reddetti. Bu nedenle 1964 yılında 22 yaşındayken sahip olduğu dünya şampiyonu unvanı elinden geri alındı ve beş yıl ringlerden uzaklaştırma cezası aldı. 22 yaşında dünya şampiyonu olduğu yıl din değiştirerek Müslüman olan Muhammed Ali boks alanındaki başarıları kadar cesur söylemleri ile de dikkat çekiyordu. Muhammed Ali bu süre zarfında İslam'ı anlatmaya devam etti.

Amerikalı ilk Müslüman film yönetmeni ve yapımcısı olan Suriye asıllı Amerikalı Mustafa Akkad'ın "Çağrı" filmi 1977'de vizyona girmiştir. 1978 yılında ise yapımcısı olduğu "Halloween" film serisine başlamıştır. 1980 yılında Mustafa Akkad "Çöl Aslanı Ömer Muhtar" filmini çekmiştir.

1978 yılında Jeladdudin Lora tarafından San Francisco Bay Area lokasyonunda Mevlevî grubu kuruldu.

1980 yılında Abdullah Noorudeen ve Nura Durkee tarafından New Mexico'da kurulan Dar'al İslam köyü, Amerika'daki ilk planlı Müslüman köyü olmuştur. Robert Dickson Crane, 1981'de BAE'ye büyükelçi olarak atanarak ilk Amerikalı Müslüman büyükelçi olmuştur. Amerika'da helal gıda denetimi yapan ilk kurum olan Islamic Food and Nutrition Council of America, 1982 yılında Islamic Society of North America (ISNA) tarafından kurulmuştur.

Texas Kountze şehrine 1991'de belediye başkanı olarak seçilen Charles Bilal, ABD tarihindeki ilk Müslüman belediye başkanı olmuştur. Amerika ordusundaki ilk Müslüman din işleri memuru, Yüzbaşı Abdul Rashid Muhammad'dır.

Amerika genelinde İslam ve Müslümanlar adına büyük organizasyonlar gerçekleştiren Council on American Islamic Relations (CAIR) organizasyonu 1994 senesinde kurulmuştur.

Amerika tarihinde ilk defa Bill Clinton'ın yayımladığı Ramazan Bayramı kutlama mesajı ile Müslümanların dinî bayramı resmî olarak 1996 yılında kutlanmıştır.

1997'de Zakia Mahasa, Maryland'de bölge mahkemesi hâkimi atanarak bu göreve gelen ilk Müslüman kadın unvanına sahip olmuştur.

1999'da Nobel Ödülü'nü kazanan kimyacı Ahmed Zewail bu ödülü kazanan ilk Amerikalı Müslüman'dır.

Amerika'daki Müslümanların tarihini ele alan ilk kapsamlı akademik eser, 1999 yılında Amerikalı Müslüman Prof. Suleyman Nyang tarafından yayımlanmıştır.

Amerikalı Müslüman müzisyenlerden oluşan ilk Müslüman hip-hop grubu *Native Deen*, 2000 yılında kurulmuştur.

11 Eylül 2001'de ABD'de yaşanan trajik terör saldırıları, ABD'nin hem ülke içerisindeki hem de dünyadaki Müslümanlar ile olan ilişkisini dramatik bir biçimde değiştirmiştir. Amerika'da gördüğüm bazı mühtediler, 11 Eylül olayları sonrası İslam'a olan ilgilerinin arttığını söylerken saldırılardan önce İslam'ı seçen mühtediler, saldırılar sonrası Müslümanların yaşadıkları psikolojik baskıları dile getirmiştir.

Bir Amerikan ulusal TV kanalında Hz. Muhammed'e (sav) dair gösterilen ilk film, "Muhammad: Legacy of a Prophet" olmuştur. İlk olarak 2002'de yayımlanan film, 500 kez gösterilmiş ve ABD genelinde on binlerce okula ve kütüphaneye dağıtılmıştır. 2017 senesinde on yedi yaşında Müslüman olmaya karar veren bir Amerikalı mühtedi genç, okulda bu filmi izlediğini ve olumlu açıdan etkilendiğini gerçekleştirdiğimiz mülakatlarda dile getirmiştir.

2005 yılında New York'ta Amina Wadud adlı bir kadının imametine kılınan cuma namazı, Amerika'da kadın-erkek karışık olarak kılınan ilk cuma namazı olarak tarihe geçmiş ve birçok tartışmaya da neden olmuştur.

2006 yılında Keith Ellison ABD Kongresine seçilerek Kongrede yer alan ilk Müslüman olmuştur.

Türk asıllı Dr. Mehmet Öz, Amerika’da günlük TV şov programı yapan ilk Müslüman olmuştur.

Berkeley, Kaliforniya’da ilk dört yıllık akredite İslami eğitim kurumu olan Zaytuna College 2010 yılında eğitim hayatına başlamıştır. Zaytuna, Hamza Yusuf ve Zaid Shakir tarafından kurulan bu üniversite hâlihazırda Berkeley Üniversitesinin çok yakınında yer alan kampüsünde eğitim hayatına devam etmektedir.

2011 yılında Georgetown Üniversitesine din işleri memuru olarak atanan İmam Yahya Hendi, bir üniversitede görev yapan ilk tam zamanlı din işleri memuru olmuştur. 9 yıldır bu görevi devam ettiren Hendi, ilk başlarda görev tanımını ve işleyişi adına zorluklar çektiğini ancak zamanla diğer dinlere mensup din işleri memurları ile ortak çalışmalar yaparak hizmet anlamında bugün çok iyi aşamada olduklarını dile getirmiştir.

2012 yılında Dalia Mogahed, Başkan Barack Obama’nın danışmanı olarak atanmıştır. Bu göreve getirilen ilk Müslüman unvanına da sahip olmuştur.

2016 yılında vekil olarak seçilen Ilhan Omar, Amerika tarihinin ilk başörtülü vekili olmuştur.

XXI. yüzyıl Amerika’sına gelindiğinde Amerikalı Müslümanların siyasetten ekonomiye, sanattan sinemaya her alanda daha görünür ve kaliteli işler yaptıkları görülmektedir. Dinî kimlikleri günümüzde dahi bazen sorun olarak görülse de geçmişe nazaran daha özgür hareket edebildikleri ortadadır. Bütün bu tarihî geçmişi görmezden gelen bazı aşırı gruplar, Amerikalı Müslümanları asıl yurtları olan Amerika Birleşik Devletleri’nden uzaklaştırma, gönderme söylemlerini tüm şiddetiyle devam ettirmektedir.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Giriş bölümünde sunulan kronolojik malumat için şu kaynaktan yararlanılmıştır: Edward E. Curtis IV, **Encyclopedia of Muslim-American History**, Facts on File, (2010).

## BİRİNCİ BÖLÜM

### AMERİKA'DA İSLAM'IN SERÜVENİ

#### 1.1 Amerika Kıtası Erken İslam Tarihi

Yapılan kazılarda bulunan veriler ışığında ve Amerika'yı keşfeden Columbus'un kendi sözlerinden yola çıkarak Columbus'tan önce Amerika'da Müslümanların da varlığından bahseden ilim insanlarından önde gelenler: Dünyaca ünlü Harvard Üniversitesi eski profesörü ve ABD Bilim Sanat Akademisi üyesi Yeni Zellandalı Arkeolog ve Dil Bilimci Barry Fell, Prof. Dr. Fuat Sezgin, Rahip Thaddeus Mason Harris, Clyde-Ahmad Winters, Alexander Von Wuthenau, Ivan Van Sertima ve Harvard Üniversitesinden ünlü Tarihçi ve Dil Bilimci Leo Weiner ve Dr. Youssef Mroueh'tir.

Bununla birlikte İslam'ın Amerika Kıtası'na Columbus'tan önce geldiğini iddia eden bilim adamlarını Frederick William Dame, *The Muslim Discovery of America* (2013) adlı kitabında sert bir dille eleştirmiştir.

Amerika İslam tarihi alanında detaylı ve önemli çalışmalar gerçekleştiren ilim adamları Michael Gomez ve Kambiz Ghanea Bassiri ise Columbus sonrası Afrikalı kölelerin kıtaya gelişini Amerika'da İslam tarihinin başlangıcı olarak kabul etmektedirler.

#### 1.2. Columbus (1400) Öncesi Amerika'da İslam'ın Serüveni

Amerika tarihi hakkında bazı Müslüman ilim adamları gerçekleştirdikleri bazı çalışmalarda Müslümanların Columbus öncesi Amerika Kıtası'nda var olduklarını farklı delillerle ortaya koymaya çalışmışlardır.<sup>2</sup> O tarihlerde Müslümanların Hint Okyanusu'na ulaşmış olmaları bu iddiayı doğrular mahiyettedir. Çünkü Müslümanlar denizcilikte oldukça ileriydiler. Yön bulma konusunda gelişmiş olmaları yeni coğrafyaların keşfini mümkün kılıyordu. Toronto Üniversitesinde “Batı Afrika İslam

---

<sup>2</sup> Sırrı Erinç, “Amerika Birleşik Devletleri”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. III, İstanbul, 1991, ss. 43-47, s. 46.

Tarihi” başlıklı doktora tezi yapmış olan Kanadalı İmam Dr. Abdullah Hakim Quick, Howard Üniversitesi Afrika Çalışmaları Bölümünden Prof. Dr. Sulayman Nyang (ö. 2018) ve Avustralyalı Arkeolog ve Deniz Biyoloğu olan Dr. Barry Fell (ö. 1994) gibi ilim adamları; kendi çalışmaları doğrultusunda çeşitli kanıtlar sunarak Müslümanların Amerika’ya Columbus’tan en az beş asır önce geldiklerini iddia etmektedirler.

Amerika Kıtası sadece tarihçilere göre değil coğrafyacılar, bazı dil bilimcilere, arkeologlara, deniz bilimcilere ve antropologlara göre de Christopher Columbus’tan (ö. 1506) çok önce keşfedilmiştir. Onlara göre “Amerika, 1492’de ilk defa değil sadece yeniden keşfedilmiş bir kıtadır.”<sup>3</sup>

### 1.2.1 Columbus Öncesi Amerika Kıtası’nda Müslümanların Varlığı

Toronto Üniversitesinde “Batı Afrika İslam Tarihi”ne dair doktora tezi yazmış olan Kanadalı İmam Dr. Abdullah Hakim Quick, “*Deeper Roots Muslims in Americas and Caribbean From Before Columbus To the Present*” başlıklı bu çalışmasında Amerika Kıtası’nda Columbus’tan çok önce birçok toplumun ve medeniyetin var olduğunu iddia etmektedir. Piri Reis’in haritasından da bahsederek bu iddiasını çeşitli delillerle desteklemektedir.

Quick’ın bu iddiasını çoğu Amerika tarihçisi kabul etmemektedir. Quick; Columbus öncesi Amerika’da Müslümanların varlığına dair iddiasını, Al-Masudi’nin 956’da Kordobalı bir denizcinin Atlantik Okyanusu’nda yaptığı yolculuktan bahsetmesine dayandırmaktadır. Bununla yanı sıra İslam Coğrafyacısı Al-Idrisi’nin (ö. 1180) Amerika’ya ulaşan denizciden bahsetmesini de kendi çalışmasında referans olarak göstermiştir.<sup>4</sup>

Eski Amerika’nın eski dünyadan izole olduğu düşünülemez ve böyle izole olmuş bir Amerika’dan söz edilemez. Atlantik Okyanusu’nun iki tarafından o zamanki gemiciler yolculuklar yapar hatta farklı ürünleri değişik tokuş yaparlardı.

---

<sup>3</sup> Erinç, “Amerika Birleşik Devletleri”, s, 46.

<sup>4</sup> Abdullah Hakim Quick, **Deeper Roots: Muslim in the Americas and Caribbean from before Columbus to the Present** London, Ta-Ha Publishers, 1996. s.17.

Müslümanlar ve başka milletlerden insanlar, Columbus'tan çok önce kıtadan haberdardılar ve kıta insanı ile etkileşim kurmuşlardı.<sup>5</sup>

Venezüella kıyılarında IV. yüzyıl Roma'sına ait Roma metal paraları ve VIII. yüzyıl Arap dünyasına ait üzerinde Arapça yazılar bulunan iki tane metal para bulunmuştur. Bu madenî paralar, 800'lü yıllarda İspanya gemilerinin ya da Kuzey Afrika gemilerinin Atlantik'ten geçtiğini göstermektedir.<sup>6</sup>

Amerika'nın ünlü tarih ve dil bilimcisi Harvard Üniversitesi Profesörü Leo Weiner, yazdığı "*Africa and the Discovery of America*" kitabında Mandikanlıların (Batı Afrikalı Müslüman etnik grup) sadece Kuzey Amerika'ya ulaşmadıklarını, aynı zamanda Iroquois (Kuzey Amerika ve Kanada civarında yaşayan Kızılderililerle aynı kökten olan) ve Algonquian (Kuzey Amerika'da yaşayan Kızılderili) kabilelerle evlilik yaptıklarını da yazmaktadır.<sup>7</sup>

Bazı dil bilimciler, tarihçiler ve arkeologlar, Arapça konuşan Kuzey Afrikalı Müslümanların VII. yüzyılda Amerikalılarla iletişimde olduklarını kabul etmektedirler. Kufi yazıtların bulunması bu görüşü desteklemektedir.<sup>8</sup>

Dr. Barry Fell, dil konusunda donanım gerektiren eski yazıtlar bilimi alanında hatırı sayılır bir uzmandı; bu da kendisinin Amerika'nın bin yıllık hatta daha fazla geçmişine ışık tutmasına yardımcı oluyordu. New Guinea Australia'da büyük bir mağarada MÖ 232 yılına ait yazılı Libya metinlerinin bulunmasının ardından Dr. Fell, onların Güney Amerika'ya doğru yelken açabilecekleri ihtimali üzerinde durdu. Konu hakkında araştırmaları neticesinde daha fazla delile ulaştı ve Harvard'da verdiği derslerde bu konuyu işledi. Verdiği bu dersler konu ile ilgilenen bazı araştırmacı ve arkeologların da dikkatini çekti. Bu araştırmacılar, New England Amerika'da da İspanya ve Portekiz'de bulunan taş kalıntıların varlığından

---

<sup>5</sup> Barbara Ford, "Semites First in America" **Science Digest**, January, 1972. s.43-48.

<sup>6</sup> Cyrus Gordon, **Before Columbus**, New York, Crown Publishers, Inc. 1971, s. 68-70.

<sup>7</sup> Leo Weiner, **Africa and the Discovery of America**, Philadelphia, Innes and Sons, 1920, Vol. 2, s. 365-366.

<sup>8</sup> Bu konuda daha fazla bilgiye ulaşmak için bknz.: Barry Fell, **America B.C.: Ancient Settlers in the New World**, New York, Times Books, 1976, ve **idem**, **Saga America** New York, Times Books, 1980.

bahsettiler. Uzun süren çalışmaların neticesinde Dr. Fell, Hz. İsa'nın doğumundan yaklaşık 400 yıl öncesinde Amerika ve Akdeniz arasında çok gelişmiş bir ticaret yolunun olduğu kanaatine vardı.<sup>9</sup> Bununla birlikte Dr. Fell, California'dan Oklahoma'ya kadar olan petrogliflerin (kaya üzerine yontulmuş, çizilmiş veya boyanarak yapılmış arkeolojik resim sanatı), Columbus öncesi Libyalı kâşifler tarafından oyulduğunu savunmuştur. Petroglifler oldukça stilize olma eğilimindedir. Francaviglia, "gözlemcinin aklına bağlı olarak farklı insanlar için farklı şeyler ifade etmeleri bakımından Rorschach testi olarak hizmet edebileceğini" gözlemlemektedir.<sup>10</sup>

Jane Landers, İngiliz sömürgeciler daha Kuzey Amerika'ya gelmemişken Müslümanların Kıta'daki varlıklarından söz etmektedir.<sup>11</sup> Landers, İspanyolların Florida'yı kontrol ettikleri 1565 ila 1763 arasındaki dönemde St. Augustine ve yaklaşık 3 km. uzağındaki Fort Mose'de önemli bir oranda siyahi nüfusun varlığını haber vermektedir.<sup>12</sup>

Lübnan asıllı mühendislik eğitimi almış Dr. Yousef Mroueh, aynı zamanda tarih alanında da farklı çalışmalara imza atmış bir ilim insanıdır. Dr. Mroueh de Amerika'nın İslam tarihinin Columbus'tan çok daha öncelere dayandığını iddia etmektedir. Müslümanların Amerika'ya gelişinin bininci (996-1996) yılı olarak kabul ettiği 1996'da gerçekleştirilen kutlamalarda Uluslararası Festivallere Hazırlık Komitesine sunulan makalesinde bu iddiasını farklı belgelerle temellendirmeye çalışmaktadır. Antropologlar, Mandinkanların (Afrikalılar) Kuzey Amerika'ya Mississippi Nehri'nden geçerek fil getirdiklerini dile getirmektedirler.<sup>13</sup>

---

<sup>9</sup> Erich Fred Legner, "Prehistoric American Colonization", University of California, <https://faculty.ucr.edu/~legner/bronze/fellview.htm> (Erişim: 11.5.2019)

<sup>10</sup> Bu konuda daha fazla bilgiye ulaşmak için bkz. Barry Fell, **America B.C.**, New York, Times Books, 1976, ve **idem, Saga America** New York, Times Books, 1980.

<sup>11</sup> Jane Landers, **Gracia Real de Santa Teresa de Mose: A Free Black Town in Spanish Colonial Florida**, American Historical Review XCV, Şubat 1990, s. 9-30.

<sup>12</sup> Jane Landers, **Gracia Real de Santa Teresa de Mose: A Free Black Town in Spanish Colonial Florida**, s. 9-30.

<sup>13</sup> Ferdinand Columbus, **The Life of Admiral Christopher Columbus**, Rutgers Univ.Press, 1959, s. 232.

Dr. Youssef Mroueh, Müslümanların Kıta'ya Columbus'tan en az beş asır önce ulaştıklarını dile getirmektedir. Mroueh'in iddiasına göre X. yüzyılın ortalarında Emevi Halifesi III. Abdurrahman (929-961) Döneminde Afrikalı denizciler, İspanya'nın Delba (Palos) Limanı'ndan batıya doğru "karanlık ve sis okyanusuna" yelken açmışlardır.<sup>14</sup>

Dr. Mroueh bu iddiasını desteklemek için tarihî, coğrafi ve Arapça (İslami) deliller sunmaktadır. Sunduğu tarihî belgelerden biri de Harvard Üniversitesinden ünlü Amerikalı tarihçi ve dil bilimci Leo Weiner'in *Africa and the Discovery of America* isimli çalışmasıdır. Weiner bu eserinde, Columbus'un Yeni Dünya'da Mandinkaların varlığından çok iyi haberdar olduğundan bahsetmektedir. Batı Afrikalılar, Iroquois ve Algonquin Kızılderililerle ticaret ve evlilikler yapmışlardır. Caribben, Central ve Güney, Kuzey Amerika bölgelerinde hatta Kanada'da yaşamaktaydılar.<sup>15</sup>

Dr. Mroueh'in bir diğer iddiası ise Amerika'da (484) ve Kanada'da (81) 565 farklı yer isminin (köy, kasaba, şehir, dağ, nehir, dere vb.) Arapça kökenli olmasıdır. Bu yerlerin orijinal adlarının Columbus öncesi zamana dayandığını dile getirmektedir. Bu isimlerden bazıları şunlardır: 720 nüfuslu Mecca (Indiana), Makkah Indian Tribe (Washington), 2100 nüfuslu Medina (Idaho), 8500 nüfuslu Medina (N.Y.), 1100 nüfuslu Medina, 5000 nüfuslu Hazen (Kuzey Dakota), 17000 nüfuslu Medina, 12000 nüfuslu Medina (Ohio), 1100 nüfuslu Medina (Tennessee), 26000 nüfuslu Medina (Texas), 1200 nüfuslu Medina (Ontario), 3200 nüfuslu Mahomet (Illinois), 1000 nüfuslu Mina (Utah), 700 nüfuslu Arva (Ontario).<sup>16</sup>

Dil Bilimci ve Antropolog Dr. Ivan Van Sertima (1935-2009), New Jersey Rutgers Üniversitesinde Afrika çalışmaları üzerine uzun yıllar dersler verdi. Hayatını Amerika'nın gerçek hikâyesini anlatmaya adan Dr. Van Sertima, *They Came*

---

<sup>14</sup> Dr. Youssef Mroueh, **Precolumbian Muslims in the Americas**, Preparatory Committee for International Festivals to celebrate the millennium of the Muslims arrival to the Americas, The MSA Handbook. Ann Arbor: Muslim Students' Association of the us AND Canada, 1968.

<sup>15</sup> Donald Gyr, "Exploring Rock Art", Santa Barbara 1989, (Çevrimiçi)  
[https://www.beautifulislam.net/history/muslims\\_america.htm](https://www.beautifulislam.net/history/muslims_america.htm) (Erişim: 1 Şubat 2018)

<sup>16</sup> Donald Gyr, "Exploring Rock Art", (Erişim: Ekim 2019)

*Before Colombus the African Presence in Ancient America* adlı kitabını yazarak dünyanın farklı ülkelerinde birçok konuşma yaptı. Afrikalıların, Amerika'ya Columbus'tan önce geldiklerini ve köle olarak değil, efendi olarak ulaştıklarını iddia etmektedir.<sup>17</sup>

Dr. Sertima, Columbus'un kendisinden önce Amerika'da Afrikalıların varlığından bahsettiğini söylemektedir. "Journal of Second Voyage"da Columbus'un kendisinin de dile getirdiği gibi Afrikalıların Columbus öncesi altın arama ve ticaret amaçlı Amerika'da bulunduklarına değinmektedir. Dr. Sertima, Columbus'un oğullarından biri olan Ferdinand Columbus'un da şimdiki ismi Honduras olan Güney Amerika'da Afrikalıları gördüğünü söylemektedir. Dr. Sertima botanik metalürji gibi farklı disiplinler aracılığıyla deliller sunarak Columbus öncesi Afrikalıların Amerika Kıtası'ndaki varlıkları üzerine yoğun çalışmalar yapmıştır. Amerikalı çoğu tarihçinin sert ve acımasız eleştirilerine aldırmaksızın birçok platformda ve farklı ülkelere gerçekleştirdiği ziyaretlerinde de bu görüşünü hiç yılmadan savunmuştur.<sup>18</sup>

Columbus da anılarında bu iddiaları doğrular şekilde Kuzeydoğu Küba kıyılarında dağın üzerinde bir cami gördüğünü kaydetmektedir. Cami ve minare kalıntıları Küba'da, Meksika'da, Teksas ve Nevada'da bulunmuştur.<sup>19</sup>

Dr. Mroueh, Kuzey Amerika'da 484 ve Kanada'da 18 şehir, kasaba, nehir, dağ ve yolların İslami ve Arapça isimleri olduğunu söylemektedir. Bu lokasyonların Columbus öncesi dönemde isimlendirildiklerini de iddia etmektedir. Bazı isimlere örnek olarak da İndiana'da Mekke, bununla birlikte Medine isminin farklı eyatlerde; Washington, Kuzey Dakota ve Ohio'da kullanılmış olduğunu örnek vermektedir.<sup>20</sup>

Dr. Jeral Dirks ile The Deen Show youtube kanalında yapılan röportajda Dirks, Müslümanların Columbus'tan daha önce Amerika'ya geldiklerini

---

<sup>17</sup> Ivan Van Sertima, **They Came Before Columbus**, 1st edition, New York: Random House, 1976.

<sup>18</sup> Edward Ramsamy, *The Place of Africa in History and Scholarship: A Conversation with Ivan Van Sertima*, The Black Experience in America, Kendall Hunt, 2006, (8-15 dk. arası), (Çevrimiçi) [https://africanastudies.rutgers.edu/images/files/VAN\\_SERTIMA\\_INTERVIEW.pdf](https://africanastudies.rutgers.edu/images/files/VAN_SERTIMA_INTERVIEW.pdf)

<sup>19</sup> Nigel Davies, **Pre-Colombian Muslims in the Americas: Voyagers to the New World**, Wiiliam Marrow, New York, 1979, s. 288.

<sup>20</sup> Dr. Youssef Mroueh, **Precolumbian Muslims in the Americas**.

anlatmaktadır. Kendisi 1969 yılında Methodist Kilisesinde papaz olarak görev yapmış ve 1972 yılında Harvard Üniversitesi Teoloji Bölümünde yüksek lisans derecesi almıştır. 1993 yılında din değiştirerek Müslüman olan Dr. Dirks'in, psikoterapi ve klinik psikolojisinde doktorası vardır. ("Muslim Discovered the Americas before Columbus" 2:20/2:45 dakikaları arasında) Bu youtube programında Dr. Driks, Müslümanların Amerika tarihinde önemli yere sahip olduklarını vurgulamakta ve Amerika'ya geliş tarihleri hakkında bilgiler vermektedir. Söyleşiye Amerika'da zaten Kızılderililerin varlıkları bilinirken yeniden keşfinden bahsetmenin ironik olacağını vurgulayarak başlayan Dr. Driks, "Biz Müslümanlar Columbus ile 1492'de buradaydık ve henüz Columbus'un aklında Amerika yokken dahi biz Müslümanlar buradaydık." demektedir.<sup>21</sup>

*Diyanet İslam Ansiklopedisi*'ne bakıldığında da Arap coğrafyacıların verdikleri bilgiler Amerika keşfinin Christopher Columbus'tan çok daha önceye dayandığını göstermektedir.<sup>22</sup>

Görüldüğü gibi bazı Müslüman ilim adamları Müslümanların Batı Afrika'dan ve İspanya'dan (Endülüs) Amerika'ya, Columbus'dan yaklaşık beş asır önce ulaştıklarını iddia etmektedirler. Bunun yanı sıra Dr. Barry Fell gibi eski yazıtlar bilimi alanında uzmanlaşmış bir bilim insanı da Columbus'dan önce Amerika'ya Keltlerin, Fenikelilerin, Mısır ve Libyalılar gibi başka milletlerin de ulaştıklarını yaptığı uzun çalışmalar neticesinde kanıtlamaya çalışmıştır.<sup>23</sup>

### **1.2.2. Amerika Kıtası'nın Müslüman Denizciler Tarafından Columbus Öncesi Keşfi**

İslam Bilim Tarihçisi Prof. Dr. Fuat Sezgin (ö. 2018) *Amerika Kıtasının Müslüman Denizciler Tarafından Kolomb Öncesi Keşfi ve Piri Reis* adlı çalışmasında Amerika Kıtası'na Müslüman denizciler tarafından Columbus'tan önce

---

<sup>21</sup> A Christian Minister's Conversion to Islam - Dr. Jerald Dirks on TheDeenShow (Part 1), (06:26-06:38 dk arası), (Çevrimiçi) <https://www.youtube.com/watch?v=dOZSrPF5GNo>, (Erişim 02. 12. 2019).

<sup>22</sup> Sırrı Erinç, "Amerika Birleşik Devletleri", s.: 47.

<sup>23</sup> Legner, "Prehistoric American Colonization".

ulaşıldığı iddiasını tarihî delilleriyle ve atlas karşılaştırmasıyla temellendirmektedir. Aynı şekilde İslam tarihi alanında gerçekleştirdiği ve Türkçeye çok geç çevirisi yapılan tarihî iki çalışmasının tanıtım toplantısında da bu iddiasını yeniden dile getirmiştir.<sup>24</sup>

İlk olarak Sezgin, Gavin Menzies'in (1421) *Çin'in Dünyayı Keşfettiği Yıl* adlı kitabındaki iddialarını incelemektedir. Menzies, bir Çin donanmasının Ümit Burnu'nu dolaşp batı istikametinde yoluna devam ederek Amerika'yı keşfettiğini, kıyıları dolaşp haritasını çıkarttıktan sonra Kuzey Atlantik Okyanusu üzerinden Avrupa-Asya kıyıları izleyerek memleketine döndüğünü ileri sürmektedir.<sup>25</sup> Menzies'in bu iddiasına karşın Sezgin, XVI. yüzyılın ikinci yarısında Asya'nın kuzeyinden doğuya ulaşmanın mümkün olup olmadığı konusunun Avrupa'da epeyce tartışıldığını ifade etmektedir. Sezgin farklı atlas ve tarihî bilgiler ışığında kaleme aldığı söz konusu eserinde Menzies'in bu iddialarını çürütmüştür. Buna ek olarak Çin donanmasının kuzey yolculuğuna dair yapılan spekülasyonların da artık bitmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Çinliler, Menzies'in düşüncesine göre iki yıl kadar süren (1421-1422) araştırma seyahatlerinde bütün Hint Okyanusu'nun enlem-boylam derecelerini ölçmüşler; Ümit Burnu'nu geçerek Güney kutup kütlesine ulaşp, bütün okyanusları ve Amerika'yı haritalandırdıktan sonra Avrupa ve Asya üzerinden haritalandırma işlemine devam ederek Çin'e dönmüşlerdir. Esasında Çin'in harita yapmak, enlem, boylam derecelerini ölçmek açısından çok geri durumda bulunan Avrupalılardan daha iyi durumda olmadıklarına dikkat çeken Sezgin, denizaltı kumandanı olan Menzies'in astronomi bilgisinden yoksun olduğunu vurgulamıştır.

Bu çalışmasında Sezgin, bizim de yukarıda bahsettiğimiz, Amerika'nın Columbus öncesi keşfine dair yapılan en kapsamlı çalışma olarak Ivan van Sertima'nın *They Came Before Columbus* adlı eserinden bahsetmekte ve bu kapsamlı çalışmanın içeriğinin birçok kişi tarafından reddedilerek eleştirildiğini söylemektedir.

---

<sup>24</sup> "Amerika'yı Müslümanlar keşfetti" iddiasının asıl sahibi", (Çevrimiçi) <https://www.youtube.com/watch?v=zdxD1pi8U7Y>, (Erişim 03.04.2018).

<sup>25</sup> Bu bölümün büyük bir kısmı "Fuat Sezgin, **Amerika Kıtasının Müslüman Denizciler Tarafından Kolomb Öncesi Keşfi ve Piri Reis**, Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2013." özetidir.

Eski Dünya’da yaşayanların eski çağlardan beri Atlantik Okyanusu’nun karşısındaki kıtaya birçok kez ulaştığı yolundaki temel önermenin sıklıkla dile getirildiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte Sezgin, Eski Dünya insanlarıyla Yeni Dünya insanların -belli bir tarihsel döneme kadar- planlı olmaktan çok, tesadüfen karşılaşmış olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu da dile getirmektedir.

Amerika Kıtası’nın Columbus öncesi keşfini tarihî haritalar ışığında değerlendiren Sezgin, bazı Batılı İslam kaynaklarında iddia edildiğinin tersine bu konuda Arap haritalarının değil bazı Portekiz ve İspanyol haritaları ile Cava dilinde yazılmış bir haritanın kopyasının varlığından bahsetmektedir.

Columbus’un çıktığı ilk seyahatte yanında Hindistan’ı ve Japonya’yı gösteren bir harita vardı. Hatta Columbus’un Orta Amerika adalarının zaten gösterildiği bir Atlantik haritasıyla yola çıktığı iddalarına da yer vermektedir. Böyle bir haritanın varlığı da Columbus öncesinde en az bir başarılı sefer gerçekleştirilmiş olduğu anlamına gelmektedir.<sup>26</sup>

Müslüman Arapların X. yüzyılın ilk yarısından itibaren önce Portekiz ve sonra da Batı Afrika sahillerinden batıya seyahat ederek defalarca okyanusu geçmeye çalıştığına dair tarihsel kanıtlar mevcuttur. Müslüman denizciler sadece Kıta’ya ulaşmakla kalmamış, aynı zamanda Kıta haritasını da oluşturmaya başlamışlardır.

Sezgin, Christopher Columbus’un ilk başarılı Amerika yolculuğu sırasında yanında önceden hazırlanmış bir harita bulunduğunu iddia etmektedir. Söz konusu bu haritanın Müslüman denizciler tarafından hazırlanmış olma ihtimalinin yüksek olduğunu karşılaştırmalı harita örnekleriyle dile getirmektedir. Bunu ispatlamak için Sezgin, filolojide *stemma codicum* olarak tabir edilen, bir metni geniş bir metinler ailesi içine oturtma tekniğini kullanmış; Piri Reis’in haritasındaki geniş Güney Amerika malumatının Columbus’tan ya da bilinen başka bir Portekiz veya İspanyol haritasından alınmadığını göstermiştir. Tüm bu haritaların ise başka, bilinmeyen bir kaynaktan faydalandığını ortaya koymuştur. Bu kaynağı bilinmeyen Güney Amerika

---

<sup>26</sup> Fuat Sezgin, **Amerika Kıtasının Müslüman Denizciler Tarafından Kolomb Öncesi Keşfi ve Piri Reis**, Boyut Yayınları, İstanbul, 2013, s. 28- 35.

bilgisinin epey kısa bir süre içinde Piri Reis'in haritasında ortaya çıkması, bu kartografik çalışmanın Müslüman denizcilerce gerçekleştirilmiş olduğu ihtimalini güçlendirmektedir.<sup>27</sup>

### 1.2.3. Columbus Öncesi Amerika Kıtası'nda Müslümanların Ulaşmış Olma Görüşüne Yapılan Sert Eleştiriler

*The Muslim Discovery of America* kitabının yazarı Frederick William Dame Müslümanların Amerika'ya Columbus'tan önce geldikleri iddiasını sert ve biraz da alaycı bir dille eleştirmektedir. Kitabının daha ilk sayfalarında Dr. Mroueh'in Amerika'daki İslami konum isimlerinin Columbus öncesi Müslümanlar tarafından verildiği iddiası nedeniyle, Dr. Mroueh'in yalancı olduğunu ve hatta takiyye yaptığını söylemektedir. Ayrıca bu yer isimlerinin Müslümanlar tarafından değil, İspanya'dan gelen göçmenler tarafından verilen isimler olduğunu iddia etmektedir.<sup>28</sup>

The Colombus Dispatch Ohio History Connection'da Arkeoloji Müze Müdürü olan Bradley T. Lepper, Müslümanların Amerika'da Columbus'tan önce var oldukları iddiasının nedenlerinden birinin, Kuzey Amerika'daki bazı yer isimlerinin Arapça olmasından ileri geldiğini dile getirmektedir. Örneğin, Kuzeydoğu Ohio'da Medina isimli yolun bu isimle anılmasının sebebinin şehri bulan kişinin kültürel kimliğinden sebep, Müslümanların bu isimle adlandırıldığını düşündüklerini söylemektedir. Bunlara ek olarak, Willamette Üniversitesi din Profesörü Richard Francaviglia, bu ismin XIX. yüzyılda Arap dünyasına hayranlık duyan Anglo-Amerikanlar tarafından verildiğini iddia etmektedir.<sup>29</sup>

Prof. Francaviglia, Columbus öncesi Amerika'da Müslümanların varlığının iddiasının 11 Eylül saldırılarından sonra yükselerek popüler hale geldiğini söylemektedir. Willamette Üniversitesi'nde dinsel çalışmalar yardımcı Profesörü olan Richard Francaviglia, 9/11'den beri giderek daha popüler hale gelen

---

<sup>27</sup> Prof. Dr. Fuat Sezgin'in konu ile alakalı yayınladığı eserinden bu bölüm özetlenmiştir. Daha detaylı bilgi için bkz: **Amerika Kıtasının Müslüman Denizciler Tarafından Kolomb Öncesi Keşfi ve Piri Reis**, Boyut Yayınları, İstanbul:2013.

<sup>28</sup> Frederick William Dame, **The Muslim Discovery of America**, BoD, 2013. s. 7.

<sup>29</sup> "Archaeology: Evidence scant for ancient Muslims in America" (Çevrimiçi) <https://www.dispatch.com/article/20141101/NEWS/311019711>, (Erişim 11.1.2014)

Amerika'daki Columbus öncesi Müslümanlara yönelik iddiaların bazı çağdaş Müslümanlar için etnik gurur olduğunu savunmaktadır.<sup>30</sup>

#### **1.2.4. Erken Amerika İslam Tarihinde Kesin Belgelerin Yetersizliğinin Nedeni**

Amerika tarihi alanında çalışma yapan bilim adamlarının savundukları görüş, Columbus öncesi Amerika'da Müslüman varlığına dair yeterince bilgi kaynağının olmaması ve varsa ulaşılamamasıdır. Hatta Columbus sonrası Afrikalı Müslümanlara dair dahi elimizde yeterli sahih bilgi çok azdır. Michael A. Gomez, Afrikalı Müslüman kölelerin inanç ve kültürel dünyasının gereken önem ve dikkatle kayıtlara geçmemiş olmasını “*The Journal of Southern History*” dergisinde 1994 yılında yayınlanan “Amerika'nın İlk Yıllarında Müslümanlar” başlıklı makalesinde iki nedene bağlamaktadır. İlk olarak, sömürge ve iç savaş dönemi gözlemcilerinin İslam dini hakkında bilgisiz olmaları ve Afrikalı kölelerin farklı kültürel ifade biçimlerini doğru bir şekilde kaydetmemeleridir. Bununla birlikte, kümülatif kanıtlardan anlaşıldığı kadarıyla, gözlemcilerin Müslüman köleleri diğer kölelerden ayırt edebildiklerini, ancak onlar hakkında detaylı bir kayıt yapabilmeleri için yeterli beceriye ve ilgiye sahip olmamalarıdır.

Eldeki verilerin yetersiz olmasının bir başka sebebi ise, söz konusu Afrikalı Müslümanların torunlarının, büyükanne ve babaları hakkında sorulara açık ve net bir şekilde yanıt vermekten çekinmeleridir. Bilali Muhammed'in torunu ile dedesi hakkında yapılan röportajda; “bizi geldiğimiz yere geri göndermek mi istiyorsunuz” şeklinde cevap vererek konu hakkındaki endişesini dile getirdiği görülmektedir.<sup>31</sup>

---

<sup>30</sup> Richard V. Francaviglia, , “The once seemingly esoteric subject of pre-Columbian Muslim exploration of the New World is now front and center in the so-called ‘Culture Wars’ of the early 21st century”, **Terrae Incognitae**, 2014, s.103-138.

<sup>31</sup> Georgia Writers'ın Bilali Muhammad'in kızı ile yaptığı röportaj: “Project's interviewees were African-born and were transported to United State of North America”, 3. ed. New York, Harper, 1855, s. 266.

### 1.3. Columbus Dönemi

Columbus Amerika Kıtası'na yolculuğunun 68. gününde kıtaya ulaşmıştı.<sup>32</sup> (Ancak gemideki tayfalar cehenneme ulaştıklarını sanıyorlardı, çünkü o dönemde Atlas Okyanusuna Sis Denizi denir ve korkunç canavarların olduğuna inanılırdı). Bazı kaynaklar Columbus ile yolculuk eden bazı gemicilerin/kâşiflerin Müslüman olduklarını iddia etmektedirler. Bu keşifleri sırasında yanlarında daha önce kıtaya dair çizilmiş bir haritanın varlığından da söz edilmektedir.<sup>33</sup>

Dr. Fell *America BC: Ancient Settlers in the New World, Saga America, and Bronze Age America* kitabında Amerika'ya ilk gelen insanların Columbus'un keşfinden çok daha önce Amerika'ya geldiklerini kanıtlamıştır. Iberian yarımadasından, Kanarya adalarını geçerek New England kıyılarına geldiklerini söylemektedir. Kuzey Afrikalıların (Berberi), Iberians (moors)<sup>34</sup>, Phoenicians ve hatta Arapların da olduğunu ileri sürmektedir. Dr. Fell'e göre, Amerika'ya ticaret için gelen bazı Mısırlı tüccarların Amerika'ya yerleşerek, Kızılderili Abenaki / Micmac grubunun bir parçası olduklarını da eklemektedir. Dr. Fell'e göre, Müslümanlar 700'de Nevada'da idiler.<sup>35</sup>

Bu iddialarını Texas'ta bir mağarada bulduğu kufî yazılarla da desteklemektedir. Dr. Fell'in kelime listesinden bazı örnekler aşağıdadır;<sup>36</sup>

---

<sup>32</sup>Wendy R. CHILDS, "1492-1494: Columbus and the Discovery of America", **Economic History Review**, 4(1995), s. 754-768.

<sup>33</sup>Fuat Sezgin, **Amerika Kıtasının Müslüman Denizciler Tarafından Kolomb Öncesi Keşfi ve Pîrî Reis**, s. 4.

<sup>34</sup>'Moor' terimi, müslüman Arap ve Kuzeybatı Afrika'dan gelen Berberileri tanımlamak için kullanılmaktadır. Genellikle siyah tenli olan Moorların bazen de beyaz tenli olduğu söylenmektedir. bkz: Kambiz GhaneaBassiri, **A History of Islam**, Cambridge University Press, New York, 2013, s. 25.

<sup>35</sup>Barry Fell, **Saga America. A Startling New Theory on the Old World Settlement of America Before Columbus**, Times Book, New York, 1983, s. 400-404.

<sup>36</sup>Frederick William Dame, **The Muslim Discovery of America**, Book on Demand, 2013, s. 55.

| İngilizce      | Abenaki/Micmac | Arapça  |
|----------------|----------------|---------|
| Plumb, level   | el-amkadu      | a-immam |
| Wind, wheather | awan           | ahwa    |
| Sunrise        | sposw          | asbah   |
| Star           | alakws         | alaq    |
| By night       | niboiwa        | nabiha  |

Columbus kendi günlüklerinde de, gemide giderken Gibara yakınlarında Küba'nın kuzey doğu kıyılarında 21 Ekim 1492 Pazartesi günü dağın tepesinde güzel bir cami gördüğünü söylemektedir.<sup>37</sup>

Araştırmacı P.V. Ramos, *Karayıplerin Tarihi* kitabında Columbus'un, 1493'de yerliler ile karşılaştığında orada bazı beyaz tenli insanlar gördüğünü dile getirmiştir. Ramos bu insanların barışçıl, tarım ve avcılıkla geçinen insanlar olduğunu ve dinlerinin Muhammedizm (İslam), dillerinin de Arapça olduğunu eklemektedir.<sup>38</sup>

Sonuç olarak, Colombus öncesi Amerika Kıtası'nda farklı disiplinlerden sunulan delillerle Müslümanların varlığından söz etmek mümkün görünüyor. Araştırmacıların da dile getirdiği gibi, zaten hâli hazırda Kızılderililerin yurt edindiği, hayatlarını idame etmeye çalıştıkları ve civar coğrafyalar ile ticari ve sosyal alış-veriş içinde oldukları bir coğrafyanın yeniden keşfinden bahsetmek ne kadar doğrudur? Amerika'nın keşfi konusunda, günümüzde ve geçmişte yapılan eleştiriler ve araştırmalar doğrultusunda, bir keşif söz konusu ise bunu Müslümanların daha önce gerçekleştirdiğine dair iddalar göz ardı edilemez. Ancak bütün bunlar bize gösteriyor ki, Colombus öncesi Amerika İslam tarihine dair daha yoğun akademik

<sup>37</sup> Manuel A. Tellechea, "Columbus Saw a Mosque in Cuba: Now It's the Muslims Who Discovered America, Review of Cuban American Blogs", 2008, (Çevrimiçi) <http://reviewofcuban-americanblogs.blogspot.com/2008/10/colombus-saw-mosque-in-cuba-now-its.html> (Erişim: 22.09.2019).

<sup>38</sup> P.V. Ramos, "History of Caribs", The Daily Clarion'dan, (Çevrimiçi) <https://www.altinoluk.com.tr/blog/amerikayi-kimkesfetti>. (Erişim Mart 2019)

alışmalara ihtiyaç vardır. Bilhassa Dr. Fell'in Columbus ncesi Amerika tarihi hakkında gerçekleştirdiği önemli alışmalar, Amerika İşlam tarihi adına da çok değerlidir. Amerika İşlam tarihini daha iyi anlamak ve çalışmak için yapılan araştırmaların yakından incelenmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bununla birlikte, Amerika'daki Arapça yer isimlerinin, Columbus öncesine ait olmadığını savunan bazı Batılı bilim adamlarının da, bu görüşlerini oldukça zayıf argümanlar üzerine temellendirdikleri görülmüştür.

Amerika İşlam tarihinde sözlü tarih verilerinin eksik olması da bilhassa Afrika kökenli Amerikalı Mşlmanlar hakkında daha geniş bilgiye sahip olmamıza engel teşkil etmektedir. Bu hususta, 2017-2018 tarihleri arasında Georgetown niversitesi'nde misafir araştırma görevlisi olarak yaptım *"Kuzey Amerika'da Din Değiştirme Nedenleri"* başlıklı araştırma tezimi için görüştüğüm yirmi beş mhtediden beşi araştırmaya konu olan soruları yanıtlamayı reddetmiş ve kendi ailelerinin dahi din değiştirdiklerini bilmediğini ve bu süreçle alakalı konuşmak istemediklerini tarafıma bildirmişlerdir. Kimlik bilgilerinin gizli kalacağını garanti etsem de bireysel güvenlik endişeleri nedeniyle araştırmaya katılmayı kabul edemeyeceklerini belirtmişlerdir. Günümüzde dahi geçmişte Bilali Muhammed'in torunu ile yapılan röportajdaki gibi hem Amerikalı mühtedilerin hem de Afrika asıllı Amerikalı mühtedilerin dini tercihlerinden dolayı duydukları endişelerin devam ettiğini söyleyebiliriz. Bilali Muhammed'in torunu geldikleri yere geri dönmekten çekinirken bugünün Amerika'sında yaşayan bazı mühtediler de Islamophobia yaşıyorlar.

Bunun yanı sıra erken dönem Amerika'sında İşlam hakkında yapılan akademik araştırmaların yetersiz olmasının sebeplerinden biri, Afrika ve Kuzey Amerikalı tarihçilerin kendi aralarında gereken iletişimi sağlayamamalarıdır. Bu tezin çıkış noktası ve iddiası, Amerikalı Mşlmanların Amerika tarihinde, kesin bilinmemekle birlikte uzun yıllardan beri var oldukları ve Amerika tarihini diğer dinlere inanan ya da inanmayan insanlarla beraber yazmış oldukları ve Amerika coğrafyasına ve tarihine sonradan dâhil olmadıklarıdır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### COLOMBUS SONRASI AMERİKA'DA İSLAMIN SERÜVENİ

#### 2.1. Columbus Sonrası Erken Dönemde Amerika'da Müslümanlar

Amerika'da Columbus sonrası (yaşlaşık 300 yıl) Müslümanların varlığına dair yapılan çalışmaları incelediğimiz zaman, hayat hikâyeleri, İslam'ı yaşayış şekilleri ve çeşitli başarıları ile haklarında en fazla yazılı kaynak bulunan yedi Afrika kökenli Müslüman kölenin hayatının kaleme alındığı ve 1984'te New York'ta yayınlanan Allan D. Austin'in *African Muslims in Antebellum America* kitabı konu ile alakalı bugüne kadar yayınlanmış en kapsamlı çalışmadır.

Austin'in bu kitabında Omar b. Said (ca.1770-1864), Lamine Kaba (ca.1780-?), Salih Bilali (ca.1765-?), Bilali (Salih Bilali ile aynı zamanlarda yaşamıştır), Abd al-Rahman (ca.1762-1829), Ayuba b. Sulayman (ca.1702-1773), ve Yarrow Mahmud'un hikâyeleri en geniş haliyle yer almaktadır.

Amerika iç savaşı öncesi, kıtada yaşayan Müslüman kölelerin büyük bir bölümü Kuzey ve Batı Afrika'dan gelmişlerdi.

Kölelik sisteminin en yaygın olduğu koloniler güney kolonileridir. Güney koloniler (Virginia, Kuzey Carolina, Güney Carolina, Maryland, Georgia ) daha kırsal tabanlı kolonilerdir.

İlk kısımda hem Austin'in kitabından, hem de Ayuba b. Sulayman'ın (Job Ben Solomon) 1968 yılında Douglas Grant tarafından kaleme alınan *The Fortunate Slave* kitabından yararlanılmıştır. Bu kaynaklara ek olarak, sömürge ve iç savaş öncesi Amerika İslam tarihini daha yakinen anlamak ve köleleştirilme sürecinde Afrika kökenli Amerikalı Müslümanların reaksiyonlarını daha iyi değerlendirmek adına, Abdul Rahman'ın hikâyesini yazarken Terry Alford'un 1977'de yayınlanan *Prince Among Slaves* adlı kitabından kaynak olarak yararlanılmıştır.

Amerika'daki Müslüman nüfus hakkında hem günümüzde hem de geçmişe dair kesin bilgilere ulaşmak çok da mümkün değildir. Geçmişten günümüze

aktarılan kaynaklarda niceliksel bilgilere yer verilmediği, günümüzde ise Amerika nüfus sisteminde dinî bilgilere yer vererek nüfus sayımı yapılmadığı için niceliksel veriler üzerinden bir yargıya ulaşma imkanı yoktur.

Amerika Kıtası'na köle ticareti ile gelen Afrikalılar, kendi kültür ve dinî fenomenleri ile toplumda farklı bir yer edinmişlerdir. Afrika kökenli Amerikalıların mensup oldukları dinlerden biri olan İslam dini Amerika'ya, Avrupalı (tacir) sömürgeciler aracılığı ile gelmiştir. Amerika tarihi ile ilgili yapılan akademik çalışmalarda İslam dini ve etkisi hakkında çok yüzeysel bilgiler yer almaktadır. Kuzey Amerika tarihinde 1812 Savaşı, Birinci Dünya Savaşı gibi savaşlarda ön sıralarda yer almalarına rağmen Müslüman Afrikalılar hakkında hak ettikleri gerekli araştırmalar yapılmamış, yapılsa dahi Afrika uzmanı olmayan ve İslami konuları çalışmayan isimler yapmıştır.<sup>39</sup> Bu nedenle Afrikalı Müslümanların kıtaya gelişi ve kıtadaki ilk dönemlerine dair sahih bilgilere ulaşmak çok mümkün olmamaktadır.

## **2.2. Afrika Kıtasının İslamlaşma Sürecine Kısa Bir Bakış**

Afrika asıllı Amerikalı Müslüman kölelerin İslam'a bakış açılarını ve yaşayışlarını daha net anlayabilmek için Afrika Kıtası'nda İslam'a giriş ve İslam'ın yayılma dönemine kısaca yer vermekte fayda var.

Afrika'nın İslamiyet ile ilk teması birinci ve ikinci Habeşistan hicretleriyle (615- 616) oldu, daha sonra Hz. Ömer devrinde (634-644) Mısır'ın fethedilmesi ile (641) de kıta toprakları Müslümanlara açıldı. Muâviye b. Ebû Süfyân devrinde (661-680), Kuzey Afrika'ya yapılan yeni seferler neticesinde Berberîler İslam'a girmeye başladılar. Osmanlıların Afrika'ya ulaşmaları XVI. yüzyılda gerçekleşti.<sup>40</sup>

---

<sup>39</sup> Allan D. Austin, **African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook**, Routledge, New York, 1997.

<sup>40</sup> Ahmet Özel, "Doğu Afrika'da İslamiyet", **DİA**, C. I, İstanbul, 1988, (ss. 435-439), s. 437.

Michael Gomez makalesinde<sup>41</sup>, İslamiyet'in Afrika Kıtası'na IX. yüzyılın başlarında girdiğini yazar. Buna karşın, VII. yüzyılda Mısır Valisi Abdullah b. Sa'd b. Ebu Serh'in Sudan topraklarındaki Dongola'ya kadar ilerlemesi neticesinde, Makarra Krallığı ile yaptığı antlaşmada, Dongola'da inşa edilmiş bir mescidin korunması ve bu mescitte ibadet edenlere dokunulmaması ile ilgili bir madde vardır. 652 yılında imzalanan bu antlaşmanın mescitle ilgili bu maddesi, o bölgedeki Müslüman varlığından haber vermektedir.<sup>42</sup>

XV. yüzyılda Senegal'i ziyaret eden Batılı seyyahlar, ülkenin çeşitli yerlerinde Kuzey Afrika ve Moritanyalı şeyhlerin bulunduğunu kaydeder.<sup>43</sup> Emîrlerle yakın ilişkiler kuran bu âlimler zenci halkın İslam'a girmesini sağlamak için çalışmışlardır.

Afrika XIX. yüzyıl ile XX. yüzyılın başlarında İslam'ı yaymak ve Avrupa ülkelerinin sömürgeci genişlemesine karşı koymak amacı taşıyan bazı hareketlere sahne oldu. Bu hareketler, Tasavvufi düşünceden büyük çapta etkilendiler.<sup>44</sup>

### 2.3. Afrikadan Getirilen Kölelerin Getirildikleri Coğrafi Bölgeler

Müslüman köle ithalatı, ağırlıklı olarak Senegambiya ve Sierra Leone bölgelerinden gerçekleştiriliyordu.<sup>45</sup> Bu bölgeler:

1. Senegal Nehri'den, Casamance Nehrinin aşağı bölgesine kadar giden sahil şeridi,

---

<sup>41</sup> Michael A. Gomez, "Muslims in Early America", **The Journal of Southern History**, The Journal of Southern History Vol. 60, No. 4 (Nov., 1994), pp. 671-710 , 1994.

<sup>42</sup> Ahmet Kavas, "Sudan", **DİA**, C. XXXVII, İstanbul, 2009, (ss. 459-461), s. 460.

<sup>43</sup> Gomez, "Muslims in Early America", s.: 671-710.

<sup>44</sup> Ahmet Kavas, "Senegal", **DİA**, C. XXXVI, İstanbul, 2009, (ss. 515-518), s. 518.

<sup>45</sup> David Richardson, "Slave Exports from West and West-Central Africa", 1700 – 1810: New Estimates of Volume and Distribution, **Journal of American History** XXX, No.1, 1989, s. 16; ve Paul E. Lovejoy, **Impact of the Atlantic Slave Trade on Africa**, Journal of African History, Cambridge Press, Online Yayını 2009, s. 374.

2. Afrika Kıtası'nın en batısında yer alan Senegal ve kıyıdan doğuya uzanan ve ince bir yol gibi Senegal'in içinde yer alan, Gambiya vadilerini orta ve yüksek bölgeleri,
3. Orta ve Yukarı Nijer'dir.<sup>46</sup>

1750 senesinden sonra köle tacirleri İslamiyet'in yaygın olduğu orta, yukarı ve batı Nijer'den getirilen savaş esirlerini kolay bir şekilde Batı Afrika sahillerinden farklı coğrafyalara taşıyabiliyorlardı.<sup>47</sup>

Bununla birlikte, XVI. ve XVII. yüzyılın sonlarına kadar, gayrimüslim Tenda halkı köle ticaretinin en büyük insan kaynağını oluştuyordu.<sup>48</sup>

#### 2.4. Kuzey Amerika'ya Getirilen Kölelerin Dinî İnançları ve İş Alanları

Kuzey Amerika'ya getirilen tüm kölelerin yaklaşık %10-%15'i Müslümandı.<sup>49</sup> Çoğunluğu oluşturan Afrikalı kölelerin yarısından fazlası, İslamiyet'in azınlık din olduğu bölgelerden getirilmişti.<sup>50</sup>

Elimizde rakamlarla desteklenecek bir değerlendirme tam manasıyla bulunmamaktadır. Genel bir ifade ile Britanya Kuzey Amerika'sına 400 ila 523 bin arasında Afrikalı kölenin getirildiğini göz önünde bulundurarak bu Afrikalıların da en az 200 bini İslamiyet'i farklı derecelerde benimsemiş bölgelerden getirildikleri hesap edilince, o zamanın Amerika'sında, %10-%15 gibi bir Müslüman Afrikalı oranı olduğu neticesine ulaşılmaktadır.<sup>51</sup>

---

<sup>46</sup> Gomez, "Muslims in Early America", s.: 671-710..

<sup>47</sup> Richardson, "Slave Exports from West and West-Central Africa" , 1700 – 1810: New Estimates of Volume and Distribution, **Journal of American History** XXX, No.1, 1989, s.16.

<sup>48</sup> Walter Rodney, **A History of the Upper Guinea Coast**, 1545-1800, Oxford, 1970, s. 95-113.

<sup>49</sup> Allan D. Austin, **African Muslims Antebellum America: Transatlantic Stories and Spiritual Struggles**, New York: Routledge, 1997, s. 32-36.

<sup>50</sup> Austin, **African Muslims in Antebellum America**, s.32-36.

<sup>51</sup> Paul E. Lovejoy, **The Impact of the Atlantic Slave Trade on Africa: A Review of the Literature**, **Journal of African History**, XXX, No.3,1989, s.365-394, James A. Rawley, **The**

Amerikalı köle sahipleri, Afrikalı Müslüman köleleri, diğerlerinden ayrı tutarak, “daha zeki, daha mantıklı, zarif ve onurlu insanlar” olarak tanımlamışlardır.<sup>52</sup> Aynı zamanda fiziksel olarak da çok iyi durumda olan asil insanlardır.<sup>53</sup> Müslümanların köle olarak tercih edilmesinin altında yatan esas neden ise; çeltik ekimi (civit otu) alanında uzman olmalarıdır.<sup>54</sup> Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde ve at bakımı konusunda da uzmanlığı bulunan Senegambialı köleler pirinç ve indigo yetiştiriciliğinde de ileri derecede bilgiliydiler. Tarım ve hayvancılık konusundaki bilgilerinin yanı sıra İslam dininin kurallarına uymaya çalışan Müslüman kölelerin nezaketinden ve mantıklı olmalarından bahsedilmesi, Müslüman kültürü içselleştiren kimseler için hiç şaşılacak bir durum değildir.

## 2.5. Afrika Asıllı Amerikalı Kölelerin Eğitim Durumları

Kayıtların çoğunda, iç savaş öncesi Amerika’da yaşayan Afrika asıllı Müslüman kölelerin eğitilmiş ve soylu bir aileden geldikleri görülmektedir. Batı Afrika elitlerinden olan Müslüman kölelerin çoğu Arapça yazmayı ve okumayı biliyorlardı.<sup>55</sup> Söz konusu bu eğitilmiş köleler ilmî üstünlükleri nedeniyle kendilerini diğer kölelerden farklı görüyorlardı.<sup>56</sup> Hatta iyi eğitilmiş elit Afrika asıllı köleler kendilerini, sadece eğitimsiz Afrikalı kölelerden değil, beyaz Hristiyanlardan da

---

**Transatlantic Slave Trade: A History**, New York ve Londra 1991, s. 428 ve Curtin, **Atlantic Slave Trade**, s.83-91.

<sup>52</sup> Gomez, “Muslims in Early America”, , s.: 671-710.

<sup>53</sup> Austin, **African Muslims in Antebellum America**, s.54

<sup>54</sup> Charles Joyner, **Down by the Riverside**, University of Illinois Press, I. Baskı, 1984, s. 14-15.

<sup>55</sup> Bryan Edwards, **The History, Civil and Commercial, of the British Colonies in the West Indies**, II. Baskı, vol.2, London: J. Stockdale, 1794, s. 65.

<sup>56</sup> R.R. Madden, **A Twelvemonth’s Residence in the West Indies, During the Transition from Slavery to Apprenticeship**, vol. I, London: James Cochrane and Co., 1835, s. 127.

üstün tutmuşlardır.<sup>57</sup> Omar İbn Said'in "aşırı dinî hassasiyeti olduğu ve diğer Afrikalı kölelerle hiçbir ilişkisinin olmadığını" dile getirdiği bilinmektedir.<sup>58</sup>

## 2.6. Amerika Kıtasında Yaşayan Kölelerin Dinî Kimliklerini Anlama Metodları

1700'lü yıllarda kaybolan ve kaçan köleler için verilen gazete ilanları köleleri inanç bakımından ayırt edebilme konusunda bizlere yardımcı olmaktadır. Köle ilanlarında firari köleleri arayan köle sahipleri, isimlerinden ziyade -ki isim kullanılırsa da genellikle Müslüman isimlerine rastlanılmıyor- spesifik tedarik bölgeleri ya da etkin kökenleri ile ilan veriyorlardı. Aslında bu bilgiler kölelerin etnik ve coğrafi kökenleri hakkında bilgi vererek onların Müslüman olup olmadıklarının da anlaşılmasını sağlamaktadır.<sup>59</sup>

Amerika'nın Afrika tarihinin babası olarak bilinen Allen D. Austin, 1865 yılından önce Amerika'ya getirilen yedi Müslümanın hikâyesini anlattığı kitabında, söz konusu konuyu ayrıntılı bir şekilde ele almıştır.<sup>60</sup>

Amerika İslam tarihi köle literatüründe, sadece bu yedi Afrikalı Müslüman kölenin hikâyesinin ön plana çıkmasının Müslümanların sayısal olarak az olduğunu ima ettiğini, ancak bunun yanıltıcı olduğunu dile getiren Gomez, kölelerle ilgili kaynaklar incelendiğinde Müslümanların sayısal olarak çok daha kalabalık olduğuna dikkat çekmiştir ki, biz de söz konusu bu tez sürecinde bunu bizzat kaynaklarda gözlemlemiş bulunmaktayız.<sup>61</sup> Sayısal olarak fazla olmalarına rağmen daha önce de belirttiğimiz nedenlerden ötürü hepsinin hakkında yeterli yazılı kaynağa ulaşmak mümkün değildir.

---

<sup>57</sup> Örnekler için bkz: Cyrus Griffin, **Natchez Southern Galaxy**, Mayıs 29, Haziran 5-12 ve Temmuz 5, 1828, yeniden basımı *African Muslims: A Sourcebook*, ed. Austin, s. 142-143.

<sup>58</sup> İfadenin orijinal karşılığı: "very religious and never associated with other negro slaves." Calvin Leonard, **The Story of Prince Omaroh**, a Greensboro (NC) newspaper, Mart 25, 1943, yeniden basım *African Muslims: A Sourcebook*, ed. Austin, s.500.

<sup>59</sup> Austin, **African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook**. s.54.

<sup>60</sup> Austin, **African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook**. s.149-160.

<sup>61</sup> Gomez, "Muslims in Early America", s. 671-710.

## 2.7. Müslüman Kölelerin İrkçılık Yaptığı İddiası

Gomez, Müslüman kölelerin yorucu beden işlerinde daha az vazifelendirilmelerinin gayrimüslim köleler ile aralarındaki bölünmeyi artırdığını iddia etmektedir. Bunun neticesinde de, Müslüman Afrikalı kölelerin de kendilerine uygulanan ırkçılığa benzer bir ırkçılığı, kendi yurttaşları olan ama dindaşları olmayan diğer Afrikalılara uygulayarak Müslüman olmayan Afrikalılar ile aralarına mesafe koyup, onlarla her türlü benzerliği reddedecek durumda olmalarının muhtemel olduğunu savunmaktadır. Bu argüman, Müslüman Afrikalı kölelerin, karşısında durdukları ırkçı zihniyeti, kendi yurttaşları üzerinden sürdürdüklerini savunmak demektir. Bu iddiasını Gomez, Abd al-Rahman'ın “zenci” kanı taşımadığını söylediği örneğiyle desteklemektedir. Mağribli olduğu vurgusuna değinerek, al-Rahman'ın “zencileri” Mağriblilerden daha alt seviyede gördüğü bilgisiyle tezini desteklemektedir.<sup>62</sup> Oysa Gomez burada Abd al-Rahman'ın geldiği bölge ve halkı hakkında biraz araştırma yapınca onun Mağribli olmakla neyi kastettiğini anlayacaktır. Doğu İslam dünyasının (Meşrik) sınırı kabul edilen Mısır'dan Atlantik Okyanusu'na kadar uzanan Kuzey Afrika bölgesi ve Güney Sahrâ'nın tamamı İslam kaynaklarında Mağrib adıyla anılmaktadır.<sup>63</sup>

## 2.8. Afrika Asıllı Amerikalı Kölelerin Din Değiştirmesi: İslam'dan Hristiyanlığa Geçiş

XIX. yüzyılın sonlarına doğru köle sahiplerinin, kölelerin dinine eskiden gösterdikleri hoşgörü yerine, onların dinî uygulamalarını kontrol altına alma fikrine yoğunlaşmış oldukları görülmektedir. 1830 sonrasında “Saldırgan Güney'in” Hristiyanlığı bir toplumsal kontrol aracı olarak kullanması, Afrika kökenli Amerikalıların din değiştirerek Hristiyan olmasını zorunlu kılıyordu. Bu baskılar, Müslümanların gücünü yitirmesine ve Afrika doğumlular haricinde din değiştirenlerin sayısının artmasına sebep oldu.

---

<sup>62</sup>Cyrus Griffin, *The Unfortunate Moor*, *African Repository and Colonial Journal*, Şubat 1828, s. 366.

<sup>63</sup>İbrahim Harekat, “Mağrib”, *DİA*, C. XXVII, Ankara, 2003, s. 314-318.

O dönemde, din değiştirerek Hristiyan olan Afrika asıllı Müslüman köleler, Hristiyanlığı yayacak bir araç olarak görülmeye başlandı.<sup>64</sup> XIX. yüzyıl Amerika'sında, Hristiyanlık ve ticaret bu mantıkla din değiştiren eski köleler aracılığıyla elden ele yayıldı. Reverend Gallaudet, Abdul Rahman'ın bu emeller için aracı olabileceğini düşünüyordu.<sup>65</sup>

1850'lü yıllarda, Mahommah Gardo Baquaqua'yı, Haiti'de baptist eden din adamı W.L. Judd, Baquaqua'yı misyoner olarak eğitti. Ardından doğduğu karanlık topraklarda onun bir “peygamber-davetçi” olarak hizmet etmesini arzu etmiştir.<sup>66</sup> Judd, Afrika'da Hristiyanlığın ancak yerel bir yardım eli ile başarılı bir şekilde takipçi bulacağına inanıyordu.

İslam dininin esaslarını açıktan ve toplu halde yaşamaya çalışan Müslümanların sayısının azalmasında en büyük etkenlerden biri de, 1866 yılında Birinci Afrika Baptist Kilisesi'nin kurulmasıydı.<sup>67</sup>

Bunlarla birlikte, Bilali Muhammed'in kızı ile yapılan mülakatta görüldüğü kadarıyla,<sup>68</sup> Amerika İslam Tarihi alanında çalışmalar yapan Kambiz Ghanea Bassiri, Afrika kökenli Müslüman kölelerin Amerika doğumlu çocuklarının, İslam dini görevlerini yerine getirmediklerini ve kendilerini Müslüman olarak tanımlamadıklarını açık bir şekilde söyleyebiliriz, demektedir.<sup>69</sup>

Abdul Rahman'ın oğullarından birinin din değiştirerek rahip olmasına dikkat çeken Kambiz, bu değişimin sebebi olarak Abdul Rahman'ın evliliğini örnek gösteriyor. Abdul Rahman Afrikan – Amerikan Baptist mezhebi üyesi bir hanımla

---

<sup>64</sup> Allan D. Austin, “**The Unfortunate Moor**” in **African Muslims: A Sourcebook**, ed., s. 136.

<sup>65</sup> Kambiz GhaneaBassiri, **A History of Islam in America**, New York, Cambridge University Press, 2010, s. 28

<sup>66</sup> Judd hakkında daha fazla bilgi için Baptizmi açıkladığı bkz: Allen D. Austin, **African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook**. New York: Garland Publishing, Inc., 1984.

<sup>67</sup> Michael A. Gomez, **Muslims in Early America**, s. 671-710.

<sup>68</sup> Bilali Muhammad'in kızı ile Georgia Writers' Projesi için yapılan röpotaj, **African-born and were transported to United State of North America**, 3rd ed., New York, Harper, 1855, s. 266.

<sup>69</sup> Kambiz GhaneaBassiri, **A History of Islam in America**, New York, Cambridge University Press, 2010, s. 80.

evlenmişti.<sup>70</sup> Ancak İslam'da Müslüman bir erkeğin ehli kitap bir kadınla evlenmesine izin verilmiştir. "...sizden önce kendilerine kitap verilenlerden yine hür ve iffetli kadınları, mehirlerini verip nikahlayınız, onlar size helaldir. " (Maide5/5) Bu durumda, Abdul Rahman'ın çocuklarından sadece birisinin kilisede vaiz olması<sup>71</sup> diğer çocuklarının da din değiştirdiklerine dair kesin bir bilgi elde yokken onların da Hristiyan olduğu çıkarımının yapılmasına sebep olamaz.

Bazı zayıf iddialara göre Abdul Rahman ve Lamine Kaba'nın din değiştirerek Hristiyan olduğu ve hatta İncil'in Arapçaya tercümesinde de katkılarının olduğu söylenmektedir.<sup>72</sup> Bununla birlikte Omar b. Said'in dahi din değiştirerek Hristiyan olduğu iddiaları bulunmaktadır. Yine bu iddialara göre Said, Lamine Kaba'ya da İncil hediye etmiştir.<sup>73</sup>

## 2.9. XIX. Yüzyılda ABD'de Genel Nüfusa göre Dinlerin Tahmini Oranı

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Amerika'ya göç eden nüfus oranındaki artışla doğru orantılı olarak Amerika'daki farklı dinlere mensup toplulukların oranında da dikey bir hareketlilik yaşandı.<sup>74</sup>

Katoliklerin sayısı 1775 yılında 25000 iken, bu sayı 1860 yılında yaklaşık olarak 3 milyona kadar çıktı. 1900 yılına kadar bu rakam 12 milyona ulaştı ve bu göçmenlerin çoğu Güney Avrupa'dan gelmişti. Bununla birlikte 1776 yılında, Yahudilerin sayısı 2000 iken, 1860 yılına kadar Amerika'da yaşayan Yahudi sayısı

---

<sup>70</sup> Charles Lyell, **A Second Visit to the United State of North America**, III. Basım, New York, Harper, 1855, s. 266.

<sup>71</sup> Allen D. Austin, **African Muslims; A Sourcebook**, Springfield Hampden Journal, Ekim 8, 1828, 3, 168.

<sup>72</sup> Theodore Dwight, Jr., **The People of Africa: A Series of Papers on their Character, Condition, and Future Prospects**, ed. Henry M. Schieffelin, New York, Anson D.F. Randolph, 1871, s. 44-61.

<sup>73</sup> Ralph R.Gurley, "Secretary's Report," **African Repository**, XIII, Temmuz 1837, s. 201-205, yeniden baskı, Allen D. Austin, **in African Muslims: A Sourcebook**, ed., s. 470.

<sup>74</sup> Michael A. Gomez, "Muslims in Early America", 671-710.

150000'e kadar çıktı. 1900'lerin başına gelindiğinde Yahudilerin nüfusu 2 milyona yükselmişti.<sup>75</sup>

1850-1900 yılları arasında yaklaşık 300.000 Çinli Amerika'ya göç etmiştir. Altın aramaları ve tarımda iş gücüne duyulan ihtiyaç Amerika'ya göçü artıran sebepler arasındaydı.

Koloni ve iç savaş öncesi yaklaşık on bin kadar Afrika asıllı köle hâli hazırda Amerika'da yaşamaktaydı. XVIII. yüzyıl sonlarında ve XIX. yüzyıl başlarında, Atlantik köle ticareti Batı Afrika'da aşırı İslamcıların başlattığı cihat hareketleri nedeniyle artmaya başlamıştır.<sup>76</sup>

## **2.10. Columbus Sonrasında Amerika'da Yaşayan Afrika Asıllı Müslüman Köleler**

Birçok Afrikalı Amerika'ya getirilerek köle olarak çalıştırıldı. Bunların çoğunluğu da Batı Afrika'dan getirilmişti.<sup>77</sup> 1701 ila 1800 yılları arasında yaklaşık 500.000 Afrikalı Amerika Birleşik Devletlerine getirilmiştir.<sup>78</sup>

Bazı yeni gelen Afrika asıllı Müslüman köleler cemaatle namaz kılıyordu. Bazılarına ise köle sahipleri namaz kılabilcekleri mekânlar sağlıyorlardı. Ayuba Suleiman Diallo ve Omar İbn Said, haklarında günümüze kadar ulaşmış en iyi yazılı dökümanlara sahip iki köledir. Suleiman Amerika'ya 1731 yılında getirilmiş ve tekrar Afrika'ya dönüşü 1734 yılındadır.<sup>79</sup> Omar b. Said (ö. 1770- 1865) Afrikalı

---

<sup>75</sup> Bret E. Carrol, **Routledge Historical Atlas of Religion in America**, New York, Ruotledge, 2000, s. 90-95.

<sup>76</sup> Michael A. Gomez, "Muslims in Early America", **The Journal of Southern History**, 1994, 671-710.

<sup>77</sup> Edward E. Curtis IV, **Muslims in America: A Short History**, Oxford University Press, New York, 2009, s.1.

<sup>78</sup> Stephen D. Behrendt, David Richardson, ve David Eltis, **The Trans-Atlantic Slave Trade: A Database on CD-ROM**. Cambridge and New York: Cambridge University Press, 1999.

<sup>79</sup> Melton, J. Gordon, **Islam in North America: A Sourcebook**. New York, Garland Publishing Inc., 1992, s. 26-27.

Müslümanlar arasında yazılı kaynaklara sahip olan en iyi örnektir. XIX. yüzyılda Kuzey Carolina’da köle olarak yaşarken, Arapça birçok eser kaleme almıştır. Bununla birlikte günümüze kadar bilgileri ve resmi ulaşmış olan Ayuba Suleiman’nın babası Afrika Boon’da imamdı. Omar b. Said, İslam alimi olarak, Senegal’de yaşıyordu.

### 2.10.1. Ayuba b. Suleiman (1701 -1773)

Literatürde hayat hikâyeleri ile öne çıkan yedi isimden biri olan Ayuba b. Suleiman, Job Ben Solomon olarak da bilinmektedir. Senegal’de 1701 yılında dünyaya gelen Suleiman, 1730 yılında köle olarak Amerika’ya getirildi. İyi eğitilmiş Solomon aslen Bundu kasabasıdır. Suleiman babasının kölelerini köle pazarına satmaya götürürken, hiç beklemediği bir anda başka köle tacirlerinin eline düştü ve Gambiya Nehri yakınlarında İngilizlere satıldı. Ardından Washinton D.C. yakınlarındaki Maryland eyaletine getirilmiştir.<sup>80</sup> Bütün bunlara rağmen Suleiman ilerleyen yıllar içerisinde Afrika’ya geri dönmeyi başaran köleler arasında yer almıştır.

Maryland’da iki yıl köle olarak kalan Suleiman bir yolunu bularak esaretten kurtuldu. Daha sonra yakalanıp hapsedildi ve cezaevinde Avukat Thomas Bluett ile tanıştı. Serbest kalıncaönce İngiltere’ye ardından da Gambiya’ya geri döndü.

Suleiman’ın dinî hassasiyeti Avukat Thomas Bluett’in ilgisini çekmişti. Suleiman’ı “Mahometah”olarak tanımlayan Bluett, onun şarap içmeyi reddettiğini ve Allah, Muhammed kelimelerini yazarken telaffuzunu ondan duyduğunu dile getirmektedir.<sup>81</sup> Afrikalı köleler arasında Suleiman’ın namaz ibadetini düzenli olarak yerine getirdiği biliniyordu.<sup>82</sup>

---

<sup>80</sup> Douglas Grant: **The Fortunate Slave : An Illustration of African Slavery in the Early eighteenth Century**, London, New York Oxford University Press, 1968. s. 35

<sup>81</sup> Michael Gomez, “Muslim in Early America”; Gomez, **Praying on duh Bead: Islam in Early America in Exchanging Our Country Marks: The Transformation of African Identities in the Colonial and Antebellum South**, Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1998, s. 54-

Portresini çizmek isteyen İngiliz ressam Haore'nin bu teklifini, Sulayman ilk önce, İslam dini inancı gereği insan portresi çiziminde putperestlik potansiyeli olduğu gerekçesiyle reddetti. Ressam, sadece hatırlamak amacı ile çizim yapacağını başka bir amacının olmadığını söyleyince Sulayman kabul etti ve ressamdan kendi ülke kıyafetleri üzerindeymiş gibi çizim yapmasını talep etti. Bunun üzerine Ressam Hoare daha önce hiç görmediği kıyafetlerle çizim yapamayacağını söyleyince, Sulayman: "Eğer daha önce görmediğin bir kıyafeti çizemiyorsan, neden ressamlar (Hristiyan olanları) hiç kimsenin görmediği Tanrı'yı resmettiklerini sanıyorlar?"<sup>83</sup> diye sordu. Aslında Sulayman bu sorusu ile Bluett'in onun zekâsına olan ilgisinin nedenini anlamamıza ve onu biraz daha yakından tanımamıza yardımcı olmuştur. 1733 yılı Haziran ayında İngiltere'den ayrılan Sulayman, Gambiya'ya ulaştı. Bluett 1734 yılında, *Some Memoirs of the Life of Job* adlı Sulayman'ın biyografisini yayınladı. Sulayman memleketine ulaşmasından yaklaşık üç yıl sonra ailesini buldu.

Allen D. Austin'e göre Sulayman'ın biyografisi, Afrika Sahara çölünden bir köleye dair Avrupa dilinde kaydedilmiş ilk belgedir. Bununla birlikte, Afrikan-Amerikan literatüründe ilk yazılı belge ve aynı zamanda Amerika Müslüman tarihinin de en erken dönemine ışık tutan ilk kayıttır.<sup>84</sup>

---

87; Gomez, **Black Crescent**. Ayrıca bkz.: Sylviane A. Diouf, **Servants of Allah: African Muslims Enslaved in the Americas**, New York: New York University Press, 1998.

<sup>82</sup> Thomas Bluett, **Some Memoirs of the Lie of Job, the Son of Solomon, the High Priest of Boonda in Africa; Who Was a Slave About Two Years in Maryland; and Afterwards Being Brought to England, Was Set Free, and Sent to His Native Land in the Year 1734**, London, Richard Ford, 1744, s.19-20.

<sup>83</sup> Moore, "Prince of Arabia" cited, 494. Ella May Thornton, *Law Library Journal*, XLVIII, 1955, 228-229, tekrar basım *African Muslims: Sourcebook*, ed. Austin, 291. Calvin Leonard, "The Story of Prince Omaroh," a Greensboro (NC) newspaper, March 25, 1934, tekrar basım *African Muslims: A Sourcebook*, ed. Austin, 500.

<sup>84</sup> Job Ben Solomon'un hayatı ile ilgili daha fazla bilgi için bkz: Al-Ahari, Muhammad A., ed. **Five Classic Muslim Slave Narratives**. Chicago: Magribine, 2006. Andrews, William. **To Tell a Free Story: The First Century of Afro-American Autobiography, 1760-1865**. Urbana & Chicago: University of Illinois Press, 1988. Austin, Allan D., ed. **African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook**, New York: Garland, 1984. ---. **African Muslims in Antebellum America: Transatlantic Stories and Spiritual Struggles**. New York: Routledge, 1997. Bland, Starling L, ed. **"Bearing Witness: the Fugitive Slave Narrative and Its Traditions."** African American Slave Narratives. Westport: Greenwood Press, 2001.

### 2.10.2. Yarrow Mamout (1736-1773)

1736'da Batı Afrika'da dünyaya gelen Yarrow Mamout, 1752 yılında İngiltere'nin kolonisi olan Amerika Maryland bölgesine getirildi. Tütün tüccarı Samuel Bell, Mamout'u köle gemilerinin yanaştığı Annapolis (Washington D.C.'ye 52 km. uzaklıkta) kıyı şeridinden satın aldı. Bell, şehir içi ve dışı tüm ticari faaliyetlerinde Mamout'u yanından ayırmadı. Bell ailesinin Georgetown bölgesindeki büyük evlerinin duvar işini bitirdikten sonra, 1807 yılında Mamout özgürlüğüne kavuştu. Özgürlüğünün ardından Mamout, kendi birikimleriyle Georgetown bölgesinden bahçe içinde bir ev satın aldı.

Amerika'da uzun bir zaman geçirmesine rağmen dinî değerlerini yitirmeyen Mamout “domuz eti yemenin iyi olmadığını ve alkolün kötü olduğunu” dile getirmiştir. Beş vakit namazı da her koşulda kılmıştır. Bununla birlikte, Bell'in söylediğine göre Mamout o zamana kadar gördüğü en iyi yüzücüydü.<sup>85</sup>

Ülkenin ilk büyük ressamlarından, Charles Willson Peale Mamout'un yağlı boya portresini 1819 yılında çizdi. Mamout'un hikâyesi ressam Peale'i etkilemiş ve bu nedenle planladığından daha uzun zaman geçirerek Samuel Bell'in eşi vasıtasıyla Mamout hakkında daha fazla bilgiye ulaşmıştır.<sup>86</sup>

Günümüzde Georgetown Üniversitesi Kütüphanesinde yer alan Mamout'un yağlı boya portresini Austin *African Muslim in Antebellum America* kitabının kapak resmi olarak seçmiştir.<sup>87</sup>

Fulanilerden olan Mamout Fula dilinin yanı sıra, Arapça dilini de hem yazıp hem okuyabiliyordu. (Bugünkü Mali halkı o zaman Fulanili olarak biliniyordu.) Bunun yanı sıra temel İngilizceyi de öğrenmişti. Mamout sadece Georgetown

---

<sup>85</sup> James H. Johnston, **From Slave Ship to Harvard: Yarrow Mamout and the History of an African American Family**, Library of Congress Cataloging, 1944, s. 1-21.

<sup>86</sup> Allen D. Austin, **African Muslim in Antebellum America: A Sourcebook**, New York, Garland, 1984.,s. 31, 32.

<sup>87</sup> Yarrow Mamout hakkında daha fazla bilgi için bkz: Allan D. Austin, **African Muslims in Antebellum America**. New York, Routledge, 1997.bbkz: Michael Gomez, **A. Black Crescent: The Experience and Legacy of African Muslims in the America**. Cambridge: Cambridge University Press, New York, 2005.

bölgesinde ev sahibi olmakla kalmamış, aynı zamanda Colombia Bankasına yatırım da yapmıştı. Para yatırımı konusundaki mahareti sayesinde beyaz ve siyah Amerikalı tüccarlara finans hizmeti vermiştir.<sup>88</sup>

Avukat ve tarihçi James H. Johnston, Yarrow Mamout'un hayatı üzerine sekiz yıl gibi uzun süren detaylı bir araştırma yapmıştır. Araştırmasının neticesinde tezimizde de kaynak olarak faydalandığımız, *From Slave Ship to Harvard: Yarrow Mamout and the History of an African American Family* kitabını 2012 yılında Fordham Üniversitesi Basımı yayınlamıştır.

Mamout'un ticaretteki başarısı, Johnston'un ilgisini çekmiştir. Mamout'un finans işinde başarıya ulaştığı o tarihlerde, bir beyaz Amerikalı için dahi böyle bir başarı zordu. 60 yaşında özgürlüğüne kavuşan Mamout'un o zamana kadar biriktirdiği belli bir bütçesi vardı. Bu bütçeyi ilk başlarda iyi değerlendiremese de daha sonra kârlı işlere imza atmıştı. Johnston, Mamout'un başarısını iki nedene bağlıyor: onun küçükken aldığı İslam eğitiminde "yaşam boyu öğrenme" modelinin hayatındaki pozitif etkisi ve duyduğu değerli bilgileri çabuk kavrayacak yeteneğe ve zekâyâ sahip olması. Aynı zamanda Bell'in ticari falliyetlerinde ona eşlik etmesi de Mamout'un iyi bir tacir olmasında etkili olmuştur.

Howard Üniversitesi Afrika Çalışmaları Bölümünde, 2017 yılında doktorasını tamamlayan ve Mamout'un evinin arazisinde yapılan kazı çalışmalarında yer alan Dr. Muhammad Fraser Rahim, 2016 yılında Aramco Word dergisine verdiği röportajda; "İslam ve Amerika arasında derin bir bağlantı var ama bu bilgilerin çoğunu kaybetmişiz ve bunun da somut örneği; Mamout'tur. Bununla birlikte, Afrikalı Müslüman kölelerin o zamanki köle düzenine ve yaşam şartlarına takva, iman ve ibadetleri sayesinde dayanabildiklerine inandığını" dile getirmektedir.<sup>89</sup>

2015 yılı 14 Ağustos'ta Mamout için Masjid Muhammad Cami yönetimi tarafından organize edilen törende Masjid Muhammad Cami İmamı İmam Shareef,

---

<sup>88</sup> James H. Johnston, **From Slave Ship to Harvard: Yarrow Mamout and the History of an African American Family**, Fordham University Press, New York, 2012, ss. 1-21, **Yarrow Mamout, a West African Muslim Slave**, s. 7-21.

<sup>89</sup> Ramin Velloti, "Yarrow Mamout: Freedman", **Aramca World**, Temmuz/Ağustos, 2016, s. 26-31.

giyâbî cenaze namazı kıldırarak dua eder.<sup>90</sup> İmam Shareef, cenazede yaptığı konuşmada Mamout'u Amerika'ya getiren geminin adının Elijah olduğuna, İslam'ı Amerika'da duyuran ve popüler hale getirenin Elijah Muhammed olduğuna ve Amerika'daki ilk caminin de bu topluluk tarafından açıldığına dikkat çekmiştir.<sup>91</sup>

Cenaze törenine katılan CAIR (Council of American Islamic Relations) Başkanı Nihad Awaad programda yaptığı konuşmada, Mamout'un cenaze töreninin ve yapılan kazı çalışmalarının önemine değindi. Amerika'da İslam'ın kökenini anlamak için yapılan bu çalışmanın ne denli önemli olduğunu vurgulayarak, 200 yıl önce Amerika'ya İslam'ı getiren Müslüman kölelerin varlığına dua okudu.<sup>92</sup>

Georgetown bölgesi 1800'lerde, bugün de olduğu gibi, kültür ve diplomasiinin merkeziydi. Georgetown Üniversitesi'nde 2017-2018 yıllarında misafir araştırma görevlisi olarak bulunduğum dönemlerde, bu bölgenin günümüz şartlarında dahi Amerikalı elitler tarafından yaşam alanı olarak tercih edilen bir konuma sahip olduğunu gördüm. Yapılan istatistiksel verilere göre bugün Georgetown bölgesinin %74.9'u beyaz Amerikalı nüfus, %8.2 ile Latin Amerika kökenli nüfus, %5.8 ise Afrika kökenli Amerikalı nüfusun yaşadığı bir bölgedir.<sup>93</sup> Günümüz Amerika'sında Georgetown bölgesinde ikamet eden nüfusa baktığımızda Yarrow Mamout'un, 1800'lerin sonunda Georgetown bölgesinde arazi sahibi olan ve yaşayan tek Afrika asıllı Amerikalı olmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Ticari alandaki başarısı neticesinde Georgetown gibi bugünün Amerika'sında dahi elit insanların ikamet etmek için tercih ettiği bir lokasyonda evinin olması ve dönemin ünlü sanatçıları tarafından kendisini resmeden yağlı boya portrelerinin yapılmış olması, Mamout'un köleler arasında ön plana çıkmasını sağlayan

---

<sup>90</sup> Ramin Velloti, "Yarrow Mamout: Freedman", **Aramca World**, Temmuz/Ağustos, 2016, s. 26-31.

<sup>91</sup> Ramin Velloti, "Yarrow Mamout: Freedman", **Aramca World**, Temmuz/Ağustos, 2016, s. 26-31.

<sup>92</sup> Okuduğu dua şöyledir: "This brother, may God bless his legacy and bless his soul has contributed so much not only to the making of Islam in America, but to the making of America itself and citizenship. We're so blessed to be 200 years later on the grounds where his house stood, to celebrate his legacy, his sincerity, his decision and determination to uphold his faith. Ramin Velloti, "Yarrow Mamout: Freedman", **Aramca World**, Temmuz/Ağustos, 2016, s. 26-31.

<sup>93</sup> (Çevrimiçi) <https://statisticalatlas.com/neighborhood/District-of-Columbia/Washington/Georgetown/Race-and-Ethnicity> (Erişim 2019)

özellikleridir. En önemli diğer bir özelliği ise ibadetlerini açıktan cesurca yaşıyor olmasıdır. 1823 yılında vefat eden Mamout, evinin bahçesine kible yönüne doğru gömülmüştür.<sup>94</sup>

### 2.10.3. Omar b. Said (1770-1864)

Omar b. Said, Amerika İslam tarihinde günümüze kadar ulaşmış Arapça yazılan tek otobiyografinin sahibidir. Orta Senegal Futa Toro'da doğan Omar b. Said, 31 yaşında köle tacirleri tarafından esir alındı. XIX. yüzyılın başlarında esir alınma durumunu, bir ordunun kendi yaşadıkları bölgeye saldırdıklarını ve bu saldırı sırasında bazı insanları öldürdüklerini, kendisinin de büyük denize götürülerek Hristiyanlara satıldığını anlatmaktadır.<sup>95</sup> Said 1807 yılında esir alınarak Güney Carolina eyaleti Charleston şehrine getirildi. Futa Taro bölgesinde doğup büyüyen Omar b. Said Arapça dilini öğrendi, alim ve tüccar olarak çalıştı.<sup>96</sup>

Omar isminin teleffuzunda bazı farklılıklar da görülmektedir. Örneğin, New York Observer gazetesinde Meroh- (o zamanlar ismi bu şekilde de geçiyordu,) Moro lâkabı, Omar b. Said ismini telaffuz edemedikleri için kullanılan bir lakaptır. Arapça okur-yazar olan Omar'ın zaman zaman "prens moro" veya "moreau" isimleriyle de anıldığı görülmektedir.<sup>97</sup>

---

<sup>94</sup> Yarrow Mamout hakkında daha fazla bilgi için bkz: Allan D. Austin, **African Muslims in Antebellum America**. New York: Routledge, 1997. bkz: Michael Gomez, **A. Black Crescent: The Experience and Legacy of African Muslims in the America**, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.

<sup>95</sup> Omar ibn Said, "Autobiography of Omar Ibn Said Slave in North Carolina 1831" **The American Historical Review**, Vol.30, No.4, July 1925, s. 792-793.

<sup>96</sup> Michael A. Gomez, "Muslims in Early America" **The Journal of Southern History**, 60, Kasım, 1994., s. 671-709.

<sup>97</sup> Omar b. Said, (Rwiev: Hilary Green, ve ed. Ala A. Alryyes), **A Muslim American Slave: The Life of Omar Ibn Said**. Madison, University of Wisconsin Press, 2011.

Yapılan araştırmalarda Omar b. Said'in, bir İncil nüshasına sahip olduğu iddia edilmektedir.<sup>98</sup> Hatta Arapça İncil yazımına katkı sağladığı düşünölmekte ve bazı iddialara göre din değiştirerek Hristiyan olduğu dahi söylenmektedir.<sup>99</sup>

Omar'in 1831 yılında kendi el yazısı ile Arapça yazdığı otobiyografisinin orijinal hali, 1995 yılında Virginia'da eski bir sandığın içinde hiç bozulmamış bir şekilde bulundu. Omar'in bu eseri aynı zamanda, Amerika'da yazılmış ve bugüne kadar aslını koruyarak ulaşabilmiş en eski Arapça kaynaktır. Omar b. Said'in hayatı hakkında en detaylı incelemeyi gerçekleştiren Allan D. Austin'in 1984 yılında yayınladığı çalışması, henüz Omar b. Said'in orijinal eseri yayınlanmadan önceki zamana aittir. Bu önemli detay göz önünde bulundurularak, Amerika literatüründeki kaynaklardan Omar'in hayatı dikkatle araştırılmalıdır. Omar'in kendi el yazması otobiyografisini, 59 yaşında hayatını kaybeden koleksiyoncu Derrick Beard, 20 yıl boyunca ülke çapında sergilemiştir.<sup>100</sup> Bu eserde, Amerika'ya geliş hikâyesinden kısaca bahseden Omar, yirmi yıl köle olarak hizmet ettiği Owen ailesine duyduğu memnuniyeti de dile getirmektedir. Dünyanın en büyük kütüphanelerinden biri olan Amerikan Kongre Kütüphanesine, Omar b. Said'in otobiyografisinin orijinali 2017 yazında ulaştı.

ABD Kongre Kütüphanesinin online erişime sunduğu Omar b. Said'in otobiyografisi hakkında, kütüphanenin Afrika ve Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Sorumlusu Mary-Jane Deeb, Washington Post'a verdiği röportajda; "Beard bunu bizim almamız gerektiğine karar vermişti" diyor. Ölmeden önce Bear ile görüşen Deeb, onun otobiyografinin tüm Amerika tarafından bilinmesini istediğini

---

<sup>98</sup> "Autobiography of Omar ibn Said, Slave in North Carolina, 1831", **American Historical Review**, XXX (Temmuz 1925), 787-95; ve Austin, **African Muslims**, s. 445-54.

<sup>99</sup> Ralph R. Gurley, "Secretary's Report", *African Repository*, XIII Haziran 1837, s. 201-205.

<sup>100</sup> Michael E. Ruane, "When few enslaved people in the United States could write, one man wrote his memories in Arabic" Ocak, 2019, **Washington Post Gazetesi**, (Çevrimiçi), [https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss\\_fb&utm\\_term=.e76abdac9dac&\\_twitter\\_impression=true&noredirect=on](https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss_fb&utm_term=.e76abdac9dac&_twitter_impression=true&noredirect=on) (Erişim 2019)

söylemektedir.<sup>101</sup> İnternette erişime açılan ve böylece tüm kamuoyunun ulaşımına sunulan eser, daha önce Kuzey Carolina eyaletindeki Davidson Üniversitesi'nde muhafaza ediliyordu.

Omar b. Said kaleme aldığı tüm bölümlere, besmele ile Allah'ın ve Hz. Muhammed'in adını anarak başlamıştır.<sup>102</sup> Besmele ve salavat ile başlayan hikâyesinde ilk sırayı Kur'an-ı Kerimin 67. Suresi olan Mülk Suresi alıyor. Sure genel olarak Allah'ın varlığını ve birliğini, azametini, evrendeki hükümrانlığını, tek Tanrı ve tek yaratıcı olduğunu, hayatın ve ölümün var ediliş amacını ve öldükten sonra dirilmeyi konu edinmektedir. (Mülk- 67)

Said'in kendi eserinin ilk başlangıcında, Kur'an'da 114 süre içinde Mülk Suresini seçmesi kölelik sistemine karşı yaptığı eleştirinin açık bir delili gibidir. Her şeyin tek yaratıcıya ait olduğu ve O yaratıcıdan başka hiçbir varlığın bir şeye sahip olmadığı o yıllarda Afrikalı iyi eğitilmiş bir köle tarafından kendi otobiyografisinin ilk sayfasına yazılması, Omar'ın hem entellektüel birikimini hem de acımasız köle hayatına Dr. Fraser Rahim'in de dediği gibi, iman gücüyle nasıl dayandığının bir göstergesidir.<sup>103</sup>

Ezberden yazmış olmasından ötürü Mülk Suresini yazdığı bölümde, yaptığı yazım hatalarını silmeden ayetin üzerine noktalı işaret eklerken, Fatiha Suresini tam eksiksiz kaleme almıştır.

Arapça harfleri bugün dahi eserden rahatlıkla okunabilecek iyi düzeydedir. Said'in anadili Fulfunde, Arapça kökenli olmadığı halde, Arapça harflerle

---

<sup>101</sup> Ruane, "When few enslaved people in the United States could write, one man wrote his memories in Arabic" Ocak, 2019, **Washington Post Gazetesi**, (Çevrimiçi) ([https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss\\_fb&utm\\_term=.e76abdac9dac&\\_twitter\\_impression=true&noredirect=on](https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss_fb&utm_term=.e76abdac9dac&_twitter_impression=true&noredirect=on))

<sup>102</sup> Allen D. Austin, **Transatlantic Stories and Spiritual Struggles**, 24, 136; Diouf, **Servant of Allah**, 138, 50.

<sup>103</sup> Ramin Vellotti, "Yarrow Mamout: Freedman", **Aramca World**, Haziran/Agustos 2016, s. 26-31.

yazılıyordu.<sup>104</sup> Omar b. Said eserinde, “kardeşim Seyh Muhammed Said, Seyh Suleyman Kembe ve Seyh Cebrail Abdel’den ilim okudum. Yirmi beş yıl okumaya devam ettim.”<sup>105</sup> diyor. Bu ifadesinden eğitim dilinin Arapça olduğu anlaşılmaktadır.

Omar b. Said’in çok az sayıda kölenin okur-yazar olduğu dönemde okur-yazar olması onu ön plana çıkarak tanınmasını ve insanların ilgisini çekmesini sağladı.

Said 1864 yılında, 90’lı yaşlarında iken iç savaşın ortasında kölelik henüz kaldırılmamışken vefat etti.<sup>106</sup>

1987 yılında Batı Afrika’dan, Kuzey Carolina bölgesine köle olarak getirilen Omar’ın kendi el yazısı ile yazdığı otobiyografisi için kütüphane, ilgililerine online erişim hizmeti sunmaktadır.<sup>107</sup>

#### 2.10.4. Bilali Mahomet (1760-1859) – Salih Bilali (1790-?)

Bilali 1760 yılında Batı Afrika’da doğdu. Timbo’da yaşadığı dönemlerde büyük ihtimalle Arapça ve İslam Hukuku eğitimi aldı. Bilali aynı zamanda Ben Ali, Bilali Mahomet ve BuAllah isimleriyle de bilinmektedir. Bilali, Phoebe ile evlendi ve bu evlilikten 12 oğlu, 7 kızı dünyaya geldi. Yaşamı boyunca iyi bir Müslüman

<sup>104</sup> B. G. Martin, Sapole Island's Arabic Document: The "Bilali Diary" in Context, **The Georgia Historical Quarterly**, Vol. 78, No. 3 (Fall 1994), s. 589-601.

<sup>105</sup> Michael E. Ruane, When few enslaved people in the United States could write, one man wrote his memoir in Arabic, **Washington Post Gazetesi**, (Çevrimiçi) [https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss\\_fb&utm\\_term=.e76abdac9dac&\\_twitter\\_impression=true&noredirect=on](https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss_fb&utm_term=.e76abdac9dac&_twitter_impression=true&noredirect=on) (Erişim: 12.09.2018)

<sup>106</sup> Michael E. Ruane, “When few enslaved people in the United States could write, one man wrote his memories in Arabic” Ocak, 2019, Washington Post Gazetesi, (Çevrimiçi) [https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss\\_fb&utm\\_term=.e76abdac9dac&\\_twitter\\_impression=true&noredirect=on](https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss_fb&utm_term=.e76abdac9dac&_twitter_impression=true&noredirect=on) (Erişim 12.09.2018)

<sup>107</sup> Omar Ibn Said Collection, Library of Congress, (Çevrimiçi) <https://www.loc.gov/collections/omar-ibn-said-collection/about-this-collection/> (Erişim: 5.10.2018)

olarak bilindi. Fes giyen Bilali, kızlarına da İslam geleneğine uygun isimler koydu, dinî sorumlulukları olan namaz ve oruç ibadetine de devam etti.

Bilali Muhammed ve 500 kadar köle arkadaşı 1812 savaşında yer almışlardır.<sup>108</sup> Bilali Muhammed'in yanında çalıştığı Thomas Spalding, çiftliğin koruması için Bilali Muhammed'e silah sorumluluğu ve aynı zamanda diğer köleleri de yetiştirmesi için Bilali'ye yetkiler verdi.<sup>109</sup> Bunun yanı sıra Bilali ve seksen Müslüman çalışan, Sapelo adasında çiftlik sahibinin varlıklarını İngiliz saldırılarına karşı korudular.<sup>110</sup> Bilali Amerika İslam tarihinde, bu savaşa katılarak önemli bir yer edinmiştir.

1846'da çiftliği ziyaret eden İngiliz Jeolog Charles Lyell, bu çiftlikteki Afrikalı Müslüman kölelerin kendilerini farklı konularda geliştirdiklerini, görgü kuralları ve temizlik alışkanlıkları kazandıklarını, mekanik sanatlarda kendilerini geliştirdiklerini ve bunlara ilaveten her yıl birçok Afrika asıllı Müslüman kölenin din değiştirerek Hristiyan olduklarını yazmaktadır.<sup>111</sup> Bu ziyareti esnasında Lyell tanıştığı Bilali Muhammet'in de üstün zekasına atıfta bulunarak, "sağlam bir Müslüman" olduğunu dile getirmektedir.<sup>112</sup>

Salih Bilali 1790 yılında, Niger Nehri kıyısında bugün Mali olarak bilinen yerde dünyaya geldi. Köle olarak ilk önce Bahamalar'a getirilen Salih Bilali, ardından İngiliz köle tacirleri tarafından James Hamilton Couper'e satıldı. Salih Bilali de, Bilali Muhammet gibi Georgia'da bir çiftlikte şoför olarak çalışıyordu.

---

<sup>108</sup> Ella May Thornton, "Bilali-His Book" **Law Library Journal**, XLVIII (1955), s. 228-229, cited in **African Muslims: A Sourcebook**, s. 291.

<sup>109</sup> B. G. Martin, "Sapelo Island's Arabic Document: The 'Bilali Diary' in Context", **Georgia Historical Quarterly**, LXXVII, no. 3 (Fall 1994), 592-593.

<sup>110</sup> Amir Muhammad Csam, 25 Kasım 2009. "History of American Muslims (2)", **Middle East Studies Online Journal**". (Çevrimiçi)

<https://web.archive.org/web/20111212034756/http://www.middle-east-studies.net/?p=2763> (Erişim: 25 Kasım 2009-Arşiv originali Aralık 12, 2011).

<sup>111</sup> Charles Lyell, **A Second Visit to United States of North America**, vol. I, New York, Harper, 1849. Kambiz GhaneaBassiri, **A History of Islam in America**, New York, Cambridge University Press, 2010. s.47-50.

<sup>112</sup> Thornton, "**Bilali-His Book**", s.371.

Salih Bilali, Hopeton çiftliğinde baş şoför olarak çalıştı. Bu çiftlik diğer çiftliklere göre daha az sorun yaşanan bir çiftlik olmasından ve kurduğu düzenli sistemden dolayı diğer çiftlik sahipleri arasında örnek gösteriliyordu.<sup>113</sup>

Austin'in araştırmasında detaylı bir şekilde hikâyesinin yer almasının nedeni, yöneticilik becerisi ile ön plana çıkmasıydı, St. Simons Georgia Island'ta çalıştığı çiftlikte baş şoförlük mevkisine kadar yükselen Bilali'ye çiftliğin sahibi çok güveniyordu.<sup>114</sup>

Salih Bilali'nin hizmet ettiği The Georgian Çiftliği'nin sahibi James Hamilton Couper, Bilali'nin alkol almadığını ve Ramazan ayında dinî vecibesini yerine getirerek oruç tuttuğunu söylemektedir.<sup>115</sup>

Salih Bilali Ramazan orucunu tutan, fes takan, kaftan giyen, vakit namazlarını kaçırmayan ve dinî bayramlarda görevlerini yerine getiren bir Müslümandı.<sup>116</sup> Salih Bilali "üstün zekâlı ve zarif görünümlü bir adam" olarak tarif edilmektedir.<sup>117</sup>

İki Afrika kökenli kölenin de hem hizmet ettikleri çiftliğin işlerinde, hem de İslam dinini temsil anlamında başarılı oldukları gözlenmektedir.

---

<sup>113</sup> Kambiz GhaneaBassiri, **A History of Islam in America**, New York, Cambridge University Press, 2010. s. 48.

<sup>114</sup> Ivor Wilks, **Salih Bilali of Massina in Africa Remembered**, ed. Philip D. Curtin, Madison, University of Wisconsin Press, 1967, s. 145-151; Austin, **African Muslims**, 309-16.

<sup>115</sup> James Hamilton Couper, "Letter of James Hamilton Couper," 1844, (Austin, **African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook**, 321-325, (New York: Garland Pub, 1984, içinde). Originally in Notes on Northern Africa, the Sahara and Soudan, in Relation to the Ethnographic, Languages, History, Political and Social Condition, of the Nations of Those Countries.

<sup>116</sup> Austin, **African Muslims**, a.e. 109. s. 265-321.

<sup>117</sup> Newbell Niles Puckett, **Folk Beliefs of the Southern Negro**, Chapel Hill and London, 1926, 528; ve Lyell, Second Visit, 1, s. 266.

#### 2.10.5. Abdul Rahman Ibrahima Ibn Sori (1762-1829)

Batı Afrika Futa Jalon bölgesinde 1762 yılında dünyaya gelen Abdul Rahman, Fulbe ya da diğer bir adı ile Fulani etnik kökene sahiptir. En eğitilmiş kölelerden biri olan Abdul Rahman “Prens” lakabıyla ismini duyurmuştu.

Abdul Rahman Futa Jallon’da doğmuş, Baba Gine tarihinde yer almış öncü isimlerdendir. Bu nedenle Sierra Leone bölgesini onun temsil ettiği düşünülmektedir. Çeşitli Batı Afrika dillerini konuşabilen Ibrahima aynı zamanda Arapça okuma-yazma eğitimleri de almıştı. Yönetimindeki bir askeri operasyon sırasında yenik düşüp esir alındı. Elli askeriyle birlikte bir İngiliz köle tüccarına satılarak batı yarımküreye gönderildi. Fula etnik kökenine sahip diğer köleler, Ayyuba b.Sulayman (Solomon), Omar b. Said ve Abdurrahman ve Bilali’dir.<sup>118</sup>

Batı Afrika Müslümanları lideri olan Abdul Rahman Ibrahima, Amerika köle hayatı yaşamak zorunda kalmıştır. İç savaş öncesi Amerika’sının en eğitilmiş Afrika kökenli Müslüman kölelerden biriydi. Köle hayatına dayanamayıp, firar etse de geri yakalanarak, esir hayatına uzun yıllar devam etmek zorunda kalmıştır. 1790 yılında Afrika asıllı Amerikalı Baptist köle olan Isabella ile evlenmiş ve bu evlilikten sekiz çocukları olmuştur.

Ibrahima 1829 yılına kadar birçok defa Afrika’ya dönmeye çalışmıştır. Nihayet 1829 yılında 60 yaşlarında bir ihtiyarken, eşi ile birlikte Batı Afrika’ya dönmeyi başarmıştır.<sup>119</sup>

#### 2.10.6. Lamen Kabe (1767-?)

Afrika’dan Amerika’ya, zorla getirilmiş binlerce köleden biri de Lamen Kabe (Lamine Kaba) idi. Amerika’da yaklaşık 40 yıl süren esir hayatının ardından,

---

<sup>118</sup> Austin, **African Muslims**, s. 41.

<sup>119</sup> Abdul Rahman Ibrahima hayatının özetini aldığımız kaynaktan daha detaylı bilgi için bkz: Terry Alford, **Prince among Slaves: The True Story of an African Prince Sold into Slavery in the American South**, New York: Oxford University Press. 2007.

1800'lerin ortasında özgürlüğüne kavuşarak 1835 yılında Afrika'ya dönmeyi başaran nadir köleler arasında yerini aldı. Eğitimci Etnograf Theodore Dwight, Kabe ile ülkesine dönmeden önce bir röportaj yaptı.

Kabe'nin 1767 yılında Batı Afrika Futa Jallon (Gine) bölgesinde, dünyaya geldiği düşünülmektedir. Kabe eğitilmiş ve soylu bir ailenin çocuğuydu. 14 yaşında başladığı resmi eğitim hayatı boyunca Kur'an eğitimi, hukuk, hadis ve psikoloji gibi farklı disiplinlerde Arapça dilinde dersler almıştır. Kabe öğrencilik yıllarında, eğitimin kadın-erkek herkesi kapsadığına, hem öğrenci hem de öğretmen kadınların, eğitim hayatında yer aldıklarına da değinmiştir.

İş hayatına öğretmen olarak atılan Kabe, daha sonra evlendi ve 3 çocuk sahibi oldu. 1795 yılında öğrencileri için Timbo şehrine kırtasiye alış-verişine gittiği sırada, köle tacirleri tarafından esir alınarak Amerika'ya götürüldü. Amerika'da esir kaldığı yaklaşık otuz beş yıl boyunca neler yaşadığına dair, kesin bilgilere ulaşamamaktadır. 1830 yılında özgürlüğüne kavuşan Kabe, 1835 yılında önce Liberya'ya, ardından Sierra Leone'ye gitti.

Kabe ile gerçekleştirilen söz konusu röportaj, 1700'lerde Afrika halkının eğitim hayatına da ışık tutmuştur. Afrikalıların çoğu eğitilmiş ve Arapça dilini de biliyordu. Kabe mülakat sırasında "Amerika'da iyi adamların da olduğunu, ancak Afrika hakkında cahil kaldıklarını" dile getirmiştir.<sup>120</sup>

Zayıf bir rivayete göre, Kabe de Abdul Rahman gibi din değiştirerek Hristiyan olmuştur.<sup>121</sup>

Köle nüfusu 1850'ye doğru ülkenin toplam nüfusu yirmi üç milyonun üzerindeydi. Buna karşın kölelerin sayısı 3.200.000'di. Güney Carolina ve

---

<sup>120</sup> Kabe'nin hayatı hakkında daha fazla bilgi için bkz: Allan D. Austin **African Muslims in Antebellum America: Transatlantic Stories and Spiritual Struggles**. New York: Routledge, 1997, Richard Brent Turner, **Islam in the African-American Experience**. Bloomington: Indiana University Press, 2003, John Ralph Wills, **Studies in West African Islamic History: The Cultivators of Islam, the Evolution of Islamic Institutions and the Growth of Arabic Literature**. New York, Routledge, 1979.

<sup>121</sup> Kambiz GhaneaBassiri, **A History of Islam in America**, New York, Cambridge University Press, 2010. s. 35.

Mississippi’de kölelerin sayısı beyazlardan fazlaydı, öyle ki Georgia sahillerinin yüzde 80’ini, aşağı Mississippi Nehri boyunca bir arazi kuşağında yüzde 90’dan fazlasını köle zencilerden oluşuyordu. Köle nüfusu iklim ve hava sıcaklığının yanı sıra toprağın zengin ve düz olması ile doğru orantılıydı.<sup>122</sup>

Georgia ve Güney Carolina’da yaşayan Afrikalı müslümanların deneyim ve tecrübesi sahip oldukları bireysel geçmişe ve köle sahiplerine göre de değişkenlik gösteriyordu. Örneğin Bilali Muhammed şoför olarak çalışırken, Yarrow Mamout iyi bir taş ustasıydı ve sahibinin evininin taşlarının yapımını bitirince sahibi tarafında özgür bırakılmış, ardından bugünün Amerikası’nda dahi üst sınıf zenginlerin yaşam için tercih ettiği Georgetown bölgesinden arazi almış ve Bank of Colombia’da hisse sahibi olmuştu.<sup>123</sup>

Koloni ve iç savaş öncesi Amerika’da, Afrikalı Müslümanlar kendi inanç ve kültürlerini uygulamaya, yaşatmaya devam etmişler ve beyaz Hristiyan dünyasının kimlik ve kültürünü reddetmişlerdir.<sup>124</sup>

Tüm bu bilgilerden sonra şöyle bir değerlendirme yapılabilir: Koloni ve iç savaş öncesi Amerika’da yaşayan, Afrika asıllı Amerikalı Müslümanların çok az bir bölümünün hayat hikâyesine ulaşılmaktadır. Bu ulaşılan bilgiler de o dönemdeki Amerika İslam tarihini, tam bir değerlendirme imkanı vermemektedir. Bununla birlikte, Müslümanlar o zamanki kölelik sisteminin tüm baskıcı ve şiddetli uygulamalarında dinî görevlerini yerine tam manasıyla getirebiliyorlar mıydı? Esaret altında, ağır şartlarla yaşam mücadelesi veren Afrika asıllı Müslüman kölelerin ibadetlerini yapamayıp, İslam dinine bağlı olanlar nasıl bir değerlendirme ile anlaşılacaklar? İbadetlerini layıkıyla esaret altında olmalarından dolayı yapamayan, Baptist kadın kölelerle evlenmiş olan Afrika asıllı Müslüman köleleri tam manasıyla

---

<sup>122</sup> Allan Nevins ve Henry Steele Commager, **The Pocket History of the United States**, New York, Pocket Books, 1951, ilk çev., Halil Inalcik, **Amerika Devletler Tarihi**, İstanbul: Varlık Yayınları, 1961, s. 233-235.

<sup>123</sup> Johnston, **From Slave Ship to Harvard: Yarrow Mamout and the History of an African American Family**, s.61-80.

<sup>124</sup> Sylvina A. Diouf, **Servants of Allah: African Muslims Enslaved in the Americas**, New York, New York University Press, 1998, s. 71-106.

deliller olmadan din değiştirdiği, Hristiyan olduğu yargısına mı varılacaktır? Tüm bu sonuçlara ulaşabilmek için daha kapsamlı incelemeler gerekmektedir.

Brooklyn'deki Müslümanlar projesinin direktörü ve Brooklyn Tarih Cemiyeti'nden sözlü tarih uzmanı Zahir Ali, Müslüman kölelerin tarihinin, Amerika'nın Hristiyan lke olduğu şeklindeki düşünceyi tartışmaya açtığını dile getiriyor. Ali, "Bu lke kurulurken Hristiyan olmayanlar da vardı. Sadece Amerika'nın kuruluşuna tanık olmakla kalmadılar, aynı zamanda bu ülkenin inşa edilmesine de katkıda bulundular. Bu da Amerika'nın Hristiyan olduğu fikrini en başından itibaren tartışmaya açıyor," diyor. Bu konu hem derinlemesine tartışılmaya, hem de Afrika, Amerika ve İşlam tarihinde uzman ilim adamları tarafından araştırılmaya muhtaçtır.

Bunun yanı sıra, Gomez Afrika kökenlerini inkar edemeyen ya da kabullenemeyen Afrikalı Müslüman kölelerin Mağribli veya Berberi soyundan geldiklerini söylediklerini yazmaktadır. Bu iddiası, daha önce de değindiğimiz gibi Afrika uzmanı olmayan isimlerin konu hakkında yetersiz kalışlarına bir örnek teşkil etmektedir.

Amerika'ya zorla köle olarak getirilen Araplar, Berberiler (Em    ) ve az sayıda zenci asıllılardan meydana gelen nüfusun %98'i Müslümandır.

Amerika tarihinde yer alan kıtanın savunmasında, kalkınmasında önemli roller üstlenmiş diğer köleler Yarrow Mamout, iyi şartlarda çalışan köleler gibi ya da Afrika'ya geri dnebilenler kadar şanslı olamamışlardır. İsimleri dahi bilinmeyen, hiçbir şekilde kayıtlarına dahi ulaşılamayan yüzlerce kölenin hik  yeleri hiçbir zaman bilinemeyecek. Amerika tarihinde çok önemli yere sahip olmalarına rağmen eldeki yetersiz veriler sebebiyle kıtaya kattıkları ivme, yeni nesil tarafından anlaşılmayacaktır. Geçmişin eksik ve yanlış bilinmesi, bilim adamlarının yeterli araştırma yapmıyor olması, günümüz Amerika sosyal toplumunda halen Afrika asıllı Amerikalıların hak ettiği yere gelememesine sebep olmaktadır diye düşünüyoruz.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### AMERİKA'NIN İHTİDA TARİHİ

#### 3.1. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Amerika'da Müslümanlar

İkinci Dünya Savaşı sonrası birçok Afrika kökenli Amerikalı, siyahların beyazlarla eşit olamayacağını düşünüyordu. Kendi Afrika medeniyetini müreffeh bir seviyeye çıkarmadıkça ve güçlü bir ulus olmadıkça diğer ırkların saygınlığını kesinlikle kazanamayacaklarına inanıyorlardı.<sup>125</sup>

##### 3.1.1. Edward Wilmot Blyden (1832-1912)'in Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Siyah milliyetçilerinin ve pan-Afrikanların XIX. yüzyılda en önemli ismi *Christianity, Islam and the Negro Race Africa* kitabının yazarı Edward Wilmot Blyden (1832-1912) idi. Blyden'in yazılarından ve derslerinden oluşan koleksiyonu geniş bir okur kitlesine ulaştı. Blyden, Danimarka'nın kolonisi olan West Indies'te, 1832 yılında dünyaya geldi. Burada yaşarken Amerikalı Papaz John P. Knox ile tanışarak 1850 yılında onunla birlikte dinî eğitim alıp papaz olmak için Amerika'ya, Rutger's Theological College'e geldi. Ancak renginden dolayı okula kabul edilmedi. 1821'de Amerika Birleşik Devletlerinden azad edilen kölelerle yüklü bir geminin, Monrovia'ya gelmesiyle modern tarihi başlayan Liberia'ya, Blyden 1851'de göç etti. Burada dinî eğitim alan Blyden Presbiteryen papazı oldu.<sup>126</sup> 1866 yaz ayında ise, Suriye'ye giderek Arapça dersler aldı<sup>127</sup>

Blyden, İslam'ın Afrika'ya Hristiyanlıktan daha çok faydalı olduğunu ve Afrika'nın batıdan daha çok öğreneceği şeylerin olduğunu dile getirmiştir. Blyden,

---

<sup>125</sup> Hollis R. Lynch, **Edward Wilmot Blyden: Pan-Negro Patriot, 1832-1912**, London, Oxford University Press, 1970, s. 28-29.

<sup>126</sup> Edward E. Curtis, **Islam in Black America**, State University of New York Press; 1st edition, 2002, s.21-25.

<sup>127</sup> Edward E. Curtis, **Islam in Black America**, 21-25.

Afrika kökenli Amerikalıların hiçbir zaman diğer Amerikalılarla eşit olmayacağı düşüncesi idi.<sup>128</sup>

Blyden, Hristiyan Afrikalıların kendine saygılı, özgüvenli ve bağımsız değilken, Müslüman Afrikalı toplumların ve bölgelerin kendine güvenen, üretken, hür, egemen/üstün, destekleyici olduğunu ve bunu ülke merkezinin, ana ülkenin himayesi ve desteği olmadan başardıklarını da yazmıştır.<sup>129</sup> Blyden'in, din değiştirerek Müslüman olmadığı da kesin bir bilgidir.<sup>130</sup>

### 3.2. Amerika İhtida Hareketleri

Amerika ihtida hareketleri tarihi hakkında, alanında akademik olarak 1975 öncesini içeren ilk çalışma *A History of Conversion of Islam in the United States* (White American Muslims Before 1975)'dır. İki ciltten oluşan bu çalışma hem alanındaki ilk akademik çalışma hem de en kapsamlı çalışmadır, diyebiliriz. Patrick D. Bowen'un söz konusu bu çalışması Amerika ihtida hareketleri tarihi literatürüne büyük katkı sağlamıştır.

#### 3.2.1. 1800-1900 Yılları Arasında Amerika İhtida Hareketleri

XIX. yüzyılda Amerika, büyük dini değişimlere maruz kaldı. . 1800'lerin başında, Hristiyanlık kamuoyunda açıkça eleştirilmeye başlandı ve bu yüzyılın sonlarına doğru Hristiyanlıktan başka dinlere geçiş dönemine girilmiş oldu. Bu süreçte din değiştirerek İslam'a geçişler oldukça az görülmektedir. 1875'te asıl geçiş döneminin kilit noktası olan *The Theosophical Society*' (kısaca, TS) adındaki ilahiyat topluluğu (cemiyet), Hristiyanlık dışı dinleri desteklemekteydi. Bunun gibi özgür

<sup>128</sup> "Edward Wilmot Blyden", Encyclopedia of African-American Culture and History Saint-Louis (Çevrimiçi) <https://www.encyclopedia.com/history/historians-and-chronicles/historians-miscellaneous-biographies/edward-wilmot-blyden> (Erişim, 1.3.2018).

<sup>129</sup> Edward Wilmot Blyden, **Christianity, Islam and the Negro Race**, Edinburg: Edinburgh University Press, 1887., s. 6-10.

<sup>130</sup> Blyden hakkında daha fazla bilgiye ulaşmak için; Lynch, Hollis R. Edward Wilmot Blyden, Pan-Negro Patriot, 1832-1912. London: Oxford University Press, 1967.

dinî inançları destekleyen çalışmalar din değiştirmelerin artmasında etkili olmuştur. Başlangıçta medyum olgusu üzerine çalışmak amacı ile kurulan cemiyet zamanla Budizm gibi mistik dinler hakkında da çalışmalar yapmıştır.

Amerikalı avukat ve spiritualist Henry Steel Olcott, Rus yazar ve spiritualist Helena Petrovna Blavatsky *The Theosophical Society* topluluğunu (cemiyetini) 1875 yılında Amerika’da kurmuşlardır. 1884’te Alexander Russell Webb, *The Theosophical Society*’ye katıldı.<sup>131</sup>

### **3.2.2. Savaş Sürecinde Amerika ile Trablus Ocağı Arasındaki İhtida Hareketleri (1801-1805)**

Kuzey Amerika tarihinde 1800’lerin ilk yarısında, din değiştirerek Hristiyanlıktan İslam’a geçen beş gemicinin varlığından bahsedilmektedir. Amerika’ya harp ilan eden Trablus’ta esir düşen beş Amerikalı gemici bu harp sonucunda din değiştirerek Müslüman olmuşlardır.

1801-1805 yılları arasında Libya’nın Trablus bölgesinde ABD deniz kuvvetleri ile Osmanlı Devleti’ne bağlı Berberî Devletler (Fas, Cezayir, Tunus ve Libya) arasında “Birinci Berberî Savaşı” (First Barbary War’) gerçekleşti.

Kuzey Amerika, Britanya İmparatorluğu kolonisi iken Amerika ticaret gemileri İngiliz bayrağı altında gider gelirlerdi. 1774’te Amerika kolonilerinin İngiliz hakimiyetine karşı ayaklanmalarının ardından, Britanya Hükümeti Akdeniz’e ticari seferler yapan Amerika gemilerinden bayraklarını indirdi. Bu olaydan sonra, Amerika gemileri artık kendi başlarına yollarına devam etmek zorunda kaldı.<sup>132</sup>

Artık Britanya İmparatorluğu’nun himayesinde olmayan Amerika ticari gemileri uzun süre Berberî Devletleri ile Akdeniz sularında güvenli seyr-ü sefer

---

<sup>131</sup> Celal Emanet, “Muhammed Alexander Rusell Webb ve ABD’deki İslam Misyonu”, **Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, Cilt 13, sayı 2, 2013, s. 139-173.

<sup>132</sup> Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz: Stanley Lane-Poole, **The Story of the Barbary Corsair**, New York and London, 1890.

yapma konusunda anlaşma sağlayamadı. 1786'dan beri netice alınamayan görüşmeler, dokuz yıl aradan sonra Amerikalıların vergi ödemeyi kabullenmeleri neticesinde, Cezayir-Amerika Antlaşması gerçekleşti. Berberî Devletleri paşaları, Amerika ticari gemilerinden ağır vergiler almak istemekteydiler. Amerika senatosu, Tunus ile yapılan antlaşmanın bazı maddelerinden hoşnut olmasalar da, çünkü antlaşmada ağır maddî yükümlülük gerektiren maddeler de vardı, nihayetinde Tunus-Amerika uzlaşması, 10 Ocak 1800 tarihinde gerçekleşti.

Amerika'nın, Berberî Devletleri içinde en barışçıl ortamda ilişkilerini sürdürebildiği devlet Fas oldu. Halbukî korsanların en kuvvetli olduğu bölge olan Cezayir ile sorunlar bir türlü çözülemedi. Cezayir, Amerikalıları hep ağır vergiler (İng. tribute) ödemek zorunda bıraktı. Hasan Paşa döneminde, Amerikalılar Cezayirlilere gemiler yapıp gönderdi. Hasan Paşa'nın ölümünün ardından gelen iki gemi,<sup>133</sup> Dayı Baba Mustafa'nın Amerikalılar hakkındaki olumsuz düşüncelerinin düzelmesine yardımcı oldu. Bu dönem, Amerika'dan yıllık düzenli vergilerin ve inşaat malzemelerinin getirildiği zamana denk geldi. Ancak bu barışçıl ortam uzun süre devam etmedi. 1800 yılının sonbaharında, Cezayir'de Hasan Paşa öldükten sonra yerine geçen Dayı Baba Mustafa, Osmanlı Hükümetinin kendinden memnun olmadığı haberini aldı. Bunun üzerine Hükümet ile arasındaki ilişkiyi düzeltmek adına Dayı Mustafa, İnşaat malzemelerini getiren *George Washington* gemisinin amirali (ileride din değiştirerek Müslüman olacak olan) William Bainbridge'i İstanbul'a gönderdi. Bainbridge zorunlu kaldığı bu görevde, iki yüz Türk yolcu ve Osmanlı padişahına verilecek yaklaşık altı yüz bin dolarlık hediyeleri de alarak 19 Ekim 1800'de Cezayir'den İstanbul'a gitmek için yola çıktı. Bu yolculukta kendisine eşlik eden Müslümanların günlük ibadetine şahitlik eden Bainbridge, Müslümanların beş vakit namaz kıldıklarına birebir şahitlik etmiş ve bu tecrübesini seyahat anıları yazdığı mektubunda dile getirmiştir. (Tarihte İstanbul'a gelen ilk Amerika savaş

---

<sup>133</sup> United States Federal Government, **Naval Documents Related to the United States Wars with the Barbary Powers**, (Volume VI), United States Government Printing Office, Newyork:2011, ss. 204-240.

gemisi *George Washington* gemisidir.<sup>134</sup>) Kaptan Bainbridge'in, İstanbul'da kısa bir gezi yapma fırsatı da bulduğu bu ziyaretinden çok memnun kaldığı da kayıtlarda yer almaktadır. 21 Ocak 1801'de gemi Cezayir'e geri döndü.<sup>135</sup>

Bununla birlikte, 1796'da Amerika donanmasına katılan İskoçyalı Peter Lisle'nin (Murat Reis) Müslüman olduğu söylenmektedir. Trablus gemi kaptanı<sup>136</sup> Trablus – Amerika savaşında, Amerika gemilerini yakalamak üzere Atlantik kıyılarına gitmek üzere yola çıktı. Denizcilik kabiliyeti ile ün salmış olan Mühtedi Murat Reis'den çekinen Amerikalılar, büyük bir harp gemisi olan *Philadephia*''yı Cebelitârik'a gönderdiler.

### 3.2.3. 1800'lerde Batılıların Din Değiştirmelerde Kullandıkları Terimler

Öncelikle ihtida teriminin tanımını yapmak gerekirse, ihtida, sözlükte “doğru yolu bulmak; yol göstermek” mânalarına gelen hüdâ (hedy, hidâyet) kökünden türemiş olup “gerçeğe ulaşmak, doğru yolu bulmak” demektir. Terim olarak inançsız iken veya başka bir dine mensupken İslâm dinini benimsemeyi ifade eder. İhtida eden kimseye mühtedi denir. Din değiştirme olayı İngilizcede “conversion” kelimesiyle karşılanır ve din değiştiren kimseye “convert” denir.<sup>137</sup>

Din değiştirme üst başlıklı çalışmalar 1881'den günümüze kadar batı kaynaklı literatürde, farklı disiplinlere konu olmuştur. Stanley Hall, James Leuba, Edwin Starbuck ve William James gibi alanında öncü bilim adamları din değiştirmeleri konu alan çalışmalar yapmışlardır.<sup>138</sup>

---

<sup>134</sup> Selda Kayapınar, “1830 Osmanlı-ABD Ticaret Antlaşması” Öncesi Amerika'nın Diplomasi Girişimleri'', **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 51, Ocak 2017, s.40.

<sup>135</sup> George Washington gemisinin İstanbul'a gelişine ait bkz: Thomas Harris, **'The Life and Services of Commodore William Bainbridge, United States Navy '**, Philadelphia , 1837, yeniden basım 2019, Generic, s. 45-61.

<sup>136</sup> Patric D. Bowen, “A History of Conversion of Islam in the United States (White American Muslims before 1975)”, **Brill Academic Pub**, 2015., vol. 1., s. 30.

<sup>137</sup> Ali Köse, “İhtida”, **DİA**, C. XXI, İstanbul, 200, s. 554.

<sup>138</sup> Ralph W. Hood, Peter C. Hill & Bernard Spilka, **The Psychology of Religion**, Fourth Edition: An Empirical Approach, The Guilford Press, 2009, s. 106-107.

İngilizcede “conversion” kelimesi kullanım yerine göre bazı farklı anlamlar taşımaktadır. Örneğin, genellikle “dönüş, dönme” veya “bir yerden başka bir yere değişme” manalarına gelirken, bazı bilimsel makalelerde, “suyun dönüşerek buz haline gelmesi”ni ifade ettiği de görülmektedir. Mantık ilminde ise, “değişim, dönüşüm” asıl halinden, yeni bir özne ve yüklem üretmek demektir.<sup>139</sup> Bu kavramın mantık ilmindeki *conversion* kavramıyla karşılanıyor olması, kişilerin din değiştirme kararını verdikten sonra tamamen değişmeden ama aynı zamanda İslam’a aykırı olmayan kişisel, karakteristik özelliklerini koruyarak bir özne ve yüklem üretmeleriyle izah edilebilir. Abd’de mülakat yaptığım yirmi üç mühtedinin ve Sultahmet Camini ziyaret eden mühtedilerin çoğunun din değiştirme sürecine ilişkin yaptıkları kendi tanımları en çok *convert* teriminin mantık ilmindeki karşılığı ile bağdaşıyordu.

Öte yandan, din alanında yapılan kimi tanımlamalar şöyledir;

Edwin D. Starbuck, din değiştirmeyi özel bir deneyim olarak nitelemek yerine “sebeup” olarak tanımlamaktadır. “Değişim doğrulara karşı savaşmak yerine, günahattan uzak durmak için mücadele etmektir.”<sup>140</sup>

Din değiştirme olgusuna dair en kapsamlı tanım, biyografik bir yaklaşım sergileyerek bireyin hayatındaki dinamikleri sürecin bir parçası olarak gören Lewis Rambo’nun tanımıdır. Bu tanıma göre, söz konusu değişim süreci, olaylar, ideolojiler, gelenekler, beklentiler ve deneyimlerle insanların aktif yaşamında yer alır. Bu bağlamda ilk olarak, değişim bir süreçtir, basit bir olay değildir. Din değiştirme bağlamsaldır ve dinî değişim, ana yapısını oluşturan ilişki ağından, sürecinden ve düşünce bileşenlerinden ayrı düşünülemez, ayrıştırılamaz. Son olarak, değişim süreci ile ilgili faktörler, çoklu, birbirini etkileyen, etkileşimli ve birikimseldir. Belirli dönüşümün benzersiz yönleri varken, dönüşüm teorilerinin

---

<sup>139</sup> Noah Webster, **Noah Webster's American Dictionary of the English Language**, First edition 1828, New Twentieth Century Dictionary: Unabridged, second ed., 1959, s. 400.

<sup>140</sup> İfadenin orijinali: “...a process of struggling away from sin rather than of striving towards righteousness”. Edwin D. Starbuck, **The Psychology of Religion**, New York, Scribner & Sons, 1899. 1915, s. 64

karşılaştırılmasında ve değerlendirilmesinde faydalı olan geniş dönüşüm tasvirlerinin de olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.<sup>141</sup>

XVIII. yüzyılda ve XIX. yüzyılın başlarında, din değiştirerek Müslüman olan İngiliz ve Amerikalılar için kullanılan bazı özel terimler olduğu görülmektedir. Bunlar ‘took the turban’ (sarık bağladı veya tesettüre girdi) ya da ‘turned Mahometant’ (Muhammed’in dinine geçti) bazen de ‘turned Turk’ (Türklüğe geçti/Türk oldu) gibi terimler ‘Muslim’ veya ‘convert’ ifadesinin yerine kullanıldığı kaydedilmektedir.<sup>142</sup>

Amerikan gazetesinde 1819’da çıkan bir haberde Müslüman olan Amerikalı bir deniz subayının haberi şöyle yayınlanıyor; “Amerikalı bir deniz subayı İstanbul’da Muhammed’in dinini kabul etti.”<sup>143</sup> Günümüzde İngilizcede İslam’ı seçerek din değiştirenler genelde “embraced islam” yani “İslam dinini kabul etmek” terimi kullanılıyor.

Tarihte, İslam dinini seçerek Müslüman olanlar için İngilizce kaynaklarda “Mussulman” dendiği de görülmektedir.

Günümüzde yapılan çalışmalarda ihtida eden mühtediler için yaygın olarak kullanılan terimler ise; “convert, revert” şeklindedir.<sup>144</sup>

---

<sup>141</sup> Lewis Rambo, **Understanding Religious Conversion**, Yale University Press, New Haven and London, 1993, s. 2-5.

<sup>142</sup> Patrick D. Bowen, **A History of Conversion to Islam in the United State Volume I - White American Muslim before 1975**, Boston, Brill, 2015, s. 35.; Warner G. Race, “To Turn Turk”, **Modern Language Notes**, Mart 1931., s. 153-154. Bu dergide, “Turk” ve “Muslim” kelimelerinin İngiltere’de 17. Yüzyılda birbirlerinin yerine kullanıldıklarına dair bilgi yer alır.

<sup>143</sup> İfadenin aslı: “American Officer of Marines had Embraced the Mahometan Faith at Constantinople.” Bowen, **A History of Conversion to Islam in the United State Volume I - White American Muslim before 1975**, s.35.

<sup>144</sup> Thomas Robbins, **Cults, Converts and Charisma: The Sociology of New Religious Movements**, SAGE Publications, tekrar basım 1992. s.63-68.

### 3.2.4. Amerika-Trablus Ocağı Savaşı (1801-1805)

Uzun süredir Amerikalıların kendilerine ödediği vergilerden memnun olmayan Trablus, 14 Mayıs 1801 tarihinde Amerikan bayrağını gönderden aşağı indirerek savaş ilan etmiş oldu.

1801 yılında Amerika hükûmeti, Akdeniz’de bazı Trablus gemileri üzerinde başarı elde ettiler. 1802 yılında Amerika, Trablus’a karşı harbin şiddetini artırma kararı alarak, daha güçlü deniz kuvvetini Akdeniz’e gönderdi. 1800’de Cezayir’den İstanbul’a zoraki gönderilen *George Washington* savaş gemisinin Amiral William Bainbridge’in komuta ettiği *Philadelphia* gemisi Trabluslulara ait bir gemiyi takip ederken, 31 Ekim 1803 tarihinde karaya oturdu. Amiral Bainbridge ve ekibinin tüm çabalarına rağmen hareket ettiremedikleri gemiyi, Trabluslular ele geçirdi. Üç yüz mürettebatlı bu donanma gemisini ele geçirerek avantaj elde eden Trabluslular, Amerika’dan barış için daha önce talep ettikleri miktarları artırarak üç milyon dolara çıkardılar.<sup>145</sup>

Amiral Bainbridge ve mürettebatının esareti dokuz ay sürmüştür. Bu mahkûmiyet sürecinde Bainbridge’in eşine yazdığı mektupta; cezaevindeki durumunun tahammül edilebilir olduğunu ve yanındaki diğer arkadaşlarının da nazik ve cömert olduklarını dile getirmiştir.<sup>146</sup>

Esareti esnasında Amiral Bainbridge, Ramazan ayını da tecrübe etme fırsatı buldu. Mektuplarında, Ramazan ayı boyunca mahkûmlara, normal zamanlardan daha iyi davranıldığına da değinmiştir. Ramazan ayında Müslümanların nasıl ibadet ettikleri ve günü nasıl değerlendirdikleri hakkında detaylı bilgiler vermektedir. Ramazan ayı sonunda kutlanılan bayramdan da bahsedilen bu bölümde, Amiral Bainbridge ve Lieutenant D. Porter’ın Paşa tarafından saraya çağrıldıkları da anlatılmaktadır. Bu davette onları ülkelerini temsil eden elçi seviyesinde

---

<sup>145</sup>Thomas P. Athridge, “American President at War How U.S. Commanders-in-Chief Dealt With Wartime Conflicts During Their Years in Office, From the Revolutionary Conflict to the 21st Century War on Terror”, aoi21 Publishing, USA, 2018, s. 44-49.

<sup>146</sup>İfadenin aslı: “ My situation in prison is entirely supportable- I have found here kind and generous friends.” Thomas Harris, **Life and Service of Commodore William Bainbridge**, Philadelphia 1837, s. 92.

karşılanmışlardır. Paşa'ya gül takdiminin ardından onun sağ tarafına oturtulan Amiral Bainbridge ve Porter'a kahve, şerbet ve tatlılar gibi çeşitli ikramlarda bulunulmuştur.<sup>147</sup>

Amiral Bainbridge bazı mahkûmlar ile esaretten kurtulmak için cezaevinden kaçma planları yaptı. Yüzerek firar etme planları birkaç başarısız deneme ile sonuçlandı.<sup>148</sup> Bu arada Trablus Beyinin *Philadelphia* gemisini kendi çıkarları için kullanmasını istemeyen Amerikalı gemiciler, gemiyi yaktı.

Amerika ve Trablus arasında 1801 yılından beri devam eden savaş, 18 Mayıs 1805 tarihinde 60 bin dolar kurtuluş bedeli ödeme vaadiyle gerçekleşen barış antlaşması ile nihayete erdi. Bu miktar *Philadelphia* gemisinin 290 Amerikalı gemicisinin esaretten kurtuluşu için ödenecekti. Kayıtlara göre, 300 Amerikalı esir gemiciden beş, esaret esnasında hayatını kaybetmiş, beşi din değiştirerek Müslüman olmuş<sup>149</sup> geriye kalan 290 kişinin de esaret bedeli ödenerek Amerika'ya iadeleri gerçekleştirilmiştir.

Bainbridge kendi yazdığı mektupta esaret yıllarından olumlu bahsederken, Amerika denizcilik dökümanlarında, esir düşen *Philadelphia* gemisinin ekibine iyi davranılmadığı, yiyeceklerden yoksun bırakıldıkları, hoş olmayan şekilde davranıldıklarını yazıyor. Buna ek olarak eğer esaret altındaki gemiciler Müslüman olurlarsa, onlara daha iyi davranıldığı dile getirilmektedir. Ancak bu zoraki din değiştirme hakkında gemicilerin genel kanaati, korkakça, hain bir kabulleniş olarak kabul etmekteydiler.<sup>150</sup> Bu kitapta böyle yer alırken amiralin kendi mektubunda böyle bir zorunluluktan bahsetmediği görülmektedir.

John Wilson, ekibin bu görüşüne aldırış etmeden din değiştirerek Müslüman olan ilk isimdir.<sup>151</sup> Wilson'un ardından ikinci olarak İslam'ı seçen, Rhode adasından

---

<sup>147</sup> *Naval Documents*, 3:223.

<sup>148</sup> Harris, *Life and Service of Commodore William Bainbridge*, s. 105-107.

<sup>149</sup> Akdes Nimet Kurat, "Berberi Ocakları ile Amerika Birleşik Devletleri Münasebetleri (1774-1816)", *Tarih Araştırmalar Dergisi*, Cilt II. Sayı. II. 1964. s. 205.

<sup>150</sup> *Naval Documents*, vol. 6.

<sup>151</sup> *Naval Documents*, 3:223.

Alman asıllı çok genç bir denizci olan Thomas Prince olmuştur. Onun bu kararında Almanca konuşabilen ilk Müslüman olma kararı alan Wilson'un etkisinin olabileceği düşünülmektedir.<sup>152</sup> Thomas Prince'in ardından Almanca konuşabilen bir diğer denizci Lewis Hacksener İslam'ı seçmiştir.<sup>153</sup>

Ağustos 1804 yılında, gemi ekibinin Paşa'ya yazdığı mektupta, Hacksener aracılık yapmıştır. Mektubun içeriği gardiyanların uyguladığı fiziksel kötü muamelelerin azaltılması talebidir.<sup>154</sup> Bu talebin ardından Paşa, gardiyanlara Amerikalılara kötü davranmayı resmî olarak yasaklamıştır.

Bununla birlikte *Philadelphia* gemisinin iki ekip üyesi olan Thomas Smith ve Peter West de kayıtlarda geçtiği şekliyle Muhammed dinine dönmüştür.<sup>155</sup> Thomas Smith hakkında, Müslüman olduğu 15 Ocak 1804 günü dışında başka bilgiye ulaşılamamıştır. İlk Müslümanlar arasında yer alan marangoz Peter West'in, hakkında tek bilinen, ileride Amerikan kruvazörüne saldırı gerçekleştirecek olan Paşa'ya ait bir botun yapımına yardım ettiğidir.<sup>156</sup>

Uzun bir pazarlığın ardından bir buçuk yıl sonra 4 Haziran 1805 yılında *Philadelphia* gemisinin ekibi özgürlüğüne kavuştu. Paşa, esaretin son bulmasının ardından, İslam dinini seçerek Müslüman olan beş Amerikalı gemiciye Trablus'ta kalma seçeneklerinin olduğunu bildirdi. Onlardan sadece ilk Müslüman olan John Wilson kalmak istediğini bildirdi.<sup>157</sup> Trablus'ta kalmak istemeyen gemiciler korumalar eşliğinde götürüldü. Bu gemicilerin ismi o günden sonra hiçbir şekilde Amerika deniz kuvvetlerine ait yazışmalarda anılmamıştır. Onların öldükleri ya da esir düştükleri hakkında da hiçbir bilgi yer almamaktadır.<sup>158</sup>

---

<sup>152</sup> *Naval Documents*, 3:269, 5:328, 6:203.

<sup>153</sup> *Naval Documents*, 3:269.

<sup>154</sup> *Naval Documents*, 4:63.

<sup>155</sup> *Naval Documents*, 3: 329.

<sup>156</sup> *Naval Documents*, 5: 488.

<sup>157</sup> Gary E. Wilson, "American Prisoners in the Barbary Nations, 1784-1816", (Doktora Tezi), North Texas University, 1979, s. 274.

<sup>158</sup> Thomas P. Athridge, *American President at War How U.S. Commanders-in-Chief Dealt With Wartime Conflicts During Their Years in Office, From the Revolutionary Conflict to the 21st Century War on Terror*, s. 44-49.

### 3.2.5. Amerika’da Yeni Dinî Akımlar

XIX. yüzyılın ilk yarısında Amerika yeni dinî akımlara tanık olmaya başlamıştı.<sup>159</sup> İslam dini de manevi boyutuyla bu dinî akımların içinde Amerikalıların ilgisini çeken dinlerden biriydi.

Modern dinî liberalizm akımı ile diğer dinlere olduğu gibi İslam’a da artan bir ilgi söz konusuydu. Oryantal dinlere artan ilgi ile birlikte İslam’a ilgi duyanlar da vardı. İslam dinindeki Sufizm akımı Avrupalıların ve Amerikalıların ilgisini çekmişti. İyi eğitilmiş sınıf içinde de İslam sempaticileri mevcuttu, bu isimlerden biri olan Amerika’nın üçüncü Devlet Başkanı deist Thomas Jefferson ilgisini bir aşama ileriye götürerek, gizliden gizliye İslam tarihi, Kur’an eğitimi hatta Arapça dersleri de aldı.<sup>160</sup>

Hristiyanlığın öğretilerinin eleştirildiği bu dönemde, Viktorya dönemi (1838-1901) yasalarının kısıtlamaları sebebiyle bireysel özgürlük için Edward FitzGerald’in (1809-1883) bir argüman gördüğü Rubaileri, büyük ses getirmişti. Rubailer yalnızca Hristiyan ahlakının değil dinin kendisinin de bir reddiyesiydi.

1850’lerin sonlarında Fars sufi şiirleri Amerika’da çok popüler bir hale gelmiştir. Bu akım bazı intihalcilerin ve kopyacıların dahi ilgisini çekmiştir. Bu ilgi neticesinde eksantrik İngiliz bilim insanı Edward FitzGerald’ın XII. yüz yıl şair ve matematikçisi Ömer Hayyam’ın rubailerinin serbest çevirileri hakkında *Rubaiyat of Omar Khayyam* adlı bir eser yazmıştır. Bu eseri sayesinde FtizGerald Amerika ve İngiliz literatüründe büyük övgüler aldı. Eser o kadar yankı uyandırdı ki Ömer Hayyam adında klüpler kuruldu.<sup>161</sup> Bu kadar ilgiye rağmen XIX. yüzyılın başlarında

---

<sup>159</sup> John Butler, **Awash in a Sea of Faith: Christianizing the American People**, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990, s. 669.

<sup>160</sup> Kevin J. Haynes, “How Thomas Jefferson Read the Quran”, **Early American Literature**, 39, no.2, 2004., 247-61.

<sup>161</sup> Patrick D. Bowen, **A History of Conversion to Islam in the United States, Vol. I., White American Muslims before 1975**, Brill, 2015, s. 176.

din değiştirerek İslam'a geçenlerin sayısının kayıtlara göre çok az olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte bu dönemde Müslüman olan iki Amerikalının kayıtlarda bilgisine ulaşmak mümkündür. 1871'de Amerika'dan, Kanada'ya göç eden Avrupa göçmeni John ve Martha Simon'ın, belgelerde "Mahometans" oldukları yazmaktadır. İkinci olarak ise, 1893'te A.K. Brown'un din değiştirerek Müslüman olduğu belgelerde yer almaktadır. Ancak nerede, nasıl olduğuna dair detaylı bilgiler yoktur.<sup>162</sup>

### 3.3. Amerika'da Gerçekleştirilen İlk Tebliğ Hareketleri

1874 yılının Eylül ayında bir zamanlar Londra'da Methodist papaz olan mühtedi Henri L. Norman, New York'a giderek<sup>163</sup> Amerikalıları İslam'a davet etti.

Norman kendi ihtida tecrübesinde, İstanbullu hali vakti yerinde bir Müslümanın rolünün büyük olduğunu dile getirmektedir. Norman, din değiştirme kararını vermeden önce bir müddet, şehadetine vesile olan bu İstanbullu Müslüman ile İslam dini hususunda istişare ettiklerini, daha sonra yüce İslam dini ile şereflediğini anlatmaktadır. Ve ardından da İslam dininin Hristiyanlar tarafından anlaşılmadığını eğer anlaşılıyorsa, hızlı bir şekilde Müslüman olacaklarına dikkat çekmektedir. Onların anlaması için ilk adımın dinin sahih bilgiler ışığında onlara öğretilmesi gerektiği olduğunu ve bunu kendine görev atfettiğini anlatmaktadır.<sup>164</sup>

New York'ta bir haftada yerel halk arasında İslam'ı tebliğ görevinde az da olsa yol kateden Norman, buradan ayrılarak Amerika'nın batı topraklarında

---

<sup>162</sup> Daood Hassan Hamdani, "Canada's Muslims: An Unnocited Part of Our History'', **Hamdard Islamicus**, 20, no. 3, 1997, s. 98.

<sup>163</sup> Bowen, **A History of Conversion to Islam in the United State Volume I, White American Muslim before 1975**, s. 58. Erken Dönem Tarihçilerine göre Norman aynı zamanda Thomas Walker Arnold ismi ile geçmektedir. Thomas Walker Arnold, **The Preaching of Islam a history of propagation of the Muslim faith**, Shirkat-I-Qulam, Lahor, [1893] 1956., s. 458.

<sup>164</sup> David K. Nartonis, "The Rise of 19th-Century American Spiritualism, 1854-1873", **Journal for the Scientific Study of Religion**, 49, no.2, 2010: 361-373.

yaşayanların, daha ileri görüşlü kimseler olduğu düşüncesiyle Chicago'ya doğru yola çıktı.

XIX. yüzyıl Amerika'sında teknoloji olağanüstü bir şekilde gelişme gösteriyordu. Bununla birlikte spiritüalizm akımı da halkın ilgisini çekmekteydi.<sup>165</sup> Spiritüalist akıma ilginin artmış olmasına rağmen Norman'ın Chicago ziyaretine, Spirialistler dahi çok az ilgi gösterdi. Batıdan da beklediği ilgiyi göremeyen Norman, Amerika'dan ayrıldı.

### 3.3.1. Alexander Rusell Webb'in İhtida Süreci

Alexander Russell Webb, 20 Kasım 1846 yılında New York'un Hudson kasabasında prebisteryen bir ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya geldi. Claverack Koleji'nden mezun olduktan sonra Missouri'ye taşınan Webb, *Missouri Republican*'da editör olarak işe başladı.<sup>166</sup>

Webb, inandıklarını çekinmeden dile getirebilecek cesaret ve zekâya sahipti. Webb önceleri birçok alanda babasının izinden gitmeyi tercih etmedi. O daha çok yaratıcı ve özgür bir ruha sahipti. Ergenlik çağında kiliseye gitmek yerine *Episcopalian Sunday School*'a giderek kızlarla tanışmayı tercih ediyordu. Claverack College özgürlüğü ve liberalizmi destekleyen bir kolej olarak bilinmekteydi. Kolejden mezun olduktan sonra da babasıyla çalışmak yerine, babasının iş yeri ile aynı binada yer alan mücevherat mağazasında, mücevherat işleri öğrenmeye karar verdi. Ardından yine mücevherat işi için 1869 yılında Chicago'ya taşındı ve burada ilk evliliğini gerçekleştirdi.

Webb 1874 yılında baba mesleği olan yayıncılığa dair çalışmalar yapmaya başladı ve "Unionville Republican"ın ilk sayısını yayınladı. Çeşitli alanlarda işler

---

<sup>165</sup> David K. Nartonis, "The Rise of 19th-Century American Spiritualism, 1854-1873", 361-373.

<sup>166</sup> Bu kısımda yer alan bilgilerin çoğu Webb'in hayatı hakkında yazılan iki harika biyografiden alıntılanmıştır; Umar F. Abd-Allah, **A Muslim in Victorian America: The Life of Alexander Russell Webb**, New York: Oxford University Press, 2006 ve Brent D. Singleton, **Introduction to Yankee Muslim: The Asian Travels of Mohammed Alexander Russell Webb**, Maryland: Borgo Press/Wildside Press, 2007, s. 9-54.

yapan Webb, 1887 yılı konsolosluk görevine kadar, gazetecilik yapmaya devam etti. 1876 yılında aldığı boşanma kararının ardından, Editör olarak çalıştığı kayınpederinin dergisinden de ayrıldı.

Gazetede çalıştığı dönemlerde materyalist olduğunu ve birkaç sene hiçbir dine inanmadığını dile getiren Webb, 1881 yılında *The Theosophical Society*'e katıldı.<sup>167</sup>

Webb söz konusu bu topluluğun aktif grup üyesi olunca grubun kurallarına uyarak alkolden ve etten uzak kalmaya başladı. Kendisinin Budist olduğunu ilan eden Webb, gününün büyük bölümünü de din derslerine ayırdı.<sup>168</sup>

*The Theosophical Society*, spiritualist Amerikalı William Quan Judge, Amerikalı Spiritualist Henry Steel Olcott ve Rus Spiritualist Helena Petrovna Blavatsky tarafından 1875 yılında kurulmuştur. Kutsal hikmet anlamına gelen 'tosofi' adı ile anılan bu topluluğun muhtevası, Budizm ve ezoterik geleneklerini keşfetmek olup mistik ve dinî fenomenlere de ilgiliydi. İslam ve İslam'da sufizm de bunlardan biridir.<sup>169</sup> *The Theosophical Society*, "İnsanların Evrensel Kardeşliği" (The Universal Brotherhood of Man) felsefesi hakkında çalışmalar yapan üyelerinin yanı sıra, evrensel kardeşliğin ışığında diğerlerini de davet etmeyi, birleştirmeyi ve rehberlik etmeyi de merkezine koymuştur.<sup>170</sup>

Amerikalı diplomat Mohammed Alexander Russell Webb, İslam dinine geçiş yapmadan önce 1888 yılında *The Theosophical Society* üyesiydi. Webb'in din değiştirme kararı kendi yaşadığı dönemdeki sosyal değişiklik ve din çeşitliliğini

---

<sup>167</sup> Kambiz GhaneaBassiri, *A History of Islam in America*, New York, Cambridge University Press, 2010. s. 116.

<sup>168</sup> Bowen, **A History of Conversion to Islam in the United State Volume I, White American Muslim before 1975** s.96.

<sup>169</sup> Celal Emanet, "Amerikalı Mühtedi Muhammed Alexander Russell Webb (1846-1916)", (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2011, s. 66.

<sup>170</sup> *Encyclopedia of The History of St. Louis: A Compendium of History and Biography for Ready Reference*, c. 4, St. Louis: Southern History Co., 1899, s. 2261.

artırma bağlamında, büyük önem taşıyordu. İlk olarak Webb, Hristiyanlığı reddederek yeni bir din arayışına teosofik anlayış üzerinden başladı.<sup>171</sup>

Webb, oryantal dinler konusunda *The Theosophical Society* sayesinde literatür çalışmaları gerçekleştirdi. Paul Carus'un *the Gospel of Buddha* adlı kitabını *The Theosophical Society*'nin önde gelen isimleriyle de çalışma şansı yakaladı.<sup>172</sup>

XIX. yüzyılda Webb'in üyesi olduğu *The Theosophical Society*, bazı üyeleri haricinde İslam hususunda çok da fazla ilgi görmedi. İlk ilham vericiler ve üyeler Pascal Beverly Randolph, Emma Hardinge Britten ve Henry Olcott, Müslüman-Arap büyücüler hakkında sadece ilk dönem çalışmalarında yer verdiler.<sup>173</sup>

Hindistan'da yaptığı konuşmalarında, günün yedi saatini okumalarla geçirdiğini<sup>174</sup> dile getirmekteydi. Webb'in okuduğu kaynaklar, John Davenport'a ait *An Apology for Mohamed and the Koran* ve Godfrey Higgins'e ait *An Apology for the Life and Character of the Celebrated Prophet of Arabia Called Mohamed or the Illustrious* adlı kitaplardır.<sup>175</sup> Bunlara ek olarak, İngilizceye çevrilmiş olan Abu Hamid al-Gazali (ö. 1111), Celaleddin Rumi (ö. 1273) gibi, İslam tasavvuf eserleri de okuduğu kaynaklar arasında yer almaktadır. Bu eserler Webb'e İslam'ın "akla uygun, mantıksal" ve "evrensel" bir din olduğunu görme imkânı vermiştir.<sup>176</sup>

Alexander Russell Webb, doğu dinleri hakkında daha fazla araştırma yapma isteğiyle 1887'de, diplomatik görevi için Filipinler'e gitti.

Kaynakların genelinde Webb'in İslam'a olan ilgisinin 1886 yılında Mirza Ghulam Ahmad'ın yazdığı kitap ile başladığı anlatılmaktadır. Bunun yanı sıra bir

<sup>171</sup> Emanet, "Amerikalı Mühtedi Muhammed Alexander Russell Webb (1846-1916)", s.66-68.

<sup>172</sup> Webb, **The Three Lectures**, 12; Abd-Allah, **A Muslim in Victorian America**, 57.

<sup>173</sup> *The Theosophical Society*, ilk başladıkları zaman 1875 yılında, Antik Mısır ile ilgilenirken, 1878 sonrası Hindistan dinleri ile ilgilenmeye başlamışlardır.

<sup>174</sup> Alexandre Russell Webb, **The Three Lectures of Mohammed Alexander Russell, Webb Esq., Delivered at Madras, Hyderabad (Deccan) and Bombay with a Brief Sketch of His Life (Madras: Hassan Ali, Lawrence Asylum Press, 1892, s. 24.**

<sup>175</sup> Webb, **The Three Lectures of Mohammed Alexander Russell, Webb Esq., Delivered at Madras, Hyderabad (Deccan) and Bombay with a Brief Sketch of His Life (Madras: Hassan Ali, s.24.**

<sup>176</sup> Umar F. Abd- Allah, **A Muslim in Victorian America**, USA: Oxford University Press, 2006, s. 104-106.

röportajında da kendisi 1872 yılında Bulwer-Lytton Zanonu'yu okuduktan sonra bu ilginin başladığını söylemiştir.<sup>177</sup>

### 3.3.2. Islamophilic (İslam Sevgi ve Kardeşlik Dinidir) Teosofik Düşüncesi

*Islamophilic Teosofik* olarak isimlendirebileceğimiz bu hareket Thomas M. Johnson ve C.H.A. Bjerregaard'ın çalışmaları neticesinde oluşmuştur.<sup>178</sup>

Çoğulu *Islamophiles* olan *Islamophile*'in terim olarak sözlükteki manası, Müslüman olmayan, İslam dinine mensup olmadığı halde İslam dinini, Müslümanları ve İslam Din Kültürünü sevmek anlamına gelmektedir.<sup>179</sup> Günümüz Amerika'sında, *Islamophilic*'in tam karşısında olan *Islamophobic* anlayış daha yaygındır.<sup>180</sup> Bunun sebebi ise, Amerikalıların büyük bir kısmının Müslümanlarla birebir tanışmamasıdır. Çoğu Amerikalının hiçbir Müslüman komşusu olmadığı, Müslüman arkadaş edinmediği bir gerçektir. New York'ta yaşayan doktora öğrencisi, Tarihçi Ruizinowitz, "...eğer Amerika'da daha fazla Müslüman nüfus olsa, Amerikalılar onlarla temas halinde olsa, daha fazla Amerikalı *Islamophilic* olur." görüşünü savunur. Bugünkü Amerika nüfusunda Müslümanların sayısının az olması ve Müslümanların yaşam alanı olarak diğer Müslümanlarla birlikte yakın lokasyonlarda yaşamayı tercih etmeleri Amerikalılarla ilişki kurma ihtimallerini düşürüyor. Gerekli iletişimi bireysel olarak arada aracı olmadan kuramayan farklı din mensupları, birbirlerini medyadan ya da üçüncü iletişim aracı yolları ile tanımaktadırlar.<sup>181</sup>

Alexander Russell Webb'in biyografisine bakıldığında İslam dinine olan ilgisinin, 1886 yılında Mirza Gulam Ahmad'ın kitabından haberdar olması ile

<sup>177</sup> Webb, *Lectures on Islam*, s.31-32.

<sup>178</sup> Patrick D. Bowen, "Magicians, Muslims, and Metaphysicians: The American Esoteric Avant-Garde in Missouri, 1880-1889", *Theosophical History*, 17, no. 2., 2014., 48-70. s.48-70.

<sup>179</sup> (Çevrimiçi) <https://www.definitions.net/definition/islamophile>, (Erişim 2.5.2019)

<sup>180</sup> Pablo Djankowicz Ruizinowitz, "How many Americans are Islamophilic as opposed to Islamophobic", <https://www.quora.com/How-many-Americans-are-Islamophilic-as-opposed-to-Islamophobic>, (Erişim 2019 Kasım).

<sup>181</sup> Ruizinowitz, "How many Americans are Islamophilic as opposed to Islamophobic".

başladığı görülmektedir.<sup>182</sup> Bununla birlikte Webb ile yapılan bir röportajda kendisi, 1872’de Bulwer-Lytton’un Zanonî kitabını okuduktan sonra İslam’a olan ilgisinin başladığını söylemektedir.<sup>183</sup>

Thomas M. Johnson’un İslam’a olan ilgisi metafiziğe duyduğu alaka ile başladı. Johnson çeşitli İslam felsefesi eserlerini inceledi ve ünlü Müslüman tasavvufçu Hayy b.Yakzan’ın eserini İngilizceye çevirdi. Johnson, 1887’de *The Theosophical Society* grubundan ayrıldı. Aynı yıl içinde Hayy b.Yakzan’ın beş bölümünün çevirisini yayınladı. Johnson’ın *Islamopolic Theosophy*’den etkilenmesinin, Webb ile aynı sebepten dolayı olabileceği düşünülmektedir. 1886 yılında Theosophist Henry Olcott onların bu değişimi için, Ahmediye Hareketinin lideri Mirza Gulam Ahmad hakkında yazdıklarını okumuş olabilirler.<sup>184</sup> Ancak kesin bundandan etkilendiler demek için yeterli kaynak yoktur, demiştir. Aynı zamanda Olcott, Gulam’ın kitabını yayınlamasına rağmen onun iddialarına inanmadığını dile getirmektedir.

Mirza Gulam Ahmed 1889’da Mesihliğini, bundan iki yıl sonra da kendisini Hz. İsa olarak ilan etmişti. İddialarını daha da ileriye götürerek Hz. Muhammed’in ruhunun kendinde somut manada tecelli ettiğini dahi söylemişti. Yaşadığı coğrafya ve çevresinde bulunun Sunniler, Gulam Ahmed’i ve taraftarlarını kâfir ilan etmişlerdir.<sup>185</sup> Webb’in, Hindistan ziyaretinde, Ahmed Gulam ve Ahmediyye tarikatı mensularına karşı, yaşanan olaylar nedeniyle mesafeli olduğu görülmektedir.<sup>186</sup>

---

<sup>182</sup> Abd-Allah, **A Muslim in Victorian America: The Life of Alexander Russell Webb**, s.54.

<sup>183</sup> Webb, **Lectures, on İslam**, s. 31-32.

<sup>184</sup> H. S. Olcott, “Two Messengers of God”, **The Theosophist**, 7 Eylül 1886., s. 747-52.

<sup>185</sup> Andrew Rippen, **Muslims: Their Religious Beliefs and Practices**, London, Routledge, 2001, s. 33.

<sup>186</sup> Richard C. Martin, (Ed.), **Encyclopedia of Islam and The Muslim World**, New York: Macmillan Reference, 2004, s. 32.

### 3.3.3. Webb'in İslam'a Giriş Tarihi Hakkında

Aralık 1886'da, Webb'in Gulam Ahmed'e yazdığı mektupta Budizm, Brahmanizm, Konfüçyizm ve Zoroastrianizm hakkında çalışmalar yaptığını ancak Muhammed Peygamber hakkında çok bilgisinin olmadığını dile getirmiştir.<sup>187</sup> Yazışmaların ilk başladığı dönemlerde Webb, Amerika'da ikamet etmekteydi. Henüz Gulam Ahmed'in Mesihlik gibi diğer iddilarından da haberi yoktu.

Webb, arkadaşı Eugene Fielde'e 1892 yılı Haziran ayında yazdığı mektupta 1888'in sonları-1889 arası bir tarihte Müslüman olduğunu bildirmektedir. 21 Haziran 1892 yılında arkadaşı Eugene Field'e yazdığı mektupta Webb, üç yıldır Müslüman olduğunu söylüyor.<sup>188</sup>

Webb 1892 yılında, Hindistan'a gittiğinde Müslümanların genelini Gulam Ahmet'in görüşlerini kabul etmediklerini gördü. Ve hiçbir zaman resmî olarak 'Ahmadî' hareketine dâhil olmadı.<sup>189</sup>

Webb'e göre İslam, yaşamın ve ölümün sırlarına tamamıyla cevap vermektedir. Webb, İslam'ın yaşayan ve ölen insanın durumunu izah ettiğine dikkat çekmekte ve ruhun ölümsüzlüğüne inanmaktadır.<sup>190</sup>

### 3.3.4. İslam'a Davetin Başlangıcı ve Gerçekleştirilen Faaliyetler

Hajee Abdullah Arab 1892 yılı bahar aylarında, gelecekte 'Amerika İslam Hareketi' (America Islamic Propaganda) olarak anılacak İslam'a davet programı görevi için ziyaret Webb'i etti.<sup>191</sup> Bu propaganda hareketi için başlangıçta bir yıllık eğitim ve seminer faaliyetleri bütçesi olarak 13.000 dolar uygun görüldü ve gerekli

---

<sup>187</sup> Singleton, *Yankee Muslim*, s. 275.

<sup>188</sup> Webb'in arkadaşına yazdığı mektubun bulunduğu kütüphane ve yer şöyledir: Eugene Field Correspondence, **Box 1 Folder 3**, University of Chicago Library.

<sup>189</sup> Brent D. Singleton, **Introduction to Yankee Muslim: The Asian Travels of Mohammed Alexander Russell Webb**, Maryland, Borgo Press/Wildside Press, 2007, s. 24

<sup>190</sup> Webb, **Lectures on Islam**, s. 2.

<sup>191</sup> Mohammed Alexander Russell Webb, "To My Oriental Brothers", **Moslem World and the Voice of Islam**, Ocak 1895, s. 4.

olduğu takdirde 10.000 dolar daha bütçeye aynı hizmetler için ekleneceği bildirildi.<sup>192</sup> Webb için de 1892 Eylül ayı itibariye aylık iki bin dolar maaş ödenmesine karar verilmişti. Ancak 1892 yılı Şubat ayı ortalarında New York'a ulaşan Webb'e, Nisan ayına kadar bir ödeme yapılmadı.<sup>193</sup> Bu süreç içerisinde farklı söylentiler ortaya çıktı. Webb'in, yabancı Müslümanlardan 150.000 milyon dolar para alacağı iddia ediliyordu. Bu duyumlar hareketin daha çok ilgi çekmesine neden oldu.

### 3.3.5. İslam'a Davet İçin Gerçekleştirilen Organizasyonlar

Webb New York'ta İslam'a davet programı dâhilinde, iki resepsiyon gerçekleştirdi. Şubat'ın sonlarında yaptığı ilk programa tanınmış gazeteci ve edebiyatçılar katıldı. Zamanın ünlü yazarlarından Mark Twain (ö.1835) de katılımcılar arasındaydı.<sup>194</sup> İkinci olarak Mart ayının ilk günlerinde yaklaşık dokuz yıl mensubu olduğu *New York The Theosophical Society* topluluğunda bir seminer verdi.<sup>195</sup> Aynı yıl içinde *The Theosophical Society* dergisinde Webb'in iki makalesi yayınlandı.<sup>196</sup> Bununla birlikte Webb, Aralık ayında da *The Theosophical Society*'nin Hindistan'daki merkezini ziyaret etti. Bu ziyaretinde Olcott, Webb'in İslam anlayışında Sufizmin öne çıktığını gözlemlediğini dile getirmiştir. Olcott, Johnson'ın sufi halkasından etkilenerek sufi bir İslam anlayışına sahip olduğunu düşünmektedir.<sup>197</sup> Bütün bu çalışmaları neticesinde Webb, *The Theosophical Society* topluluğunun ve diğer liberallerin büyük saygısını kazandı.

---

<sup>192</sup> Webb, "Yo My Oriental Brothers", s.4

<sup>193</sup> Bowen, **A History of Conversion to Islam in the United State Volume I, White American Muslim before 1975**, s. 141

<sup>194</sup> 198- Alexander Rusell Webb, **Islam in America: A Brief Statement of Mohammedanism and an Outline of the America Islamic Propaganda**, New York: Oriental Publishing Co., 1893, s. 10

<sup>195</sup> Bowen, **A History of Conversion to Islam in the United State Volume I, White American Muslim before 1975**, s. 141

<sup>196</sup> Alexander Russell Webb, "Two Remarkable Phenomena", **New Californian**, 1 Ocak 1892, 248-51., ve Webb, "Islam and Theosophy", **Lucifer**, 10. no:59(July, 1982): 425..

<sup>197</sup> Singleton, **Yankee Muslim: The Asian Travels of Mohammed Alexander Russell Webb**, Wildside Press, 2007. s.197-99; Henry S. Olcott, **Old Diary Leaves, Fourth Series 1887-92**, Adyar: Theosophical Publishing House, 1975, s. 522-23.

Nisan ayında Webb, *Islam in America* kitabını bitirdi. Oryantal Kitap Basım Yayın Şirketinin New York'ta yayınladığı bu kitabında, kendi ihtida sürecini, İslam'a bakış açısını ve İslam'a hizmet planlarını anlatmıştır.<sup>198</sup>

Kitabın yayınlandığı ay, Araplar'dan ve II. Abdülhamid'den Webb'in Amerika'daki tebliğ hareketleri için ödenek geldi.<sup>199</sup> Abdülhamid İslam'a hizmetlerinden dolayı sadece Webb'e destek olmuyordu. Aynı maddi desteği, 1893 yılında Chicago Dünya Dinleri Konferansı'nda 'Çok Eşlilik ve İslam'da Kadın' başlıklı seminer veren ressam Teresea Viele'ye (ö. 1906) de vermiştir.<sup>200</sup> Ancak Osmanlının bu yardımı, sürekliliği olan ve Amerika'da İslamiyet'in yayılması ve uygulanması gibi büyük bir görevin yerine getirilmesine yetecek bütçe değildi. Webb, Osmanlı Devleti tarafından sadece maddi olarak desteklenmedi. Maddi desteğin yanı sıra, gerçekleştirdiği çalışmalarından dolayı II. Abdülhamid eliyle 1901 yılında, Osmanlı Devleti'nin New York fahrî başkonsolosluğuna atandı.<sup>201</sup>

Bu maddi yardımın ardından Webb, 458 West 20th Street, adresinde *Moslem World Publing Company'i* açarak İslam Gazetesi yayınına başladı. Webb'in en büyük başarısı mayıs ayında İslamî gazeteyi yayınlamasıdır.<sup>202</sup>

*The Muslim World* altmış sayfalık ayda bir yayınlanan ve dünyadaki Müslümanlardan haber veren, Müslüman ve Batılı ilim adamlarının İslam ve İslam tarihi hakkında görüşlerinin yer aldığı bir yayın aracıydı. Gazete yüksek kaliteli kağıtlara basılıyordu. Ayrıca özenle hazırlanmış Hindistan'ın büyük camiilerinin fotoğrafları da gazetede yer alıyordu.<sup>203</sup>

---

<sup>198</sup> Webb, *Islam in America*, s. 10.

<sup>199</sup> 1893'te Osmanlı'dan gelen yardım için, bkz: Emrah Şahin, "Sultan's America", *Journal of American Studies of Turkey*, 2014, (55-76), s. 39 .

<sup>200</sup> Şahin, "Sultan's America," 62.

<sup>201</sup> İlhan Ekinci, "WEBB, Muhammed Alexander Russell", *DİA*, C. Ek-II, İstanbul, 1991, (c. 667-669)

<sup>202</sup> Brent D. Singleton, "The Moslem World: A History of America's Earliest Islamic Newspaper and Its Successors", *Journal of Muslim Minority Affairs*, 27, no. 2, 2007, s. 297-307.

<sup>203</sup> Patrick D. Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United State Volume I, White American Muslim before 1975*, Boston, Brill, 2015, s. 143.

Mayıs ayında Webb, *America İslam Hareketine* ek olarak *America Moslem Brotherhood* (Amerikalı Müslüman Kardeşler Cemiyeti) topluluğunun kurulduğunu açıkladı. Amerika İslam Hareketinin amacı sadece eğitimdi, ancak yeni oluşturulan Amerikalı Müslüman Kardeşler Cemiyeti Hindistan, Türkiye ya da Mısır'daki Müslümanlarla bilgi alışverişi yapmayı hedeflemekteydi.<sup>204</sup>

Potansiyel üyelere herhangi bir dinsel doktrini kabul etmek zorunda olmadıklarını, toplulukta ya da çalışmada sözü geçen herhangi bir şeyi kabul etmek ya da reddetmek konusunda özgür olduklarını hatırlatıldı.<sup>205</sup>

### 3.3.6. Amerika İslam Hareketinin İlerleme Aşaması

Amerika İslam Hareketi'ne çok önemli iki isim, Albert L. Rawson ve John A. Lant dâhil oldu. Eskiden '*New York Free Thought*' topluluğu ile güçlü bağlantıları olan bu iki isim AİH'nin ilk dokuz ayında büyümesine çok önemli katkı sağladılar.

Webb'in öncülüğünde bu hareket büyümeye devam etti. 1893 yılı yaz ayında Mısırlı Müslüman davetçi Abdurrahim Efendi de bu harekete katıldı.<sup>206</sup> Aynı zamanda Rus mühtedi Emin L. Nabakoff da Webb hareketine katıldı.<sup>207</sup>

Eylül ayına kadar, dördü New York'ta, diğerleri Washington DC, Baltimore, Woodcliff, New Jersey, Pueblo Colorado ve bir de Chicago'da yakın zamanda açılması planlanan eğitim merkezi olmak üzere sekiz farklı şube açılmış oldu.<sup>208</sup>

---

<sup>204</sup> Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United State Volume I, White American Muslim before 1975*, s. 144.

<sup>205</sup> Webb'in konuşmasının İngilizce kaydı için bkz: John Henry Barrows, ed., "The Word's Parliament of Religions; An Illustrated and Popular Story of the World's First Parliament of Religions", Held in Chicago in Connection with the Columbian Exposition of 1893., Chicago: **The Parliament Publishing Company**, 1893., s. 989-96 ve 1046-52.

<sup>206</sup> İslam Davetçisi/Tebliğ eden Müslümanlar Batılı kaynaklarda; İslam Propagandacısı ya da misyoner olarak geçmektedir: Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United State Volume I, White American Muslim before 1975*, s. 150.

<sup>207</sup> Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United States*, s. 150.

<sup>208</sup> Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United States*, s. 150

Webb yaz ayını, başarı ile gerçekleştirdiği iki önemli programla noktaladı. Bunlardan ilki Chicago’da Dünya İslam Parlementosu’nda yaptığı konuşmasıdır.<sup>209</sup> Dünya genelinden yüzlerce Müslümanın katıldığı bu fuara konuşmacı olarak katılmak Webb için, İslam’ın Amerika’da görünür olması ve kabul görmesi adına çok önemliydi.

Bu organizasyonda konuşma yapan tek Amerikalı Müslüman olan Webb, iki sunum gerçekleştirdi. Konuşmasında Webb, genel olarak İslamî bakış açısına ve kısaca çok eşliliğe değindi. Bu konular gazeteciler ve katılımcılar arasında negatif reaksiyona sebep oldu.<sup>210</sup>

İkinci önemli program ise, *American Islamic Propaganda* ana merkezinin açılışında, Nabakoff, yeni ihtida etmiş Lant ve Webb’in yaptığı açılış konuşmalarıydı.<sup>211</sup> Webb konuşmasında, merkezde yer alan kütüphanenin ve yapılacak derslerin katılmak isteyen herkese açık olduğunu ilan etmişti.<sup>212</sup>

Bu açılış konuşmasında haftalık ders programı ve programların yapılacağı günler de duyuruldu. Cuma akşamlarını buluşma zamanı, Pazar öğleden sonraları da ders zamanı olarak belirlendi. Bu programa göre ilerleyen haftalarda, Suriyeli Hristiyan göçmen Bahai Anton Haddad, merkezde bir konuşma gerçekleştirdi.

### 3.3.7. Ayrılma ve Çöküş

Maddi sıkıntıların baş göstermesi, Hajee Abdullah Arab ve diğer Müslümanların maddi desteklerinin yetersiz kalması ile Webb’in gerçekleştirdiği İslam’a davet faaliyetleri olumsuz yönde etkilendi. İslam’a davet programlarının büyümesin de katkısı olan mühtedi Lant ile de maddi sebeplerden ötürü sorunlar yaşandı ve Webb onun hareketten ayrılmasını istedi.

---

<sup>209</sup> Daha detaylı bilgi için bkz: Umar F. Abd-Allah, **A Muslim in Victorian America: The Life of Alexander Russell Webb**, New York: Oxford University Press, 2006, s. 211-244.

<sup>210</sup> Barrows, “The Word’s Parliament of Religions; An Illustrated and Popular Story of the World’s First Parliament of Religions” Chicago 1893.

<sup>211</sup> Umar F. Abd-Allah, **A Muslim in Victorian America, The Life of Alexander Russell Webb, New York**, Oxford University Press, 2006, s. 162-165.

<sup>212</sup> Barrows, “The Word’s Parliament of Religions; An Illustrated and Popular Story of the World’s First Parliament of Religions”.

Bunun yanı sıra Emin Nabakoff hakkında aldığı olumsuz duyumlar nedeniyle, Webb onun da hareketten ayrılmasını istedi. Webb, Nabakoff'un gerçek bir Müslüman olmadığını ve hiçbir zaman Kur'an okumadığını da söylemiştir.<sup>213</sup>

Webb'den ayrılan Nabakoff ve Lant, ilk olarak yeni 'First Society for the Study of Islam' hareketini kurdu. Ardından Lant'in editörlüğünde 'American Muslim' adlı İslami gazeteyi yayınlamaya başladı.<sup>214</sup>

Webb'in karşısında durarak Nabakoff ve Lant'ın kurduğu bu oluşumlar, maddi sıkıntılar ve hakkında çıkan olumsuz haberler Webb'in çalışmalarının seyrini tam tersi yöne çekmiştir. Webb de içinde bulunduğu bu durumu izah eden bir mektubu, yardımını umduğu Müslümanlara göndermiştir.<sup>215</sup>

1895 yılında Webb, yeniden dünyanın farklı coğrafyalarından Müslümanların desteğini almış ve Ocak ayında *Moslem World ve The Voice of Islam*'ı yayınlamıştır. Bununla birlikte maddi sorunlarının devam etmesi Webb'in, 1896 Şubat sonrası artık bir daha yayın yapamamasına sebep olmuştur.<sup>216</sup> Üç yıl sonra, Amerika tarihindeki ilk İslami hareket, yaşanan talihsiz olaylar neticesinde sonlanmıştır. Webb'in tüm çabalarına rağmen, maddi imkânsızlıklar ve hareketten olaylı şekilde gerçekleşen ayrılmalar sebebiye hareket çok acı bir şekilde bitmiştir.

### 3.4. Özgür İrade ile Müslümanların Amerika'ya Göç Etmesi

Beverlee Turner Mehdi, 1717 senesinde Afrika asıllı kölelerden Kuzey Amerika'ya gelen ilk isimlerin, Omar b. Said, Job Ben Solomon, Prince Omar ve Ben Ali olarak dökümanlarda yer aldığına değinmiştir.<sup>217</sup>

---

<sup>213</sup> Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United States*, s. 154.

<sup>214</sup> Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United States*, s. 155.

<sup>215</sup> Webb'in 1 Mayıs 1894 tarihli mu mektubu "John A. Lant Papers. at the Missouri History Museum 'dir.

<sup>216</sup> Bowen, *A History of Conversion to Islam in the United States*, vol 1., 2015., s. 180.

<sup>217</sup> Beverlee Turner Mehdi, *The Arabs in America 1492-1977*, New York: Oceana Publications, 1978., s. 1-2. Bkz: Allen D. Austin, ed., *African Muslims in Ante-Bellum America: A Sourcebook*, New York: Garland, 1984.

Afrikalı kölelerin ardından, özgür iradeleri ile Müslümanların Amerika'ya göç etmesi 1875-1912 yılları arasında olmuştur. Siyasi ya da bireysel nedenlerle çekirdek aileler bu tarihlerde kıtaya göç etmiştir. Bu göç profiline bakıldığında, Suriye, Ürdün, Filistin ve Lübnan'dan gelen göçmenlerin olduğu görülmektedir. Genellikle eğitimsiz ve vasıfsız bu göçmen grubu, İngilizce dil bilgisi konusunda da yetersizdiler. O nedenle fabrikalarda ve maden ocaklarında vasıfsız işçi olarak çalıştırılmışlardır. Ülkelerine dönen göçmenler olsa da çoğu Amerika'da kalarak, hayatlarına yeni dünyada devam etmeye karar verdiler. İkinci göç dalgası 1918-1922 yılları arasında olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'na denk gelen bu zaman diliminde ve sonrası üçüncü aşamada (1930-1938) gelen göçmen grubu genellikle ilk göç dalgası ile gelen göçmenlerin yakın akraba ve arkadaşlarından oluşuyordu.<sup>218</sup>

XIX. ve XX. yüzyıllarda Osmanlı hâkimiyetindeki topraklardan Güney ve Kuzey Amerika'ya yapılan göçler "câliye" terimi ile ifade edilmektedir.<sup>219</sup> Terimin kullanım alanı zamanla genişleyerek, kıtaya göç eden diğer Müslümanları da kapsar hale gelmiştir. Öyleki günümüzde bu terim dünyanın farklı coğrafyalarından Amerika'ya göç eden tüm Müslümanlar için kullanılmaktadır.<sup>220</sup>

Günümüzde de halen Müslümanların Kuzey Amerika'ya iltica talepleri, devam etmektedir. 1967 tarihine kadar Müslüman nüfus ile ilgili yapılan kaliteli bir çalışma bulunmamaktadır. Buna ek olarak, Müslüman toplumların bir arada yaşamamış olmaları nüfus oranlarına dair sağlıklı bir bilgiye ulaşılamamasının diğer bir nedenidir. Bütün bunlarla birlikte, Amerika'da son zamanlara kadar Müslüman Amerikalıların çoğunluğu 'black muslim' grubuna üyeydiler. Bundan dolayı İslam Amerika Sosyoloji ve Tarihi değil, Afrikalı Amerikalıların Sosyoloji ve Tarihi başlığı altında çalışmalar yapılmıştır.<sup>221</sup>

---

<sup>218</sup> Yvonne Yazbeck Haddad, **Arab Muslims and Islamic Institutions in America: Adaptation and Reform,** in **Arabs in the New World**, ed. Sameer Y. Abraham and Nabeel Abraham, Detroit: Wayne State University Press, 1983, s.67.

<sup>219</sup> Kemal Karpat, "Câliye", **DiA**, C. VII, İstanbul, 1993, s. 34-38.

<sup>220</sup> Karpat, "Câliye", s. 35.

<sup>221</sup> Larry Poston, **Islamic Da'wah in the West "Muslim Missionary Activity and the Dynamics of Conversion to Islam**, Oxford University Press. 1992, s. 29.

1930-40'larda da Müslüman birlikleri kurulmaya ve camiler yapılmaya başlanmıştır. 1952'ye gelindiğinde Kuzey Amerika'da farklı eyaletlerde Müslümanlar binden fazla cami inşa etmiştir.<sup>222</sup>

1953'ten sonra daha büyük Müslüman gruplar Amerika'ya gelmeye başladı. 1948'den yani İsrail'in Filistin'i işgal etmeye başladığı tarihten itibaren yoğun Filistinli gruplar geldi. Ardından Mısır, Irak, hatta Asya ülkelerinden Müslümanlar, Amerika'ya göç etti.

Müslümanların kesin nüfus bilgisine sahip olunamasa da üç-dört milyon Müslümanın Kuzey Amerika'da yaşadığı düşünülmektedir.<sup>223</sup>

Pew Araştırma Merkezinin verilerine göre 2017 yılında yaklaşık 3.45 milyon Amerikalı Müslümanın varlığından söz edilmektedir. 2007'de yılında 2.35 milyon olduğu düşünülen Müslüman Amerikalı nüfusuna, ihtida eden Amerikalıların katılmasının nüfus oranında büyük değişiklik yapmadığı ön görülmektedir. Ancak yeni nesil ile birlikte Amerika'da artan bir Müslüman nüfusun varlığından söz etmek mümkündür.<sup>224</sup>

---

<sup>222</sup> Edward E. CURTIS IV, Encyclopedia of Muslim-American History, Vol.2, Facts on File 2010, s. 386.

<sup>223</sup> Erişim: 3.4. 2018 (Çevrimiçi) <https://www.pbs.org/opb/historydetectives/feature/islam-in-america/>

<sup>224</sup> Besheer Mohamed, "New Estimates Shows U.S. Muslim Population Continues to Grow", Pew Research Center, 2018, (Çevrimiçi) <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/01/03/new-estimates-show-u-s-muslim-population-continues-to-grow/>. (Erişim: 08. 12. 2018)

## SONUÇ

Amerika’da İslam’ın serüvenini Columbus öncesi ve sonrasında yapılan araştırmaları temel alarak, Müslümanların kıtadaki varlığının başlangıcı ve tarih içerisinde gelişimi tezimizin ilk iki bölümünü oluşturmaktadır. Columbus sonrası kıtada yaşayan Amerikalıların din değiştirerek Müslüman olma tarihi tecrübeleri ve ihtida tarihinin aşamaları üçüncü bölümde yer almaktadır. Amerika’da İslam’ın serüvenine yazılı kaynaklardan ve canlı tanıklık etme imkânsızlığı açıkken, bugünün Amerika İslam tarihine yerinde tanıklık etme ve tesbit etmek amacıyla ve araştırmanın daha kaliteli olması için tezin büyük bir kısmı Amerika Birleşik Devletleri’nde yedi farklı eyalette üç farklı Üniversite (George Mason Üniversitesi, Georgetown Üniversitesi, Zaytuna College) ile iş birliği içinde gerçekleştirilmiştir. Washginton D.C.’de bulunan Congress Kütüphanesi de tezimizi hazırlarken çok geniş yayın kaynağı ile bize büyük bir destek sağlamıştır. Georgetown Üniversitesinde aynı zamanda Amerikalı mühtedilerle yapılan mülakatlar zamanın konjonktürünü daha iyi müşahade etmemizi sağlamıştır. Edinilen tecrübe ve bilgiler neticesinde bir özet yapmak gerekirse;

Columbus öncesi Amerika’da İslam’ın varlığından söz eden ilim adamları kendi argümanlarını destekleyecek farklı deliller ortaya koymuşlardır. Colombus’tan en az beş asır önce kıtaya Müslüman kâşiflerin ulaştığını iddia eden bilim adamlarının bu iddiasına eleştiri getiren diğer bilim adamlarının da zayıf delillerle bu görüşü çürütmeye çalıştıkları görülmüştür. Özellikle Dr. Berry Fell’in uzun çalışmalar sonucunda ortaya çıkardığı kanıtlar önemlidir. Dr. Barry Fell Edinburg Üniversitesinde ve Harvard’da eski dilleri öğrenmek ve anlamak için özel çalışmalar yapmıştır. Dil konusunda donanım gerektiren eski yazıtlar bilimi alanında çok iyi bir uzman olan Dr. Fell, Amerika’nın bin yıllık hatta daha fazla geçmişini eski yazıtlar üzerindeki yazıları çözerek sahih bilgilere ulaşmıştır. New Guinea Australia’da büyük bir mağarada M.Ö. 232 yılına ait, yazılı Libya metinlerinin bulunmasının ardından, Dr. Fell onların Güney Amerika’ya doğru yelken açabilecekleri ihtimali üzerinde durdu. Konu hakkında araştırmaları neticesinde daha fazla delile ulaştı ve Harvard’a verdiği derslerde bu konuyu işledi. Fell’in yaptığı çalışmalar büyük ilgi

gördü. Verdiği bu dersler konu ile ilgilenen bazı araştırmacı ve arkeologların da dikkatini çekti. Bu araştırmacılar, New England Amerika’da da İspanya ve Portekiz’de bulunan taş kalıntıların varlığından bahsettiler. Uzun süren çalışmaların neticesinde Dr. Fell, Hz. İsa’nın doğumundan yaklaşık 400 yıl öncesinde Amerika ve Akdeniz arasında çok gelişmiş bir ticaret yolunun olduğu kanaatine vardı.

Dr. Fuat Sezgin de, Müslüman denizcilerin Amerika’yı Colombus’tan çok daha önce keşfettiği iddiasını karşılaştırmalı atlaslarla kanıtlamaya çalışmıştır. Bununla birlikte, Ivan van Sertima’nın *They Came Before Columbus* adlı eserinden bahsetmekte ve bu kapsamlı çalışmanın içeriğinin birçok kişi tarafından reddedilerek eleştirildiğini söylemektedir.

Colombus da kendi günlüklerinde Amerika’ya ilk gelişinde gördüğü bir caminin varlığından da bahsetmektedir.

Afrikalı Müslüman köleler, koloni döneminde ve iç savaş öncesi dönemde Amerika’da yaşamışlardır. İngiliz köle tacirlerinin deniz yolu ile Amerika’ya getirdiği kölelerin hakkında çoğu bilgi tam manasıyla bilinmiyor. Amerika tarihinde edilgen değil, bizzat savaşlarda savunmada dahi yer alarak etken rol almış Afrika asıllı Müslüman köleler, Amerika tarihi yazımında önemli değer taşımaktadırlar. Ancak bugün, Amerika tarihinde ve akademisinde, olmaları gereken yerde olmadıkları görülmektedir.

Çok az sayıda Afrikalı kölenin hayatı hakkında bilgiye ulaşılabilir ve bu da ancak onların kendi yaşadıkları hayatları hakkında kısıtlı verileri elde etmemizi sağlıyor. Afrikalı Müslüman kölelerin Amerika’daki hayatlarına baktığımızda şunu açıkça söyleyebiliriz: İslam Afrika’da, uygarlaştıma kuvveti görevi görmüştür. Ancak Amerika tarihinde hak ettiği araştırma değerini bulamamıştır. Bununla birlikte günümüze Omar b. Said’in kendi el yazısı ile yazdığı Arapça biyografisi aslı bozulmadan ulaşmayı başarmıştır. Biz de tezimizde, en sahih bilgilerine ulaşabildiğimiz Afrika’dan Amerika’ya köleleştirilerek getirilen yedi Afrika asıllı Müslümanın hikâyesine yer vermeye çalıştık.

1800’lerde Batı’nın İslam dini için kullandığı ve İslam’ın sevgi ve kardeşlik dini olduğu manalarını içinde barındıran *Islamophilic* kavramının, günümüzde kullanılan ve İslam korkusu anlamına gelen *Islamophobia* kavramı ile yer değiştirerek İslam dinine en yaraşır tanımlama olarak kullanılması gerekliliğine dikkat çekmek isteriz. Amerika İslam tarihinde *Islamophilic* insanlar vardı ise, bugün de bunun varlığından söz edilebilir. Bu insanların sayısının bugün yeniden artmasını sağlamak, tebliğin İslam inancının bir parçası olduğu hatırlanırsa, Müslümanların görevlerinden biridir. Sultanhamet Camisinde cami rehberi olarak hizmet ettiğim sürede, dünyanın farklı coğrafyalarından ülkemize gelen turistlerin İslam dini hakkında bildikleri, düşündükleri yanlışların çokluğu ve bu sahîh olmayan bilgilere teknoloji aracılığıyla İslam karşıtlarının çalışmaları sonucunda ulaşmış olmaları bu alanda Müslümanların büyük bir eksiğidir. Teknoloji çağında İslam dini hakkında sahîh bilgilere ulaşılması da yine Müslümanların yapacağı güvenilir çalışmalar neticesinde mümkün olacaktır.

1890 Amerika’sında, idealizm, üniteryanizm ve transandantalizm hareketi yaklaşık iki bin beyaz Amerikalının İslam ve farklı Asya dinlerini tercih etmelerinde büyük rol oynamıştır. Günümüzde de teknolojinin ürettiği sosyal medya ağlarının din değiştirme kararlarını büyük ölçüde etkilediği görülmektedir. Sudanlı Müslüman bir kız ile sosyal medya vasıtasıyla tanışan bir Amerikalı gencin, Sudan ziyareti sonrası din değiştirerek Müslüman olması bunun bir örneğidir.

Din değiştirme tanımında, Amerikalı mühtedilerle görüşmelerimde hemen hemen her biri farklı bir sıfatla din değiştirme tecrübelerini isimlendirdikleri ama geneli artık sonradan din değiştiren ön ekinde ‘convert’ ya da ‘mühtedi’ sıfatı olmadan sadece Müslüman olarak anılmak istediklerini dile getirmiştir. Din değiştirme deneyimini de manevi yaşamlarındaki olumlu değişime katkı sağladığını vurgulamışlardır.

İhtida hareketleri tarihini değerlendirdiğimiz tezimizin üçüncü bölümünde, Alexander Rusell Webb’in ihtida sürecini işlemeye çalıştık. Webb örneğinde ihtida hareketleri tarihinde yer alan Amerikalı Müslümanların ihtida süreçlerini ve karar vermelerinde etkili dinamikleri ele aldık. Çeşitli kaynaklarda, Webb’in

Müslüman oluşunun kesin tarihi yerine birbirinden farklı tarihlere ulaşılmaktadır. Din değiştirme nedenlerini çalıştığım dönemlerde, Mühtedilerle yaptığım mülakatlar esnasında bazı Mühtediler, kendi İslam’a giriş hikâyelerini anlatırken kesin tarihler veremiyor, birkaç farklı tarihin varlığından söz ediyorlardı. Bunu da gerekçelendirirken ‘tam mütmain bir Müslüman ne zaman oldum ben de karar veremiyorum’ şeklinde ifade ediyorlardı. Webb’in yaşadığı sürecin aynı olup olmadığını bilmemekle birlikte tarihçilerin gözünde bu kadar detaylı kesin bir tarihe ulaşmanın çok önemli olduğunu düşünmemekteyiz. Aşağı yukarı hangi yıllarda olduğu nihayetinde anlaşılmaktadır. Doğu dinlerini araştırmaya başlayan Webb, bazı Hint otoritelerinden finansal ve manevi destek gördü. Batı Müslüman Hintliler Webb’i “white hope” Hintliler arasında eğitim için manevi umut olarak gördüler.

Amerika’nın ilk İslami hareketi, ülkenin farklı lokasyonlarında resmi bir ana merkez, okul, gazete ve eğitim grupları açmış oldu. Bu yeni oluşum Liberal topluluklar ve mühtediler tarafından güçlü bir şekilde destek görüyordu. Aynı şekilde dünyanın farklı noktalarından Müslümanlar da Webb ve ekibinin bu çabasını destekliyor, hatta ABD’ye gelerek bizzat onların çalışmalarında yer alıyorlardı.

Patrick D. Bowen hareketin sonlanmasının sebeplerinden biri olarak Webb’in iyi bir lider olmayışına değinse de, Amerika şartlarında bugün dahi İslami organizasyonlar için en önemli etken olan, motor görevi gören maddiyat en büyük ihtiyaçtır. Bununla birlikte Bowen, Webb’in oluşturduğu bu hareketin Amerika İslam tarihine sağladığı katkıya da dikkat çekmiştir. Webb, Amerika’da büyük zorluklarla gerçekleştirmeye çalıştığı İslam’a davet faaliyetlerini devam ettirebilmek için Osmanlı Devleti’nden de yardım talep etmiştir. O zamanın Amerika’sında ve dünyada Müslümanlarının durumunu değerlendirdiğimizde, Webb Amerika’da yapabileceği en iyi hizmeti İslam’a yapmıştır diyebiliriz.

Söz konusu bu çalışmamız esnasında Amerika’daki sufi hareketlerin, üyelerinin Müslüman olmalarını zorunlu kılmadığını gördük. Inayat Khan’ın liderliğinde hizmet eden sufi akıma üye olanlardan din değiştirerek Müslüman olmalarını istemiyordu. XX. ve XXI. yüzyılda İslami olmayan sufi grupları Johnson’ın bakış açısı ile daha iyi anlayabiliriz. Hatta bugünün Amerika’sında bir

anlamda bu örneklere rastlamak halen mümkündür. 2017 yılında New York'ta bulunan Dergah al-Farah'ta (Nur Ashki Jerrahi Community) tekkesini ziyaretimde tanıştığım, kendini sufi ama Müslüman olarak nitelendirmeyen Amerikalılar da sufi olmak için din değiştirmenin şart olmadığına inandıklarını söylemişlerdi. Kadın-erkek, karışık bir şekilde cerraahi zikrini model alarak zikir gecesi düzenleyen bu grup, zikir programlarını izlememe izin verdi. Ve zikir sonrası dinî inançlarına dair sorduğum soruları da cevaplamışlardı. Tekkeye girip zikir programına katılmak için bir referans gerekmekteydi. Kadın Şeyhi olan bu tekke online olarak Facebook sayfasından da yayınlar yapmaktadır.

Geçmişten günümüze Amerika İslam tarihi kendine münhasır değişim ve gelişmeler için oluşturduğu çok kültürlü İslam toplumu ile 2020 dünyasında halen hak ettiği yerde değildir. Bunun sebebi, başlangıcında hak ettiği ilgiyi görmeyen Amerika İslam tarihini, zaman içerisinde de konunun uzmanı olmayan ilim adamlarının çalışmış olmasıdır. Yapılan çalışmaların Amerika tarihi konusunda uzman, ancak İslam tarihi hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan ilim adamları ya da İslam tarihine vâkîf, Amerika İslam tarihine tam manasıyla hâkim olmayan ilim adamları tarafından yapıldığı gözlemlenmiştir.

Tezimizin sonunda dile getirmek istediğimiz en önemli konu, Amerika İslam tarihinin, alanında uzman isimler tarafından yapılacak kaliteli akademik çalışmalara muhtaç olduğudur. Bunun için dikkat edilecek en önemli hususlardan biri, farklı disiplinlerden gelen ilim adamlarının aralarında iyi bir iletişim kurarak konuyu ele almalarıdır.

## BİBLİYOGRAFYA / KAYNAKÇA

- Abd-Allah, Umar F.: **A Muslim in Victorian America: The Life of Alexander Russell Webb**, Oxford: Oxford University Press, 2004.
- Abdul Rauf, Feisal .: **What's Right with Islam Is What's Right with America: A New Vision for Muslims and the West**. San Francisco, CA: Harper, 2004.
- Abdul-Rauf ,Muhammed.: **History of the Islamic Center: From Dream to Reality**. Washington, D.C.. Colortone Press, 2005.
- Adi, Hakim and Marika Sherwood.: **Pan African History: Political Figures from Africa and Diaspora since 1787**. London: Routledge 2003.
- Ahmed, Rafiüddin.: "A Moslem's View of the Pan-Islâmic Revival", **Nineteen Century**, Vol. 42, October 1897, ss. 517-526.
- Ahmad, Mirza Ghulam.: **The Teachings of Islam**, London : Luzac&CO, 1910.
- Aijian, M.M.: "The Mohammedans in the United States." **Moslem World**, 10 (1920), ss.30-35.
- Al-Ahari, Muhammad A.: **Five Classic Muslim Slave Narratives**. Chicago: Magribine, 2006

- Albert (Ed.) Shaw.: “Abdul Hamid and Pan-Islamism” **The American Monthly Review of Reviews**, Vol. XXXIV, July-December 1906, New York, ss. 486-488.
- Alford, Terry.: **Prince Among Slaves**, London: Oxford University Press, 1977.
- Ali, Noble Drew.: **The Holy Koran of the Moorish Science Temple of America**, Chicago, IL: Noble Ali Drew, 1927.
- Ali, Hassan.: **Mohammed Alexander Russell Webb**, The Three Lectures of Mohammed Alexander Russell Webb, Esq. Delivered at Madras, Hyderabad (Deccan) and Bombay with a Brief Sketch of His Life Published by Moulvi Hassan Ali (Mohammedan Missionary), Madras: Lawrence Asylum Press, 1892.
- Allan Nevins-Henry Steele Commager.: **The Pocket History of United States**, New York: Pocket Books, 1951.
- Andrews, William: **To Tell a Free Story: The First Century of Afro-American Autobiography, 1760-1865**. Urbana & Chicago: University of Illinois Press, 1988.
- Athridge, Thomas P.: **American President at War How U.S. Commanders-in-Chief Dealt With Wartime Conflicts During Their Years in Office, From the Revolutionary Conflict to the 21st Century War on Terror**, aois21 Publishing, USA, 2018.
- Austin, Allan D. **African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook**. New York: Garland Publishing, Inc., 1984.
- African Muslims in Antebellum America:**

- Transatlantic Stories and Spiritual Struggles.**  
New York: Routledge, 1997.
- Baepler, Paul,ed.: **White Slaves, African Maters: An Anthology of American Barbary Captivity Narratives.** Chicago, IL: University of Chicago Press, 1999.
- Barrows, Henry John: "The Word's Parliament of Religions; An Illustrated and Popular Story of the World's First Parliment of Religions", Held in Chicago in Connection with the **Columbian Exposition of 1893, Chicago: The Parliment Publishing Company**, 1893. (s. 989-96 ve 1046-52).
- Bedell, Gregory.: "Prince Moro The Christian Advocate", **Philadelphia**, (Temmuz 1825), p. 306-307.
- Behrendt Stephen D.,  
Richardson, David,  
Eltis, David **The Trans-Atlantic Slave Trade: A Database on CD-ROM.** Cambridge and New York: Cambridge University Press, 1999.
- Bellah, Robert N. : "The Protestant Structure of American Culture: Multiculture or Monoculture?" Hedgehog Review: **Critical Reflections on Contemporary Culture**, Vol. 4, no. 1, (Spring 2002), ss.7-28.
- Berger, Morroe. : "The Black Muslims'', **Horizon**, 6, no.I (winter 1964),48-64.
- Bland, Starling L. **Bearing Witness: the Fugitive Slave Narrative and Its Traditions.** African American Slave Narratives. Westport: Greenwood Press, 2001.

- Bluett, Thomas.: **Some Memories of the Life of Job, the Son of the Solomon High Priest of Boonda in Africa; Who was a Slave about two Years in Maryland; and Afterwards Being Brought to England, was Set Free, and Sent to His Native Land in the Year 1734**, London: Richard Ford, 1734.
- Blyden, Edward Wilmot: **Christianity, Islam and the Negro Race**, Edinburg: Edinburgh University Press, 1887.
- Encyclopedia of African-American Culture and History Saint-Louis (Çevrimiçi)  
<https://www.encyclopedia.com/history/historians-and-chronicles/historians-miscellaneous-biographies/edward-wilmot-blyden> (Erişim, 1.3.2018).
- Bowen, Patrick D. **A History of Conversion to Islam in the United States, Volume 1, White American Muslims before 1975**. Boston, Brill, 2015.
- “Magicians, Muslims, and Metaphysicians: The American Esoteric Avant-Garde in Missouri, 1880-1889”, **Theosophical History**, 17, no. 2., 2014., 48-70.
- Butler, John: **Awash in a Sea of Faith: Christianizing the American People**, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990.
- Calverley, Edward E. “Negro Muslims in Hartford”, **Muslim World**, 55 (1965), 340-345.
- Carrol, Bret E. **Routledge Historical Atlas of Religion in America**, New York, Ruotledge, 2000
- Charles S. Braden. : “Islam in America.” **The International Review of missions**, 48 (1959), 309-317.
- Childs, Wendy R. “1492-1494: Columbus and the Discovery of America“, **Economic History Review**, 4(1995), s.

754-768.

- Columbus, Ferdinand **The Life of Admiral Christopher Columbus**, Rutgers University Press, 1959.
- Curtis, Edward E.: **Muslims in America: A Short History**, New York: Oxford University Press, 2009.
- Curtis IV, Edward E.: **Encyclopedia of Muslim-American History**, Facts on File, 2010.
- Dame, Frederick William **The Muslim Discovery of America**, BoD, 2013.
- Definitions.net (Çevrimiçi)  
<https://www.definitions.net/definition/islamophile>,  
(Erişim 2.5.2019)
- Diouf, Sylviane A. **Servants of Allah: African Muslims Enslaved in the Americas**, New York: New York University Press, 1998.
- Davies, Nigel **Pre-Colombian Muslims in the Americas: Voyagers to the New World**, William Marrow, New York, 1979.
- Diouf, Sylviane A.: **Servants of Allah: African Muslims Enslaved in the Americas**. New York: New York University Press, 1998.
- Douglass, Frederick.: **The Narrative and Selected Writings**. Ed. And intro Michael Meyer. New York: The Modern Library, 1984.
- Duffield, Ian. : “Duse Mohamed Ali and the Development of Pan-Africanism 1866- 1945” 2 vols. (Doktora Tezi) **Edinburg University**, 1971.
- Dwight E Lee.: “The Origins of Pan-Islamism”, **American Historical Review**, Vol. 47, No. 2 (January 1942), ss. 278-287.
- Dwight, Theodore Jr.: “Condition and Character of Negroes in Africa” **The Methodist Quarterly Review**, Ocak 1864, 77-93.
- The People of Africa: A Series of Papers on their Character, Condition, and Future Prospects**, ed.

- Henry M. Schieffelin, New York, Anson D.F. Randolph, 1871
- Edwards, Bryan: **The History, Civil and Commercial, of the British Colonies in the West Indies**, II. Baskı, vol.2, London: J. Stockdale, 1794.
- Efendi, Bağdatlı Abdurrahman. : **Brezilya’da İlk Müslümanlar**, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2014.
- Ekinci, İlhan: “WEBB, Muhammed Alexander Russell”, **DİA**, C. Ek-II, İstanbul, 1991, (c. 667-669).
- Emanet, Celal: “Amerikalı Mühtedi: Muhammed Alexander Rusell Webb (1846-1916)”, (Doktora Tezi) **Marmara Üniversitesi**, 2011.
- “Muhammed Alexander Rusell Webb ve ABD’deki İslam Misyonu”, **Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, Cilt 13, sayı 2, 2013, (ss.:139-173).
- Erinç, Sırrı : “Amerika Birleşik Devletleri”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. III, İstanbul, 1991, (ss. 43-47), s. 46.
- Fell, Barry. : **America B.C.: Ancient Settlers in the New World**, New York: Times Books, 1976.
- Fisher, Humphrey J. : **Slavery in the History of Muslim Black Africa**. New York: New York University Press, 2001.
- Francaviglia, Richard V. “The once seemingly esoteric subject of pre-Columbian Muslim exploration of the New World is now front and center in the so-called ‘Culture Wars’ of the early 21st century”, **Terrae Incognitae**, 2014, s.103-138.
- Ford, Barbara. : “Semites First in America” **Science Diges**, January, 1972, (s.43-48).

- Geaves, Ron, Theodore  
Gabriel, Yvonne Haddad,  
and Jane Idleman Smith.: **Islam and the West Post-9/11.** Burlington, VT: Ashgate, 2004.
- Ghanea Bassiri, Kambiz.: **A History of Islam in America,** Cambridge University Press. 2010.
- Gomez, Michael: **A. Black Crescent: The Experience and Legacy of African Muslims in the America.** Cambridge: Cambridge University Press, New York, 2005.
- “Muslims in Early America”, **The Journal of Southern History**, The Journal of Southern History Vol. 60, No. 4 (Nov., 1994), pp. 671-710 , 1994.
- Exchanging Our Country Marks: The Transformation of African Identities in the Colonial and Antebellum South,** Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1998.
- Gordon, Cyrus: **Before Columbus,** New York, Crown Publishers, Inc. 1971.
- Gordon, Melton J. **Islam in North America: A Sourcebook.** New York, Garland Publishing Inc., 1992
- Grebsonal, L.: “The Mohammedan Propagandist”, **Frank Leslie’s Illustrated Week Gazetesi**, 30 March 1893.
- Gry, Donald: **Exploring Rock Art,** Santa Barbara 1989, (Çevrimiçi)  
[https://www.beautifulislam.net/history/muslims\\_america.htm](https://www.beautifulislam.net/history/muslims_america.htm) (Erişim: 1 Şubat 2018)
- Gurley, Ralph R. “Secretary’s Report,” **African Repository**, XIII, Temmuz 1837, s.201-205.

- Haddad, Yvonne Yazbeck. : **The Muslims of America: Adaptation and Reform,” in Arabs in the New World**, ed. Sameer Y. Abraham and Nabeel Abraham, Detroit: Wayne State University Press, 1983.
- Hamdani, Daoood Hassan: “Canada’s Muslims: An Unnocited Part of Our History”, **Hamdard Islamicus**, 20, no. 3, 1997, (s. 97-100).
- Harris, Thomas: **Thomas Harris, ’The Life and Services of Commodore William Bainbridge, United States Navy**, Philadelphia , 1837, yeniden basım: Generic, 2019.
- Haynes, Kevin J. “How Thomas Jefferson Read the Quran’”, **Early American Literature**, 39, no.2, 2004., (s.247-61.)
- History Detectives Special Investigations (Çevrimiçi)  
<https://www.pbs.org/opb/historydetectives/feature/islam-in-america/> (Erişim: 3.4. 2018)
- Hood, Ralph W. , Peter C. Hill & Bernard Spilka. : **The Psychology of Religion**, (IV. Basım), The Guilford Press, New York,2009.
- İnalçık, Halil: **Amerika Devletler Tarihi**, Istanbul: Varlık Yayinlari,1961.
- Johnston, James H.: “Every Picture Tells a Story: A Narrative Portrait of Yarrow Mamout”, **Maryland Historical Magazine**, (Winter 2008), ss. 416-431.
- From Slave Ship to Harvard: Yarrow Mamout and the History of an African American Family**, Library of Congress Cataloging, 1944.

- Joyner, Charles: **Down by the Riverside**, University of Illinois Press, I. Baskı, 1984.
- Kavas, Ahmet: “Sudan”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. XXXVII, İstanbul, 2009, (ss. 459-461).
- Kara, Adem: “Amerika’ya Osmanlı Göçleri ve Devletin Aldığı Tedbirler”, **Akademik Araştırmalar Dergisi**, 2007, ss. 84-99.
- Karpat, Kemal: “The Ottoman Emigration to America, 1860-1914”, **International Journal of Middle East Studies**, 17, no. 2, Mayıs 1985, 175-209.
- “Câliye”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. VII, İstanbul, 1993, s. 34-38.
- Osmanlı Nüfusu (1830-1914)**, çev. : Bahar Tırnakçı, İstanbul: Tarih Vakfı Yay., 2003.
- Kaya, İlhan: “Turkish-American Immigration History and Identity Formation”, **Journal of Muslim Minority Affairs**, 24, no. 2, Ekim 2004, 295-308.
- Kayapınar, Selda: “1830 Osmanlı-ABD Ticaret Antlaşması Öncesi Amerika’nın Diploması Girişimleri”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 51, Ocak 2017. (39-56).
- Kenan, Seyfi: “Amerika’da Müslüman Cemiyetlerin Doğuşu: New Yorklu Müslümanların Dinî- Sivil ve Eğitsel Kurumlaşma Süreci”, **İslâm Araştırmaları Dergisi**, S. 11, 2004, 105-130. İstanbul, 2004.
- Khan, Inayat : **Biography of Pir-o-Murshid Inayat Khan**, Madras: East-West Publication, New York, 1979.
- Köse, Ali: **Neden İslam’ı Seçiyorlar**, , İz Yayıncılık, İstanbul, 2012.

- Kurat, Akdes Nimet: “Berberi Ocakları ile Amerika Birleşik Devletleri Münasebetleri (1774-1816)”, **Tarih Araştırmalar Dergisi**, Cilt II. Sayı. II. 1964. s. 175-213.
- Legner, Erich Fred **Prehistoric American Colonization**, University of California, (Çevrimiçi), <https://faculty.ucr.edu/~legnerref/bronze/fellview.htm> (Erişim:11.5.2019)
- Lincoln, C. Eric. : **The Black Muslims in America**. Boston, MA: Beacon, 1961 and 3rd ed. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing, 1994.
- Lovejoy, Paul E. **Impact of the Atlantic Slave Trade on Africa**, Journal of African History, Cambridge Press, Online Yayını 2009.
- Lyell, Charles, **A Second Visit to the United State of North America**, III. Basım, New York, Harper, 1855.
- Lynch, Hollis R. **Edward Wilmot Blyden: Pan-Negro Patriot, 1832-1912**, London, Oxford University Press, 1970.
- Maas, John. : **The Gingerbread Age: A View of Victorian America**, New York: Bramhall House, 1957.
- Madden, R.R. : **A Twelvemonth’s Residence in the West Indies, During the Transition from Slavery to Apprenticeship**, vol. I, London: James Cochrane and Co., 1835.
- Mohamed, Besheer: “New Estimates Shows U.S. Muslim Population Continues to Grow”, Pew Research Center, 2018, (Çevrimiçi) <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/01/03/new-estimates-show-u-s-muslim-population-continues-to-grow/>. (Erişim: 08. 12. 2018)
- Martin, B.G.: “Sapelo Island’s Arabic Document: The ‘Bilali Diary’ in Context”, **Georgia Historical Quarterly**, LXXVII, no. 3 (Fall 1994), 592-593.

- Martin, Richard C.: **Encyclopedia of Islam and The Muslim World**, New York: Macmillan Reference, 2004.
- Maulana Dost Mohammed Shahid. : “Review of Religions: A 100 Year History of the Magazine”, **Review of Religions**, Vol. 97 (November 2002), ss.7-59
- Mehdi, Beveerlee Turner: **The Arabs in America 1492-1977**, New York: Oceana Publications, 1978.
- Mills, Joy. : **One Hundred Years of Theosophy: A History of the Theosophical Society in America**, Wheaton, Ill.: Theosophical Publishing House, 1987.
- Islam in the United States of America, Chicago, Illinois: ABC International, Inc., 1999.
- Moore, Samuel. : **Biography of Mahommah G. Baquaqua, A Native of Zoogoo, in the Interior of Africa**. Detroit, MI: By the author, 1854.
- Mroueh, Youssef : **Precolumbian Muslims in the Americas, Preparatory Committee for International Festivals to celebrate the millennium of the Muslims arrival to the Americas**
- The MSA Handbook. Ann Arbor: Muslim Students’ Association of the us AND Canada, 1968.

- Nadirah Osman.: Florence Ives “The Story of the First American Convert to Islam: Muhammad Alexander Russell Webb – A Scholar of Fame – Social Worker – Leading Journalist – Editor of Many Papers – Consul General for U.S.A. – Founder of First Islamic Mission and Islamic Mission and Islamic Periodical in America”, **The Light**, (8 April 1944): ss. 6-7 ve (April 16. 1944): ss. 5-8.
- Nartonis: David K. “The Rise of 19th-Century American Spiritualism, 1854-1873”, **Journal for the Scientific Study of Religion**, 49, no.2, 2010: 361-373.
- Nyang, Sulayman.: **Islam in the United States of America**, Chicago, Illinois: ABC International, Inc., 1999.
- Olcott, H.S.: “Two Messengers of God’’, **The Theosophist** ,7 Eylül 1886. (s. 747-52.)  
**Old Diary Leaves, Fourth Series 1887-92**, Adyar: Theosophical Publishing House, 1975.
- Omar b. Said Collection Library of Congress, (Çevrimiçi)  
<https://www.loc.gov/collections/omar-ibn-said-collection/about-this-collection/> (Erişim: 5.10.2018)
- Özel, Ahmet: “Doğu Afrika’da İslamiyet’’, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. I, İstanbul, 1988, (ss. 435-439), s. 437.

- Parramore, Thomas C. : "Muslim Slaves Aristocrats in North Carolina", **The North Carolina Historical Review**, 77, no. 2, 127-150.
- Perry, Bruce. : **Malcolm: The Life of the Man Who Changed Black America**, New York: Station Hill Press, 1992.
- Pew Forum on Religion and Public Life. "U.S. Religious Landscape Survey". Washington, D.C.: **Pew Research Center**, 2008.
- Pew Research Center,: "Muslim Americans: Middle Class and Mostly Mainstream". Washington, D.C.: **Pew Research Center**, 2007.
- Poole, Stanley Lane **The Story of the Barbary Corsair**, New York and London, 1890.
- Poston, Larry.: **Islamic Da'wah in the West, Muslim Missionary Activity and the Dynamics of Conversion to Islam**, New York: Oxford University Press, 1992.
- Powell, William S. (Ed.): **Omar ibn Said, b. 1770?**, Dictionary of North Carolina Biography, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1996.
- Puckett, Newbell Niles: **Folk Beliefs of the Southern Negro**, Chapel Hill, University of North Carolina Press; London, H. Milford, 1926.
- Quick, Abdullah Hakim.: **Deeper Roots: Muslims in the Americas and the Caribbean From Before Columbus to the Present**, London: Ta-Ha Publishers, 1996.
- Rambo, Lewis. : **Understanding Religious Conversion**, Yale University Press, New Haven and London, 1993.

- Ramos, P.V. “History of Caribs’’, The Daily Clarion’dan, (Çevrimiçi)  
<https://www.altinoluk.com.tr/blog/amerikayi-kimkesfetti> (Erişim Mart 2019)
- Ramsey, Edward, The Place of Africa in History and Scholarship: A Conversation with Ivan Van Sertima, The Black Experience in America, Kendall Hunt, 2006, (Çevrimiçi)  
[https://africanastudies.rutgers.edu/images/files/VAN\\_SERTIMA\\_INTERVIEW.pdf](https://africanastudies.rutgers.edu/images/files/VAN_SERTIMA_INTERVIEW.pdf)
- Richardson, David: “Slave Exports from West and West-Central Africa”, 1700 – 1810: New Estimates of Volume and Distribution, **Journal of American History** XXX, No.1, 1989. s.1-22.
- Rippen, Andrew: **Muslims: Their Religious Beliefs and Practices**, London, Routledge, 2001.
- Robbins, Thomas.: **Cults, Converts & Charisma**, The Sociology of New Religious Movement, London/ Newbury Park: CA, SAGE Publications, 1988.
- Rose, Anne C.: **Victorian America and the Civil War**, Cambridge: Cambridge University Press, 1992.
- Ruane, Michael E. “When few enslaved people in the United States could write, one man wrote his memories in Arabic” Ocak, 2019, **Washington Post Gazetesi**, (Çevrimiçi)  
[https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss\\_fb&utm\\_term=.e76abdac9dac&twitter\\_impression=true&noredirect=on](https://beta.washingtonpost.com/history/2019/01/20/when-few-enslaved-people-could-write-one-man-wrote-his-memoirs-arabic/?outputType=amp&tid=ss_fb&utm_term=.e76abdac9dac&twitter_impression=true&noredirect=on) (Erişim 2019)
- Ruiznowitz, Pablo  
Djankowicz: “How many Americans are Islamophilic as opposed to Islamophobic”, (Çevrimiçi)  
<https://www.quora.com/How-many-Americans-are-Islamophilic-as-opposed-to-Islamophobic>, (Erişim 2019 Kasım).

- Said, Omar B.: “Autobiography of Omar ibn Said, Slave in North Carolina 1831” **The American Historical Review**, Vol.30, No.4, July 1925, ss. 787-795.
- A Muslim American Slave: The Life of Omar Ibn Said.** Madison, University of Wisconsin Press, 2011.
- Hayatım, Amerika’da Köleleştirilmiş Müslümanların Tarihi,** çev.:Hakan Demirhan-Necmi Küçük. Temmuz Kitap. İstanbul:2019.
- Schlereth, Thomas.: **Victorian America: Transformations in Everyday Life, 1876-1915,** New York: Harper Collins, 1991.
- Sertima, Ivan Van. : **They Came Before Columbus,** 1st edition, New York: Random House, 1976.
- Sernett, Milton C. : **Afro-American Religious History: A Documentary Witness.** Durham, NC: Duke University Press, 1985.
- Sezgin, Fuat: **Amerika Kıtasının Müslüman Denizciler Tarafından Kolomb Öncesi Keşfi ve Piri Reis,** Boyut Yayıncılık, 2013.
- Smith, Jane I.: **Islam in America,** New York: Columbia University Press, 1999.
- Singleton, Brent D. (Ed.): : **Yankee Muslim: The Asian Travels of Mohammed Alexander Russell Webb,** Wildside Press, 2007.
- “The Moslem World: A History of America’s Earliest Islamic Newspaper and Its Successors”, **Journal of Muslim Minority Affairs**, 27, no. 2, 2007, s. 297-307.
- Starbuck, Edwin D. : **The Psychology of Religion,** Charles Scribner’s Sons, New York, 1900.

- Şahin, Emrah, “Sultan’s America’’, **Journal of American Studies of Turkey**, Journal of American Studies of Turkey 39, no.1 2014; s. 55-76.
- Şirin, Selçuk R. ve Michelle Fine. **Muslim American Youth: Understanding Hyphenated Identities through Multiple Methods**. New York: New York University Press, 2008.
- The Columbus Dispatch “Archaeology: Evidence scant for ancient Muslims in America“, (Çevrimiçi) <https://www.dispatch.com/article/20141101/NEWS/311019711>, (Erişim 11.1.2014)
- Tellechea, Manuel A.: “Columbus Saw a Mosque in Cuba: Now It’s the Muslims Who Discovered America, Review of Cuban American Blogs“, 2008, (Çevrimiçi) <http://reviewofcuban-americanblogs.blogspot.com/2008/10/colombus-saw-mosque-in-cuba-now-its.html> (Erişim: 22.09.2019).
- Thornton, Ella May: “Bilali-His Book’’ **Law Library Journal**, XLVIII (1955), s. 228-229, cited in **African Muslims: A Sourcebook**.
- Tunison, Emory H.: “Mohammed Alexander Russell Webb First American Muslim,’’ **Arab World**, Vol. I, No: 3, (1945), s.13-18.
- Turner, Richard Brent.: **Islam in the African-American Experience**, Indiana: Indiana University Press, 2003.
- Velloti, Ramin: “Yarrow Mamout: Freedman’’, **Aramca World**, Temmuz/Ağustos, 2016, s. 26-31.
- Webb, Mohammed Alexander Russell: “Two Remarkable Phenomena’’, **New Californian**, 1 Ocak 1892, 248-51.
- “To My Oriental Brothers, **Moslem World and the Voice of Islam**, Ocak 1895.(s.3-4).

“Islam and Theosophy’’, **Lucifer**, 10. no:59(July, 1982): 425.

Webster, Noah: **Noah Webster's American Dictionary of the English Language**, First edition 1828, New Twentieth Century Dictionary: Unabridge, second ed., 1959.

Weiner, Leo. : **Africa and the Discovery of America**, Vol. 2., Innes and Sons, Philadelphia:1920.

Wilson, Gary E. : **American Prisoners in the Barbary Nations, 1784-1816’**, (Doktora Tezi), North Texas University, 1979.

## **EKLER**

**AYUBA SULEIMAN DIALLO (1701 – 1773)**



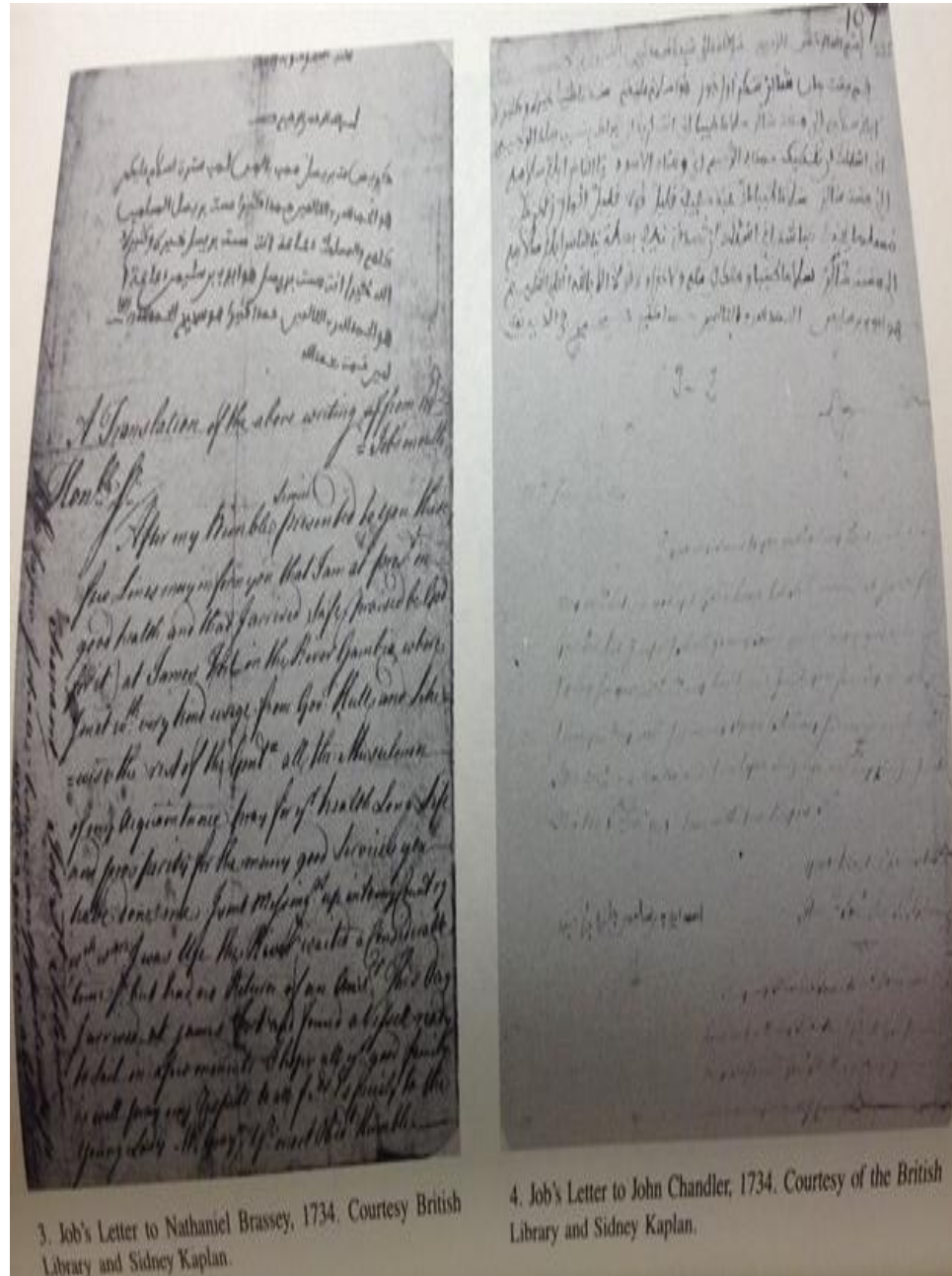
## AYUBA SULEIMAN DIALLO (1701 – 1773)



Born in Senegal about 1701, Job Ben Solomon (*left*), or Hyuba, Boon Salumena Jallo, lived in Maryland as a slave from 1730 until 1733, when James Oglethorpe purchased his freedom and sponsored his voyage to England. He returned to his native Senegal about 1734. (Schomburg Center/Art Resource, New York, NY)

## JOB SOLOMON'UN JOHN CHANDLER'A 1734 YILINDA YAZDIĞI MEKTUP

Austin, Allan D., ed. African Muslims in Antebellum America: A Sourcebook, New York: Garland, 1984. pp. 71-72

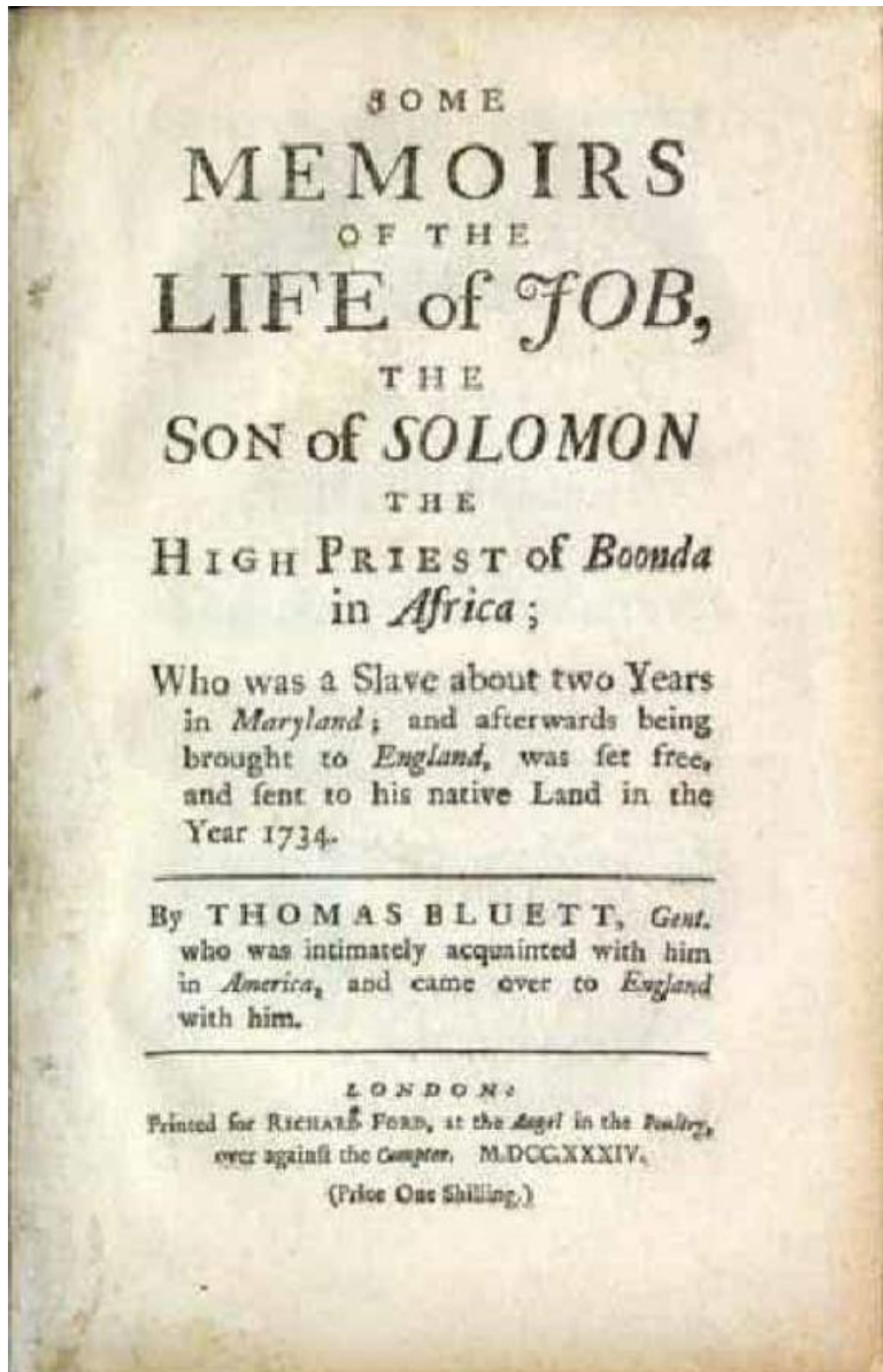


3. Job's Letter to Nathaniel Brassey, 1734. Courtesy British Library and Sidney Kaplan.

4. Job's Letter to John Chandler, 1734. Courtesy of the British Library and Sidney Kaplan.

JOB BON SOLOMON'UN HATIRALARINI ANLATAN KİTAP

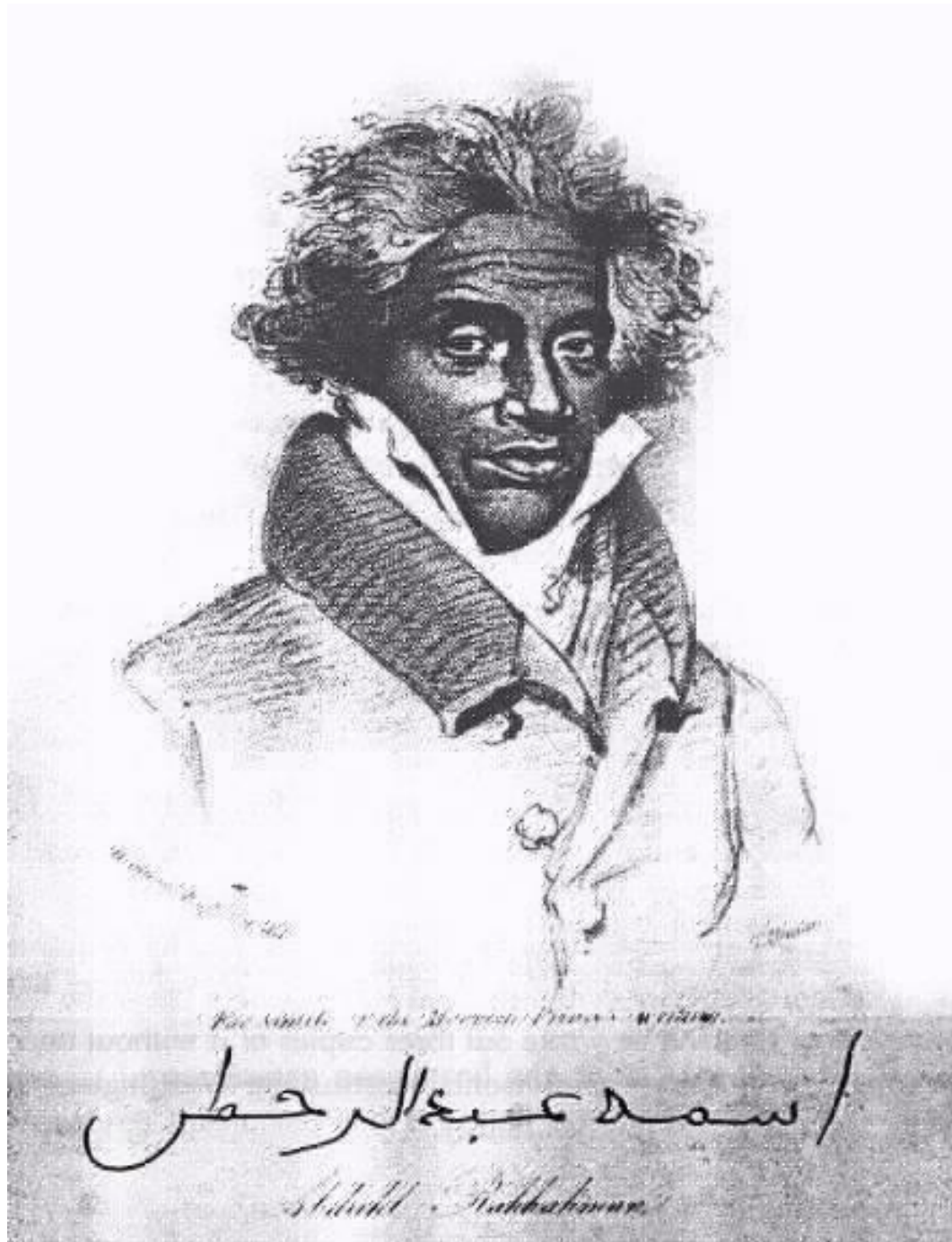
1734



**YARROW MAMOUT (1707/1736 – 1823)**



**ABDULRAHMAN IBRAHIM IBN SORI (1762 – 1816)**



**OMAR b. SAID (1770 – 1864)**



## ÖMER IBN SAID'in Yazdığı Otobiyografinin İlk Sayfası



**MUHAMMED ALEXANDER RUSSELL WEBB (1846 – 1916)**



**HACI ALİ (HI JOLLY) (1828 – 16 Aralık 1902)**



**Muhammed Web'in Yayınladığı The Moslem World Gazetes'inin  
Kapak Resmi – 12 Mayıs 1893**

